

مرن و ژینا بهرزہخی

- كتيب : مرن و ژينا بهرزەخى
- نقيسەر : تەحسین دۆسكى
- چاپا ئىكى ۲۰۰۶
- چاپخانەيا زانا دەۋك
- ژمارا سپارتنى ل پەرتۆكخانەيا گشتى ل ھەولپىرى : ۳۵۸
- سالا ۲۰۰۶
- ژەشانين پەرتۆكخانا جزيرى ل دەۋك .

مرن
وژینا بهرزہ خی

تہ حسین نیبراہیم دؤسکی

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله ﴿ خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَفُورُ ﴾ نحمده تعالى ، ونستعينه ، ونعوذ به من أهوال البرزخ وسوء المنقلب ، من يهده الله فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي له .

والصلاة والسلام على رسوله القائل وهو الصادق المصدوق : ﴿ أكثروا من ذكر هاذم اللذات : الموت ، فإنه لم يذكره أحد في ضيق من العيش إلا وسعه عليه ، ولا ذكره في سعة إلا ضيقها عليه ﴾ .

خواندقانیین خودان باوهر : مرن ئەو راستی یا ب ترس و نه‌خۆشه یا کو دکه‌فته رپیکا ههر خودان رحه‌کی ، راستی‌یه‌که گافا هات کهس نابت بشیٔ وی بزفرینت ، خۆل چو توخویبان ناگرت ، بی ده‌ستویری دئیٔ ، کا چاوا مهزن ودانعه‌مران دبه‌ت وه‌سا جحیل وزارۆکین خۆنه‌دیتی ژی وه‌ردگپرت ، فه‌قیران نابه‌ت وزه‌نگینان بهیلت ، خۆل مروّقین لاواز و بی هیژ ب تنیٔ ناده‌ت ، ب سه‌ر هه‌می‌یان دا دئیٔ ، وه‌می به‌رانبه‌ر قیٔ راستی‌یی وه‌کی نیکن ، نه‌ خۆ ژ کۆلك وزنجافه‌قیری دده‌ته

پاش ، ونه شویرهین کۆچک وسه رایین بلند ریځکی لی دگرن ..
گافا هات زقرپینی نرانت ، نه ژ زیره فانان دترست ، نه بهرتیلان
قه بویل دکهت ، دلی خو ب حالی کهسی ناسوژت ، و خو
ل کهسی ژی ناگرت ، یین پهیا ویین سویار ژی خو ب دهست فه
بهرددهن ..

باشان دبهت ، و خرابان ژی دبهت ..

شهر کهران دبهت ، و ترسینوکان ژی دبهت ..

بی گونه هان دبهت ، و تاوانباران ژی دبهت ..

عه بدین خودی دبهت ، و عه بدین دنیا بی ژی .. پیغه مبهران ..

خوش مرو فان .. عه گیدان .. په هله وانان .. بی خیران ..

همه یان ﴿ کل نفس ذائقة الموت ﴾ !

د گهل من هنر بکه : نوکه ، نهو دم هات بی نه ئینه زقراندن
یان پاش ئیخستن : ﴿ وجاءت سكرة الموت بالحق ﴾ وبو
تشته کی حهق ، بی بهرچاف ، گومان تیدا نهما : ﴿ ذلك ما
كنت منه تخيد ﴾ .. نوکه بهر په ری ژی بی ته ب دویماهی هات ،
هاته پیچان ، نهو دهلیشه یا بو ته هاتی به دان خلاس چو ژی
نهما .. ژ ئه فرۆ ویقه ده می به حسی ته دئینه کرن تو دی
ژ مری یان ئییه هژمارتن ، ههر وه کی جاره کی تو یی ساخ
نه بووی ، ههر وه کی ته چو رۆژ د گهل وان نه بو راندین !

مرن هات .. ئەو مرنا تو ژۆی دره‌فی وه‌رده‌م ته ژ بئیرا خو
دبر ، هات ب ته را گه‌هشت ، تو گرتی ، و د گهل خو بری‌یه
قویناغه‌کا دویر .. ویا بهرزه ..

چ ده‌سپیکه‌کا مه‌زنه !!

وچەند وه‌غەره‌کا ب ترسه !!

بینه بئیرا خو : دەمی دلێ ته ژ لی‌دانێ دوه‌ستییت ،
وئەزمانێ ته گران دبت ، پەردەیین دره‌وی ژ بەرچاقین ته دئینه
لادان : ﴿ لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ
فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴾ (ق : ۲۲) پەردە هاتنه‌ لادان ، ئەو دنیا یا
بەری هنگی ل بەر ته هند یا شرین ، هند یا ب بها ، ئەفرۆ وه‌کی
خو نه‌مایه .. یا ساره ، یا زهرپه‌تخی‌یه ، هی‌دی هی‌دی یا پاشفه
دچت ، حد‌تا دو‌بماهی‌یی ئیک‌جار ل بەر ته غه‌واره دبت ..

هنگی ژ نوی تو دی زانی دنیا چەند یا بی‌خیره ، چەند یا
هەفال‌هیلە ، دنیا ب هەمی مرۆفین خو فه دی پشت دته‌ته ،
که‌سه‌ک به‌ره‌فانی‌یی ژ ته ناکه‌ت ، ژ نوی دی زانی چەند
ته‌خسیری‌یه‌کا مه‌زن بوو ته کری ، دەمی ئاخه‌ره‌تا خو یا نوکه
دی چی‌یی ته دایه ب قی دنیا‌یی ئەوا نوکه ته ده‌یلته د ده‌ستی
مرنی دا ! ! وی ده‌لیفه‌یی ب دورستی دی په‌شیمان بی .. بی
که‌سی گوه‌ل ده‌نگی ته بیت دی که‌یه گازی : ﴿ رَبِّ

لَوْلَا أَحْرَتْنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصْدَقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿
(المنافقون : ١٠) .

خوزی یا ته یا ئیکانه دی ئەو بت پیچه کا دی ل عەمری ته بیته
زیده کرن دا قی جاری ل خو بزقیری وقەستا خودی بکهی و قیانا
دنیا یی ژ دلی خو بینی یه دەر .. ﴿ رَبِّ ارْجِعُونِي لَعَلِّي أَعْمَلُ
صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ ﴾ (المؤمنون : ٩٩-١٠٠) .

یا ره‌بی ! من عەمری خو هەمی د بی ئەمری یا ته دا بر بوو
سەری ، ئەز و باشی گەلەك د ژێك دویر بووین ، ئەف گافه
ل بیرا من نه‌بوو ..

یا ره‌بی ! بەس قی جاری من بزقیرنه دا ئەز وی بکه‌م یا من
به‌ری نوکه نه‌کری ..

به‌لی ژ بانین بلند به‌رسف دئیتە دان : ﴿ كَلَّا إِنَّهَا
كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا ﴾ نه .. ژێ دەر که‌فت ، دەمی راهیلا نا خوزی یا ن
نه‌ما !

برایی من .. خویشکا من ! ئەفرۆ ، هیشتا تو نه‌گەهشتی یه قی
دەرافێ ته‌نگ ل خو بزقیره ، چونکی ئەگەر ئەو رۆژ هات هنگی
ژ نوی په‌شیمانی فابده‌ی نادەت .

بینه به‌ر چاقین خو : تو یی ژ گافان بووی ، بی که‌فتی یه ناف
نقینان ، مرۆقین ته هەمی ل ته کۆمبووینه ، دلی ته ژ کۆفانان یی

تەزى بووى ، رۆندەك نەماينە يېن ھەشك بووين ، ئەزمانى گرانە
ب دورستى ناگەپىت ، كەس و كار ھەمى ل دۆر تە كۆمبووينە ،
ھەندەكان گرىپە ، ھەندەكان ھەوارە ، ھەندەك ژى ب لەز دچن
ھەوارىن خۆ دگەھىننە دختوران ..

دختور دى ئىن ، دەرمائىن خۆ دى ل تە جەرىپىن ، بەلى ئەو
ژى چو فايدهى ناگەھىننە تە ..

ئەى عەبدى گونەھكار وبەلا دەور وزەمانى

ئەف نصحەتە من كر بو خودى دا تو بزانى

عامى ھەمى مەغرورون وغەيرىن سەروكانى

رۆژا سەفەرى ھات تو ھلۆ لىكەدە جىھازى

رۆژا سەفەرا تە ھات ، تە بقیت تە نەقىت دى باركەى

﴿ وَجَاءتْ سَكْرَةٌ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴾ (ق :

۱۹) . ھىدى ھىدى دنيا ل بەرچاقىن تە دى شىلى بت ، مروقان

تو ژىك جودا ناكەى ، خلاس .. سەكەراتە ، ھەمى ھىقى ھاتنە

بىن .. چ مىقنەكى گران بوو ب خافلەتى قە ھاتى !

مەرن وسەكەراتى تو نەبە ژ بىسەر خۆ چو گاڤا

وھقتى تە قەشاقى كەتە لىف و دەف و چاقا

ھاتن مەلەك و گۆتە تە مالا تە نەناڤا

داخل بە عەزابى تو نە سەربەست و فەرازى

وی گافی ئەگەر دنیا هەمی یا تە بت تو دی دەی بەس دا تو
خۆ ژ مرنی بکری ، بەلی ئەو ژی فایدی تە ناکەت ..

دختۆر زفرین .. ژ تە بی هیفی بوون ، مروڤین تە پشتا خو دا
تە ، دەستین تە وین خوشتفی بین تە ژیک فەقەتیاں : ﴿ لَقَدْ
كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ
حَدِيدٌ ﴾ (ق : ۲۲) . چاقین تە دی زل بن ، کەسەر زیدە بوو ،
وسە کەرات هات .

بینە بەر چاقین خو : ل وی دەمی ، ب دو چاقین شکهستی
فە تو دی بەری خو دەیه دۆر وڤەخان ، دەیک وباب ، خویشک
وبرا ، ژن وعیال ، هەمی ل دۆر تە دکۆمبووینە ، بەلی کەس
ژ وان نەشی تەشتە کی بو تە بکەت ، ب تنی رۆندک د دەستی
وان دا ماینە کول سەر تە بیارین ، ل سەر بەلگی تە ئەوی
چرمسی و نیزیکیه بوهرییت ، ل سەر وی جهی تو دی پشتی خو
هیلیه فالاً ، ل سەر وان رۆژین هەوہ پیکفە بوړاندین و ئەفرۆ
وہ کی خەونە کا کورت .. یا شرین ، فەرەڤین !

هەر ئیک ژ وان ژ لای خو فە دی گازی تە کەت ، بەلی
ئەزمانی تە ناگەرپییت وتو نەشی بەرسقا وان بەدی .. ئەو کەسەر
ژی دی مینتە د دلی تە دا ..

بو جارا دویماهی بی تو دی چاقین خو ل مروڤین خو گیری .

خۆشی ل مه هه‌می چوون و کول وده‌رد وئه‌له‌م مان
ئه‌و که‌یف وله‌زه‌ت بوونه‌ خه‌ون نالی و خه‌م مان
بی‌ فایده‌یه‌ هنگی گری و عوزری‌ فقه‌خوازی
سه‌که‌رات دژوار بوو .. (لا إله إلا الله) .. رح گه‌هسته
حه‌فکی ، تو و دنیا ژیک خلاس .. خه‌ما مه‌زن ئه‌فه‌یه ، پسیرا
ئالۆز دی هه‌ر ئه‌فه‌ت : ئه‌ری و هه‌را من دی بو کیز واری
بت ؟ (لا إله إلا الله) پی‌گافا ته‌ یا ئیکی د فی و هه‌ری دا دی
به‌ری ته‌ ده‌ته‌ قه‌بری ..

ئه‌فی حالی ئه‌فی ملکی	ئه‌فی تشتی ئه‌فی جلکی
ئه‌فی ره‌نگی ئه‌فی خولکی	تو دی هی‌لی ل مه‌رعایی
تو دی فی عاله‌می هی‌لی	وه‌کی ل قه‌بری فه‌دان کی‌لی
ته‌ ژی بار کر وه‌کی عی‌لی	ل به‌ر گه‌رمی و سه‌رمایی

بینه‌ به‌ر چاقین خو : ده‌می رح ده‌ر دکه‌فت ، چاقین ته‌ دمی‌نه
زل ، ئیک ژ حازران دی وان دانته‌ سه‌ر ئیک .. و .. هه‌می دی
ده‌ر که‌فن ! هه‌می ب شۆل دکه‌فن ، ئیک دچت دا کفنی بینت
که‌ر که‌ت ، ئیک دچت ل مریشویه‌ کی دگه‌ری‌یت ، وه‌نده‌ک ژی
دچن دا مالا ته‌ یا دویمه‌هی‌یی ئافا که‌ن !

بینه‌ به‌ر چاقین خو : گافا که‌له‌خی ته‌ ددانته‌ سه‌ر شیاری ،
و مریشۆب ده‌ستی خو ته‌ وه‌ر دگه‌رت ، مال و مه‌نصب نه‌مان ،

خرمه‌زنكرن چوو ، تشتىّ فه‌شارتى به‌رچاڤ بسوو ، چه‌ند ده‌ليفه‌بين كورتن ودى ژ ناه هه‌قال وهوگران نييه راکرن ، ودى بو ناه ناخى نييه برن . ئەف له‌شى نازك كراسه‌كى زفر دى كهنه‌ بهر ، يى بيّ فه‌صاله ، چو به‌ريك پيڤه‌ نينن تشته‌كى بو خو بكه‌يه تيدا ، ئەف له‌شى ته‌ نه‌دهيلا جاره‌كى توژ بگه‌هتي نوكه دى بهن هافينه ناه ناخى ، چو دوشه‌كان بو ته رانائىخن وچو باليفكان ژى ناداننه بن سه‌رى ته ، ئەو ميژه‌را ته‌ هه‌تا ناه قه‌بران بيّ دپه‌چنن وي ژى بو ته‌ ناهيلن تول زڤستانى ب سه‌ر خر داده‌ى !

بينه بهر چاڤين خو : ده‌مى ته‌ د ناه ميژه‌ره‌كى دئالينن و ته‌ ده‌افينه سه‌ر داربه‌سته‌كا ره‌ق و ب له‌ز ته‌ رادكهن و ب لايى باژيرى مرى‌يان فه‌ دبه‌ن ، چ باژيره‌كى ب سه‌همه ، يى بيّ ده‌نگه ، ب تنى كيلي دناخفن :

ئەفه مرؤفه‌كى ده‌وله‌مهنده بوو .. وي هه‌ گاڤا ب ريقه‌ دچوو عه‌رد ژ به‌ر ده‌ژيا ، يى دى مرؤفه‌كى ب حوكم بوو چويچك ل عه‌سمانان ژى دترسيان ، ئەفى دى بيّ فه‌قير بسوو ، وي هه‌ يى جحيل بسوو هيشتا خو نه‌ديت بوو ، يى دى په‌رداغى خوشى يى ب نيڤى هيلا بوو ، ئەفه خودان حوسن وجه‌مال بوو ، وي هه‌ يى كريت بوو ، ويى دى .. ويى دى .. ويى دى !

هەر کیلی یه کیّ چیرۆکهك ل بن یا هاتی یه فهشارتن ، باژیره که
ب بیّ دهنگی یا خو مهزنتترین دهرسی نیشا مروقی ددهت !
بینه بهر چاقین خو : گاڤا ته دبه نه سهر لیڤا ویّ چالی یا کو
بو ته هاتی یه کولان ، ئیک دیّ چته خواری دا جهیّ ته خوش
کهت ، چو کاشی ومهرمه‌ران بو ته نادانت ، ب ته‌فرکیّ خو
کوندلین ناخیّ دیّ هویر کهت دا ته‌نشتا ته دورست بکه‌فته
ناخیّ .. پاشی هییدی دیّ ته داهیلن ، چه‌ند دیمه‌نه کیّ کریتسه !
ئیمام عوسمان دبیژت : من گوهل پیغه‌مبه‌ری - سلاف لیّ بن -
بوو : ﴿ ما رأیت منظرأ قط إلا والقبر أفضع منه - من دیمه‌نه‌ك
نه‌دیتی یه قهت نه‌گهر قه‌بر بیّ کریتتر نه‌بت ﴾^(۱) وپیغه‌مبه‌ر
- سلاف لیّ بن - نه‌و بوو بیّ خودیّ جه‌هنه‌م وعه‌زا‌با ویّ نیشا
وی داین .

پشتی ته دداهیلنه د قه‌بری دا بو جارا دویماهی بیّ خاترا خو
ژ ته دخوازن ، وه‌می پیکفه ناخیّ رادده‌نه چالیّ ته دهیلنه
ب تنیّ ..

ل ناڤ چالا مه‌حین هه‌ستی   ل دۆر کرما سه‌فا به‌ستی
که‌سیّ تشته‌ك نه‌ما د ده‌ستی   خودانیّ به‌ژن وبالاییّ

(۱) ترمزی وئبن ماجه فیّ حه‌دیسیّ ب سه‌نه‌ده‌کا دورست فه‌دگوهرین .

خودانیّت گهردهن وخاللا   جهمال وملکتهت ومالا
ههمی ژئی دهرکهتن قالا   خوزیکا ئههلی مهرضایی
بینه بهر چافین خو : گاڤا تو د قهبری دا دمیینی به ب تنی ، نه
ته دهست ههنه کیژان بی ژ خو برهڤینی ، نه ته بی ههنه بی
ژ ماران برهڤی ، جههکی تهنگ وتاری به ، نه خودی بت کهس
نeshیت بو ته روهن بکهت ، کهس نeshیت فرهه بکهت ، کهس
نeshیت د ههوارا ته بیّت ، کهس نeshیت صهبرا ته بیّت !
برایی موسلمان ، خویشکا موسلمان : قویناغه کا دویر ودریژ
ل بهرا مه ههیه ، نه گهر ئهم ب عقل بین ههر ژ نوکه دی کارئی
خو کهین :

بکه کارئی مرنئی نیّ سهفهره دویره گهلهک
ماچ لازم ب فهقیری تو بچی ژ فی وهطهنی
بهحره کا کویره گهلهک خوش مهلهڤان لیّ غهرقین
سهفهره مههله کهیه وکوره ری به یا نهپهنی
گهمیه کا طاعه ته کیّ صافی بوّ خو چیکه موکم
دا ژ بهحرا مرنئی تازه ببوری ب کهنی
ههسپه کیّ زیرهک وچوون خوش بوّ خو بینه ژ عمهلا
دا بچی سهیر وصفه فا که فی به باغ وچهمهنی

صبرکیشاننا

ل سهر موصیبه تا مرن

مرن موصیبه ته که د دنیا بی دا ب سهر مروقی دا دئیت ، بهلکی مهزنترین موصیبه ته دگه هته مروقی .. وما تشتهك ژ رحا مروقی عزیزتر هه یه ل بهر مروقی ؟ نه گهر دنیا هه می یا ته بت و ژ ته بیته خواستن تو وی دنیا بی بدهی یان دی رحا ته ژ ته ئیته ستاندن بی دودلی تو دی دنیا بی هه می بی دهی دا رحا خو پی بکری ، و مرن نهو موصیبه تا یا رحا ته ژ ته دستینت بیی کو بهر انبهره کی ژ ته فه بویل بکته ، و نه گهر صبرکیشان ل سهر تشته کی ژ رحی کیمتر ل سهر مروقی یا فهر بت ، پا نهو ل سهر موصیبه تا ستاندنا رحی دی چهند یا فهر بت ؟

مهزنترین مزگینی بو خودانین صهبری هاتی یه دان نهوه یا خودی ب خو د قورنانی دا دایی ده می نه مر کری : ﴿ وَكَيْفَ لَكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالَّتِمَرَاتِ وَبَشْرِ الصَّابِرِينَ . الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاغِبُونَ . أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ - و ب هنده کی ژ ترسا ژ دوژمنی ، وبرسی ، و کیمکرنا

مالی کو هوین ب زەحمەت ب دەست خوۆ قە بینن ، یان هەما
هەمی یی ببەین ، وههوه ب مرنی یان کوشتنا د رپکا خودی دا ،
و ب کیمکرنا بهرهمی دارقهسپ ومیو ودان ودکاگان ، یان
خرابکرنا وان ، ئەم دی ههوه جهریین . وتو (ئەی موحهمد)
مزگینی یی ب کهیف وخۆشی یا دویماهی یی ل دنیا یی وئاخرەتی
بده وان یین بیهن فرەهی یی ل سەر فی چەندی دکەن .
ژ سالۆخەتین قان بینن فرەهانە ئەگەر نهخۆشی یەك گەهشتە
وان ئەو دبیژن : ئەم بەنی یین خودیینە وملکی وینە ، ئەو مه
ب ریشە دبەت ، ویا وی بقیث ئەو د گەل مه دکەت ، وئەم
ب مرنی پاشی رابوونا بو جزادانی دی زفرینه نک وی . ئەو بیهن
فرههین هه مه دح و دلۆقانی یەکا مهزن ژ خودی بو وان ههیه ،
وئەو ئەون یین ل سەر ریکا راست ﴿ البقرة : ۱۵۵-۱۵۷) .
ژ سوننەتا خودی یە د مهخلووقین وی دا کو ئەو وان
ب گەلەك خوۆشی ونهخۆشی یان بجهریینت ، دال بهر چاف
ئاشکەرا بکەت کانی کی یە دی خوۆل بهر فی جهربانلنی گرت
شوکرنا خودی کەت و ژ ریکا وی دەرناکەفت ، وکانی کی دی
د سەر دا چت وپی ل ئەمری وی دانت وکوفری ب قەنجی یا وی
کەت ؟

ژ څی دئیتته زانین کو دانا موصیبه‌تان بو هندی‌یه دا مروڅ پی
بینه ناسین ، چونکی ل حاله‌تی طه‌بیعی همی کهس دشین خو
ب صه‌بری وشوکری بیننه دهر ، به‌لی نه‌وی خو ل بهر
جه‌رباندنی بگرت و د سهر دا نه‌چت نه‌وه مروڅی بژاره
وسهریشک .

وده‌می به‌حسی موصیبه‌تی دئیتته کرن دڅیت نه‌م بیرا خو
ل چهند راستی‌یه کا بیننه‌څه :

۱- دانا موصیبه‌تی - وه‌کی مه‌گوتی - بو هندی‌یه خودی
دڅیت مروڅی پی بجه‌ربینست ، فیجا پی خودی خیرا وی فیا
بت دی خو ل بهر گرت .

۲- نه‌گهر خودی موصیبه‌ته‌ک دا ئیکی مه‌عنا وی نه‌و نینه
خودی نه‌و نه‌څیت و دڅیت وی بشکینت ، به‌لکی به‌روفاژی یا وی
چه‌ندی‌یه خودی موصیبه‌تی دده‌ته خوشتی‌یین خو .

۳- نه‌گهر چه‌ژیکرنا مروڅی بو خودی یا راست و دورست
بت دڅیت مروڅ ب وی موصیبه‌تی رازی بت یا خودی دئیتته
سهری ، چونکی ههر تشته‌کی ژ خوشتی‌یه‌کی بگه‌ته مروڅی پی
خوشتتی‌یه .

۴- نه‌وی صه‌بری ل سهر موصیبه‌تی بکیشت خودی
مزگینی پی ب سی تشتان دده‌تی : کو نه‌و مه‌دجین وی بکه‌ت

ووی ژ گوننهان پاقر بکەت ، ورەحمی بی بەت ، وشاهدەیی بی
ب هیدایەتی بو بدەت .. وما وی زیدەتر چ دڤیت ؟
۵- گازندە کرن و خوئەرازیکرنا ژ قەدەرا خودی نیشانا کیم
باوەری یا مروڤی یە .

پشتی فی دڤیت مروڤ بزانت کو تشتی د فی دنیا بی دا دئیتە
سەری مروڤی ئیک ژ دووانە : یان ئەو یی بو مروڤی خوڤ ،
وەکی : ساخی و سلامەتی یی ، و مالداری یی ، و عەیا لی ،
و هتد .. یان ژ ی ئەو یی بو مروڤی نەخوڤ ، وەکی : پیگیری یا
ب (ئەمر و نەهی) یین خودی ، و خودویر کرنا ژ خوڤی
و دلچوین نەدورست ، و ب سەر دا هانتا موصلیەت
و گرفتاری یان .. و دقان هەر دو حالەتان دا مروڤ یی هەوجەبی
سەبری یە ، بەلکی گەلەک جارن سەبرال سەر خوڤی یان
ب زەحمەتەر ژ سەبرال سەر نەخوڤی یان ، چونکی ل دەمی
خوڤی و بەرفرەهی بی مروڤ پتر خوڤ ژ بێر دکەت ، و قورئان
کانی چاوا نەخوڤی بی بو خودانی ژ بەلا و جەرباندنی دھژمیرت ،
و هسا خوڤی و بەرفرەهی بی ژ بەلایان دھژمیرت ، وەکی
دبیرت : ﴿ فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي
أَكْرَمَنِي . وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ - فَيُجَا
هندی مروڤ ئەگەر خودایی وی ئەو ب خوڤی بی جەرباند ،

ورزقی وی بهرفره کەر ، و حالسی وی خوۆش کەر ، ئەو دی هزرکەت ئەفە ژ بەر هندی یە چونکی ئەو ل نک خودی بی ب قەدرە ، فێجا ئەو دی بیژت : خودایی من قەدری من گرت .
و ئەگەر وی ئەو جەرباند ، ورزقی وی لی بەرتەنگ کەر ، ئەو دی هزرکەت ئەفە ژ بەر هندی یە چونکی ئەو ل نک خودی بی بی بهایە ، لەو دی بیژت : خودایی من ئەز رەزێل کرم ﴿ الفجر : ۱۵-۱۶ ﴾ .

و چونکی پەیفامە ل دۆر مرنی یە ل فیری ئەم ب تنی دی ل دۆر سەبرال سەر وان موصیبه تان ناخفین بین کو خودی ددەتە مرۆفی بیی کو مرۆفی دەستەك د هاتنا وان دا هەبت .
هەندەك جارەن خودی بۆ بەنی یە کی وەسا حەز دكەت كو موصیبه تەك بگەهتی ، فێجا چ مرنا خوۆشتفی یە کی بت ، یان چوونا تەشتە کی ژ مالی دنیایی بت ، یان ب سەر دا هاتنا نە خوۆشی یە کی بت ، یان هەر رەنگە کی موصیبه تی بت ، و ژ ئەخلاقی ئیسلامی فەرمان پی ل موسلمانانی کری دەمی ئیک ژ فان موصیبه تان ب سەری دئیت : سەبرە .

د قورئانی دا نیزیکی نۆت جارەن بەحسی سەبری هاتی یە ، و گەلەك خیرین مەزن و دەره جەیین بلند خودی ب سەبری فە گریداینە ، بۆ نموونە :

قورئان د نایه‌ته‌کی دا دبیژت : ﴿ وجعلنا منهم أئمة يهدون
بأمرنا لما صبروا وكانوا بآياتنا يوقنون ﴾ (السجدة : ۲۴)
مه‌عنا : صه‌بر ئیکا هند ژ مروّقی چی دکه‌ت کو نه‌و د نا‌ف
خه‌ل‌کی دا بیته ئیمام وپیشه‌وا .

و د نایه‌ته‌کا دی دا دبیژت : ﴿ ولنجزين الذين صبروا أجرهم
بأحسن ما كانوا يعملون ﴾ (النحل : ۹۶) یان : ﴿ إنما يوفى
الصابرون أجرهم بغير حساب ﴾ (الزمر : ۱۰) مه‌عنا : خیرا
وی مروّقی صه‌بری دکیش‌ت گه‌له‌ک ژ کاری وی پت‌ره ، وه‌ما
هدر د گه‌ل نایته‌ قیاس‌کرن ، و (صلاة) و (رحمة) و (هداية)
نه‌وا خودی بو صه‌برکیشان د نایه‌ته‌کی دا کو م‌کری ده‌می
گو‌تی : ﴿ أولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة وأولئك هم
المهتدون ﴾ (البقره : ۱۵۷) نه‌فه بو که‌سی دی د چو نایه‌تان
دا کو م نه‌کری‌یه .

و د ه‌ده‌دسه‌کا قودسی دا - یا بوخاری فه‌گوه‌استی -
هاتی‌یه : نه‌بوو هوره‌یره دبیژت : پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن -
دبیژت : ﴿ خودی دبیژت : عه‌بدی من یی خودان باوه‌ر نه‌وی
نه‌ز خوشتقی‌یه‌کی وی ژ خه‌ل‌کی دنیا‌یی دمرینم و نه‌و صه‌بری
دکیش‌ت و بو خو ب خیر حسیب دکه‌ت ، ژ به‌حه‌شتی پیغه‌تر وی
جزایه‌ک ل نک من نینه ﴾ .

وکانی چاوا صەبرال سەهر موصیبهتی خیرین مرۆفی زیده دکەت ، وەسا گونەهین مرۆفی ژێ ژێ دبهت ، (ترمذی)
ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن - فه دگوهیزت ، دبیزت : ﴿ خودی
به لایمی ددهته میری خودان باوهر وژنا خودان د نهفسا وی دا ،
و د مال و عدیالی وی دا ، ههتا ئەو دمرت و ئەو ژ گونەهی یی
شویشتی ﴾ .

مهعنا : گافا موصیبهتین نهفس و مال و عدیالی دئینه سەهری
مرۆفه کی خودان باوهر و ئەو صەبری ل سەهر دکیشت و شوکرا
خودی دکەت ، خودی هندەك گونەهین وی بو وی ژێ دبهت ،
فیجا چەند موصیبهتین وی پتر بن ئەو گونەهین بو وی دئینه
ژیبرن ژێ پتر لی دئین ههتا دەمی ئەو دمرت دچته نك
خودی یی بی گونەه .

وئیسلامی هندەك ئەدەب و تۆره بو صەبری داناینه ،
پیتفی به ل سەهر مه ئەم بی دئاگه هدار بین ، ژ وان ئادابان :

۱- صەبر ئەوه یال (صەدمه یا ئیکی) مرۆف دکەت ،
و مرۆفی صەبر کیش هنگی دئیتە ناسین دەمی موصیبهت دگههتی ،
(بوخاری و موسلم) ژ (ئەنەسی) فه دگوهیزن ، دبیزت :
پیغه مبهر - سلاف لی بن - د بهر ژنکه کی را بووری ل سەهر
قهبره کی دکره گری - و د ریوایه تا موسلمی دا هاتی به : ل سەهر

قه‌بری کوره‌کی خوؤ دکره‌گری - ئینا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لسی
بن - گۆتی : ﴿ ته‌قوا خودی بکه و صه‌بری بکیشه ﴾ ئینا ژنکی
بیی وی بنیاست گۆتی : به‌لا خوؤ ژ من فه‌که‌ئه‌و موصیبه‌تا
ب سه‌ری من هاتی ب سه‌ری ته‌نه‌هاتی‌یه ، ئینا هنده‌کان
گۆتی : ئه‌و پیغه‌مبه‌ر بوو ، ژنک ب دویش پیغه‌مبه‌ری دا - سلاف
لی بن - چوو ، وی چو ده‌رگه‌هقان ل به‌ر ده‌رگه‌هی وی
نه‌دیتن ، گۆتی : من تو نه‌نیاسی ، پیغه‌مبه‌ری - سلاف لسی بن -
گۆت : ﴿ إنما الصبر عند الصدمة الأولى - هه‌ما صه‌بر ئه‌وه‌یا
ل ده‌می صه‌دمه‌یا ئیکی بت ﴾ .

گا‌فا موصیبه‌ته‌ک ب سه‌ر مروؤفی دا هات ، و د گا‌فا ئیکی دا
وی صه‌بر کیشا و چو گۆتن و کربارین خه‌له‌ت و نه‌شه‌رعی
نه‌کرن ، ئه‌و مروؤف دی ژ خودان صه‌بران ئیته‌هژمارتن .

۲- یا سوننه‌ت ئه‌وه‌ده‌می موصیبه‌ته‌ک ب سه‌ر مروؤفی دا
دئیت مروؤف بیژت : (إنا لله وإنا إليه راجعون) وه‌کی
دئایه‌تا صه‌بری دا هاتی ، و د حه‌دیسا موسلمی دا ئه‌وا ژ (أم
سلمه) یی فه‌دگوهیزت هاتی‌یه : پیغه‌مبه‌ر - سلاف لسی بن -
دبیژت : ﴿ چی عه‌بدی موصیبه‌ته‌ک ب سه‌ری بیت و ئه‌و بیژت :
(إنا لله وإنا إليه راجعون اللهم أجرني في مصيبي واخلف

لي خيرا منها) خودی خیری دی دەتی ، وتشته کی باشتەر دی دەتی ﴿ .

و (ئەحمەد) ژ (ئەبوو مووسایی) قەدگۆهیزت ، دیبژت : پیغەمبەری - سلاف لی بن - گۆت : ﴿ خودی دیبژتە ملیاکەتی مرنی : تە رجا کوری عەبدی من ستاند ؟ تە رۆناهی یا چافی وی و فیقی بی دلی وی ستاند ؟ ئەو دی بیژت : بەلی ، خودی دیبژتی : وی چ گۆت ؟ ملیاکەتی مرنی دی بیژت : وی حەمدا تە کر و گۆت : (انا لله وانا اليه راجعون) خودی دی بیژت : خانسی یەکی بو وی د بەحەشتی دا چی کەن و نافی وی بکەنە خانسی بی حەمدی ﴿ .

۳- ژ نادابین صەبری یە خودانی موصیبهتی کارەکی وەسا نەکەت نەرازیبوونا وی ل سەر ئەمری خودی ژی بیتە زانین ، وەکی کو سەری خو قەچرت ، یان جلکین خو بدرینت ، یان بکەتە قیری وهاوار ، یان هەندەك گۆتین خەلەت و ب گونەه بیژت ، وەکی هەندەك دیبژن : خودی ما من چ ل تە کر بوو ؟ یان : ئەقە چ بوو تە ئینایە سەری من ؟ یان : بوچی تە هۆ کر ؟ وگەلەك ئاخفتین دی بین تاما خو نەرازیکرنی ژی دئیتە زانین .. گری ب رحەتی و بیی بلند کرنا دەنگی دورستە .

ونه ژ نادابین صهبری‌یه مرؤف نیشانین هاتنا موصبیه‌تی ل سهر خو ئاشکه‌را بکه‌ت ، وه‌کی خو قریژی بکه‌ت ، وسهری خو نه‌شؤت ، یان سهر وریهین خو قژاثر بکه‌ت ، وخو رهش بکه‌ت .. یان هدر نیشانه‌کا دی یا کؤفانداری ژی بیته زانین وه‌کی دانانا مه‌جلسین تازی‌یی ، وهلاویستنا پاتین رهش .

دیروک فهدگوهیزت دیبژت : (صلہ‌یی کوری ئوشه‌یمسی)
جاره‌کی چوو غه‌زایه‌کی کوره‌کی وی د‌گه‌ل بوو ، دهمی شه‌ر گهرم بووی ومړن نیزیک بووی ، صلہ‌ی گؤته کوری خو : پیش بکه‌فه وشهری بکه‌دا تو بهری من بچی وئہز چوونا ته بو خو ب‌خیر حسیب بکه‌م .. کوری ب یا بابی خو کر وهیرش دا کافران وشهر کر حه‌تا هاتی‌یه کوشتن ، پاشی باب ژی پیشفه چوو وشهر کر حه‌تا ئهو ژی هاتی‌یه کوشتن .

پشتی شه‌ری هنده‌ک ژنک چوونه نک ده‌یکا وی (معاذة العدویة) ئینا وی گؤته وان : ئه‌گهر هوین هاتن پیرؤزباھی‌یی ل من بکه‌ن هوین ب‌خیر هاتن ، ژ خو ئه‌گهر هوین بو تشته‌کی دی هاتینه بزقرنه مالین خو !

و ژ بهر وی خیرا مه‌زن یا کو خودی ژ بهر صه‌برال سهر موصبیه‌تی دده‌ته مرؤفی گه‌له‌ک چاک وباشین فی ئوممه‌تی حه‌ز د‌کرن عه‌یالین وان بهری وان بمړن دا ئهو صه‌بری ب‌کیشن

ومرنا وان بو خو ب خیر حسیب بکه‌ن .. روژا کوری عومهری کوری عه‌بلعه‌زیزی مری ، وپشتی نه‌و داهیلایه دقه‌بری دا عومهر ل هنداقی قه‌بری راوه‌ستیا و گوژت : خودی ره‌حسی ب ته ببه‌ت نه‌ی کوری من ! تو بو بابی خو گه‌له‌کی باش بووی ، و ب خودی نه‌فه روژا خودی تو دایه من نه‌زی ب ته که‌یف خو‌ش بووم ، به‌لی نه‌ز ب خودی که‌مه هنگی ژ فی گافی پتر نه‌زی ب ته که‌یف‌خو‌ش نه‌بووم کو تو به‌ری من مری ، ژ به‌ری بارا دی خودی ژ ته ده‌ته من .

۴- نه‌گهر موصیبه‌ت یا وه‌سا بت مرؤف بشیت فه‌شیرت هنگی فه‌شارتنا وی دبتنه ژ وان نعمه‌تین مه‌زن بین خودی د گهل عه‌بدی خو دکت . ئیمام عه‌لی دیبژت : ژ مه‌زنکرنا خودی وزانینا حه‌قی وی‌یه کو تو گازندی ژ ئیسا خو نه‌که‌ی و به‌حسی موصیبه‌تا خو نه‌که‌ی .

ژ به‌ری فه‌ی چه‌ندی گه‌له‌ک زانا وزاهدین فه‌ی ئومه‌تی ده‌می نساخ دبوون گازندین ئیسا خو بو که‌سی نه‌دکرن ، چونکی وان حسیب دکر نه‌ف چه‌نده خو نه‌رازیکرنه ل سه‌ر نه‌مری خودی ، ده‌می ئیام نه‌حه‌د نساخ بووی مرؤفه‌ک هات سه‌را بده‌ت ، گوژی حالی ته چی‌یه ؟ ئیمامی گوژی : نه‌زی باشم ، وی گوژت : دوهی تا هاتبوو ته ؟ ئیمامی گوژی : ماده‌م من گوژته ته نه‌زی باشم

خۆ بی ده‌نگ بکه ! گۆتته‌کا من بی نه‌خۆش بت ب من نه‌ده
گۆتن .

وده‌می ئەم دبیژین : که‌یفا چاک و زاهدین ئوممه‌تی
ب موصیبه‌تان دئیت مه‌عنا وی ئەو نینه‌ ئەو ب وان موصیبه‌تان
نه‌دئیشان ، نه .. به‌لی ده‌می وان هزرا خۆ د وی خیرا مه‌زن دا
دکر یا کو خودی دی ده‌ته وان ئەو نه‌خۆشی ل به‌ر وان سفق
دبوو ، وه‌کی وی مرۆفی بی ده‌رمانه‌کی نه‌خۆش فه‌خۆت ، پارین
خۆژی بی دده‌ت و بی خۆشه‌ فه‌خۆت ژی ، ژ به‌ر کو ئەو دزانت
ساحبوونا وی ژ فی ئیشی د فه‌خوارنا وی ده‌رمانی رایه .

نیشانین دویماهی یا خراب

شهرتی کاری دویماهی به ، وهر کاره کی ههبت ب دویماهی یا خو دئیته ناسین ، وه کی د هه دیسه کا دورست دا هاتی : ﴿الأعمال بخواتیمها﴾ ژ بهر فی چهندی دقیت خودان باوهر ههر دهم دوعیان بو خو ژ خودی بکته کو ئهو کاری وی یی دویماهی یی باش بینت ، وکو کاری وی یی دویماهی یا ژ یی خو ئهو دکته ژ ههمی کاری وی باشتر بت .. ههر وهسا دقیت ئهو خو د وان تشتان دا شارهزا بکته یین دبنه ئه گهرا (دویماهی یا خراب) دا خو ژ یی بدهته پاش .

ول فیروی ئهم دی ئیشه‌ته دینه هندهك ژ وان تشتان یین دویماهی یا مروقی خراب دکن .. خودی مه پاریزت .

۱- عهقیدا خراب :

دبت مروقهك یی چاك وباش ژ ی بت ، وعیباده‌ته کی بۆش وزۆر ژ ی بکته ، بهلی هندهك لایین خراب د عهقیدا وی دا ههبن ، ویرر وباوهرین وی د دهر حهقا خودی دا نه ئهو بن یین ئیسلام یی هاتی - ههر چهنده ئهو هزر دکته کو عهقیدا وی به یا دورست - ئهف رهنگه مروقه گهلهك جاران دهمی

دکھنہ بہر مرنی ہندہک گوتن و کریار ژئی پھیدا دین کو کاری وان یی باش ژئی ہمیی پویچ بکھت ، لہو تشتہ کی گہلہ کی فہرہ موسلمان عہقیدا خو ب خودی و پیغہ مہری وئیسلامی دورست بکھت ، وہ کی د کیتاب و سونہتی دا ہاتی ، دا خودی دویمہی بہ کا باش ب رزقی وی بکھت بکھت ، ویا ناشکہ راہہ کو تہ قوایی تہ گہر عہقیدا دورست د گہل دا نہ بت دی وہ کی دیواری ل سہر بہ فری بت .

۲- بہر دہوامی یا ل سہر کرنا گونہ ہان :

کرنا گونہ ہی دلی خودانی رہق دکھت ، وئیکا ہند ژئی چی دکھت کو بی تہ مری یا خودی ل نک وی بیتہ تشتہ کی عہدہتی ، وئہو مروقی ل سہر کرنا گونہ ہی بہر دہوام بت گونہہ کاری ل سہر باوہری یا وی دکھت ، وھیدی ہیڈی ئیمانا وی لاواز دکھت ، وکانی مروقی ژئی بی خو ب چ فہ دبورینت پتر چ دکھت گاٹا کھفتہ بہر مرنی پتر ہزرا وی ل سہر وی تشتی دئیٹ ، وہ کی د خہونی دا کا چاوا (یی برسی نانی دبینت ، ویی رويس جانگی) وہسا مری ژئی ل بہر مرنی پتر ہزرا وی ل سہر وی تشتی دمینت یی وی د ژینا خو دا دکر و حہز ژئی دکر .

(ئیمام موجهاد) - خودی ژی رازی بت - دبیژت : ((هەر
کهسه کی بکهفته بهر مرنی ههقالین وی یین نهو د گهل دروینشت
دئینه بهر چافان ..)) ئینا مرۆفه کی شهترنج دکر کهفته بهر
مرنی هندهك چونه نك گۆتنی : بیژه (لا إله إلا الله) وی
گۆت : (کش مهلك !) .

مهعنا : نهو مرۆفی بهردهوامی بی ل سهر کرنا گونههه کی
بکهت ترس ل سهر ههیه کول بهر مرنی دویماهی یا وی یا خراب
بت .

۳- باوهری یا لاواز :

دلی نه گهر باوهری به کا موکم و ب هیز تیدا نه بوو ، قیانا
دنیایی جهی خو تیدا دکهت ، وهیدی هییدی جهی بو خو
قه دگرت ههتا چو جهی بو قیانا خودی تیدا نه هیلت .. وهو
مرۆفی دلی وی بو دنیایی بته هیلین بهری وی ب ههمی قه دی
کهفته خو شی وشه هوه تین دنیایی وترسا خودی ل نك وی
نامینت ، و ب قی رهنگی نهف مرۆفه غافل دبت ، قیجا نه گهر
مرن قییرا گه هشت خلاس ئیدی وی چو دهلیقه نابن په شیمان بیت
یان ل خو بزقرت ، وهو دزانت ئیدی دنیا ژ دهست وی
دهر کهفت قیجا کهسه ر دی ب وی مینن وهو ل سهر
دویماهی به کا خراب دی چت !

ژ فئ چہندی بۆ مه دیار دبست کو غه قیدا خراب ، و کرنا
گونههان ، و فیانا دنیایی ، ئەو سئ گۆشه یا ب ترسه یا
دویماهی به کا خراب دئینته ریکا خودانی ، هیقی یا مه ژ خودئ
ئەو ه ئەو مه ژئ پاریژت ، ورحا مه ل سەر دویماهی به کا باش
بستینت .

هه‌قهبه‌یقینه‌ک د گهل قه‌بره‌ی

گه‌له‌ک جاران مروّف د گهل خوّ پسیاره‌کی دکه‌ت : ئه‌ری
کیژ هه‌ردوووان د حه‌قیقه‌تا خوّ دا راستی‌یه ، ئه‌و تشتی مروّف پی
که‌یفخوۆش دبت یان ژ به‌ر غه‌مگین دبت ؟

مروّفه‌کی دی بیسی د حاله‌ته‌کیّ خوّ دا تامه‌کا خوۆش
ژ تشته‌کی دبیت ، پاشی حاله‌ته‌کیّ دی دی ب سهر دا ئیت هه‌ر
ئهو مروّفه وه‌ر ئهو تشته به‌لی نه هه‌ر ئهو تامه ، یان ژئو
ل ده‌مه‌کی دیمه‌نه‌کی دی بینت د چاڤا دا گه‌له‌ک دی یی جوان
بت ، پاشی ل ده‌مه‌کیّ دی هه‌ر ئهو مروّفه وه‌ر ئهو دیمه‌نه‌ژی
به‌لی هه‌ر ئهو جوانی نینه .. فیجا تو بیژی ئه‌فه ژ ره‌نگی وی
سویراتی یا شرینه ئه‌وا د خه‌یالی دا دئیتته سهر هه‌زرا مروّفی
و د واقعی دا نه‌شیت ببیت ؟

وه‌نده‌ک جارین دی مروّف پسیاره‌کا دی ژ خوّ دکه‌ت :
ئه‌ری کیژ هه‌ردوووان د حه‌قیقه‌تا خوّ دا دره‌وه ، ژین یا نوکه ئه‌م
دبیین یان مرن ئه‌وا ئه‌م ب غار ب نک فه دچین ؟

شاعره‌کیّ مه‌زن جاره‌کیّ خوۆشتقی‌یه‌کیّ وی مر .. رابوو
شعره‌کا نازک بی قه‌هاند ، د مالکه‌کیّ دا ژ فی شعری دبیت :

نصیبك في حياتك من حبيب

نصیبك في منامك من خیال

بارا ته ژ خوشتقی یه کی ته د ژینا ته دا وه کی بارا ته یه
ژ خه یاله کی د خه ونی دا .. فێجا تو بیژی وی ژین دیت بت
خه ونه کا دره وین یا مهزن مروّف ب مرنی ژی هشیار دبت ؟

دویر ژ فی (ته شائوما شاعری) دی بیژم : راستی یه کا مهزن
هده نه مه می دبیین وسه ح دکهین ، ویا غه رب نه وه نه مه ژ هه ر
راستی یه کا دی پتر لی دگه رییین فی راستی یی ژ بیسرا خو
بیهین ، نه و ژی نه فه یه : ژینا دنیا یی سه ربوره کا زه مه نی یه ، چه ند
دریژ بت یان کورت بت ، بقیت نه فیته دی گه هته دویماهی یی ،
به لی گه له ك جار ان مه نه فیت هه ما هه ر هه زرا خو د فی
دویماهی یی دا بکهین .. بوچی ؟ نه فه جهی حنیری یه ل نک
مروّفی ! نه مه له یلانی (سه رابی) ل سه ر روی یی عه ردی دبیین
دته یست ، وهه ر چه نده نه مه باش دزانین کو نه ف سه رابا ل بهر
چاقین مه وه کی ئافی دیار دبت نه گه ر هه می بیته کو مکر ن
کا چکه کی ب تنی ژی تژی ناکهت ، به لی د گه ل هندی ژی نه مه
چانکی هیشی یین خو یین بهر فره ه پیقه ده لاویسین !

هه ر تشته کی مروّف ژی بترست دی ژی ره فت و ل پشت
خو هیلت ، تشته کی ب تنی تی نه بت هندی تو پتر ژی بره فی تو

پتر خوۆ نېزیک دکەى ، ئەو هەر وهەر یی ل جهی خوۆ ، وتو هەر وهەر ب نك فه دچی ، تشته کی ئەفه ژ وی رۆژی وەرە یا مروف تیدال فی عەردی بوویە میقان نە ناخی وی ونە رەنگی وی نەهاتی یە گوهارتن .. وئەز دبیژم نوکە هەو هەمی یان زانی کو ئەو تشتی ئەم ل فیری بهحس ژى دکەین (قەبرە) !

قەبر ئەگەر ب ئەزمان کەفتبا من باوەرە ئەو حالى مە مروفان ئەوین ئەم قوچانی ل سەر دنیاى دکەین وەسا دا مە تەصویر کەت وەکی کەری پەزى دەمی بو سەربری دبنە قەصابخانی ، و ل وی دەمی ئەو سراى بو سەربرینا خوۆ دگرن هەندەك ژ وان سەرا مستە کائلفى یان فرە کائافی قوچانی دگەل هەندەکان دکەن ، و ژ بىر دکەن کانی بوچی یان ژ بەر چ ئەو ل فی جهی هاتینە ئامادە کرن .

جارەکی ئەگەر تول هنداڤ قەبرەکی یان کۆمە کا قەبران راوہستی وپسپاری ژى بکەى : کانی مال و حال ؟ کانی جوانى و حەسەب و نەسەب ؟ کانی هیز و حەشامەت ؟

تو هزر دکەى دى چ بەرسقى دەتە تە ؟
یا ژ من قە ئەو دى بیژت : ئەف رەنگ وروىین هوین کیشان وپپقانی پی دکەن هەندەك (تەصویرن) ئەز نانیاسم ، چونکی هوین بىی وان دئینە نك من ، وئەفه رۆژا ئەز هەیم و من

هوین نیاسین هیشتا من نه‌دیتی به کهسه‌ک هاتبته نک من ههستی‌یین
وی ژ زبیری بن ، یان عه‌ضه‌لاتین وی ژ ئاسنی بن ، یان چه‌رمی
وی ژ ئاقرمیشی بت ، چو زه‌نگین نه‌هاتینه نک من قاصه‌ک
د هناقین وی دا بت یان روی‌یی وی ژ مه‌رمه‌ری بت !

قه‌بر .. نه‌گه‌ر ل ده‌سپیکی هاتبا نه ل دویماهی‌یی به‌لکی وی
مروّف باش فی‌ری (موساوات) ویه‌کسانی‌یی کر‌با وئه‌و تی
گه‌هان‌دبان کو میر وفه‌قیر ژ تشته‌کی یین چی‌یو‌وین ودی بوّ
تشته‌کی زفرن .. فی‌جا چ مه‌عنا بوّ فی جو‌داهی‌یی هیه‌هه ؟!

قه‌بر ب جیهانا خوّ یا بی دهنگ فه دو جاران به‌ری مه‌دده‌ته
یه‌کسانی‌یی ، جارا ئیکی نه‌و بوو یا نوکه مه‌به‌حس ژی کری ..
وجارا دووی نه‌وه ده‌می نه‌و کهسه‌کی ژ ناف مروّفین وی
دقه‌تینت نه‌و وان - بوّ ده‌مه‌کی - ژ خوّشی وشه‌هه‌واتین رحین
وان ژی دقه‌تینت ووان د خه‌م وکوفانان دا وه‌کی ئیک لی
دکته ، به‌ری خوّ بدی هه‌ر مری‌یه‌ک ده‌می د قه‌بری دا دئیتسه
داهیلان ، بلا نه‌و د چاقین خه‌لکی دا چهند یی نرم بت یان چهند
یی بلند بت ، هه‌می جو‌داهی‌یین ئینسانی د ناقه‌را ساخان دا دئینه
لادان ، زمان دبه‌ه زمانی روژندک ونالین و دلکوزرینی .. نه‌قه‌یه
هه‌می سه‌رمالی وان .

ئەحکامین مەرنی و جەنازەس

شەریعەتی ئیسلامی خەمە کا مەزن ژ مەسەلا مەرنی و ئەحکامین جەنازان خوارییە و گەلەك ئەحکام بۆ داناینە ، و ل قیری ب کورتی دی ئیشارەتی دەینە وان ئەحکامان بیی ئەم دەلیلان ل سەر بینین هەر چەندە فەن ئەحکامان هەمی یان دەلیلین خۆ یین شەرعی هەنە ^(۱) ودا ناخفتنا مە یا ناشکەرا بت ئەم دی گۆتتا خۆ ل سەر فەهده مەسەلان لیکفە کەین :

مەسەلا نیکس : ئەحکامین مەرنی نساخ نساخیا مەرنی :

ئەم کورد دیژین : (نیشانا مەرنی تاییە) ، مەعنا : گەلەك جاران بەری مەرنی نساخی ب سەر مەرنی دا دئیت ، قیجا پسار ئەقەیه ئەری ئیسلامی چ ئەحکام بۆ وی مەرنی داناینە ئەوی نساخی یا مەرنی دگەهتی ؟

د بەرسقی دا دی بیژین : ئەو ئەحکامین ئیسلامی بۆ داناین

ئەقەنە :

---

(۱) وەهچی بی بقیب ب فەن دەلیلان ناگەهدار بیت بلال کتیا (أحکام الجنائز) بزفرت یا سەیدا (محمد ناصر الدین الألبانی) خودی ژی رازی بیت .

۱- دقیت ئەو ب قەدەرا خودی یی رازی بت ، و صەبری بکیشت و باوهری یا خو ب خودی دورست بکەت ، چونکی ئەف چەندە بو وی یا باشە .

۲- دقیت ئەو د ناقبەرا هیفی یی وترسی دا بت ، ژ عەزابا خودی بترست و ژ رەحما وی یی ب هیفی بت .

۳- ئەگەر چەند ئیشا وی یا گران ژی بت دقیت ئەو داخوازا مرنی نەکەت ، ئەگەر قیا بلا بیژت : یا رەبی ئەگەر ژین بو من چیتەر بت تو من بهیلە ساخ ، و ئەگەر مرن بو من چیتەر بت تو من بمیرینه .

۴- ئەگەر حەقی هەندە کان ل سەر بت بلا حەقی وان بو بزقرینت ، و ئەگەر ئەو ب خو نەشیا فی چەندی بکەت بلا وەصیەت کەت پشتی مرنای ئەو حەق بو خودانی بیتە زفراندن .

۵- یا باش ئەو ئەو لەزی د وەصیەتا خو دا بکەت ، چونکی کەس نزانن کەنگی دی مرت .

مەسەل دووی : ل دەسی سەکەرانی :

ئیسلامی بو وان مرزقین نامادە ل نک وی کەسی دکەفته بەر سە کەرانی هەندەک ئەحکام داناینە ، ئەو ژی ئەقەنە :

۱- یا دورست ئەوه ئەو داخوازی ژ مری - ل دەمی سه کهراتی - بکهن کو ئەو بیژت : (لا إله إلا الله) ، وبلا ئەو ب خودی ب دهنگه کی ناشکه را شاهده بدهن ، بهلکی ئەو ژی چاف ل وان بکهت و د دویش وان را بیژت .

۲- بلا ئەو دوعیان بو وی بکهن کو خودی وی ل سهر ئیمانی بیهت .

۳- بلا ئەو گوژن و کریارین خهلهت ل نک وی نه کهن ونه بیژن .. ومهسه لا خواندنا سووره تا (یاسینی) ل نک وی ، ووه گیرانا وی ب لابی قییلی فه ، ئەفی چو هه دیسین دورست بی نه هاتینه .

مهسه لا سینی : پشتی کیشانا رحس :

ئه گهر هات و مروژفی ل بهر مرنی تمام بوو ورحا وی هاته کیشان ، ل سهر وان مروژفین ل نک وی د ئاماده پیتفی یه فان کاران بکهن :

۱- چافین وی بنقین .

۲- دوعیان رهحمی بو بکهن .

۳- پاته کی یان ههر تشته کی ههبت ب سهر دادهن کو لهشی

وی ههمی بی فه گرت .

۴- ئەگەر ئەو پشت راست بوون کو ئەو تمام بوو بلا لەزی د ئااده کرنا وی دا بکەن و بێن قەشیرن .

۵- یا باش ئەو ل وی جەهی ئەو لی مری بیتە قەشارتن ، و بو باژیره کی دی نه ئیته قە گوهاستن ، ئەگەر قە گوهاستن یا فەر نه بت .

۶- بلا لەزی د دانا دەینین وی دا بکەن ژ مالی وی - ئەگەر وی مال هەبت - یان ژی مرۆقەك ب خیرا خو بلا دەینی وی بدەت .

مهسهلا چاری : ئەو کارین دورست :

بین کو شریعتی ری دایه مرۆقین مری ووان کەسین ل نک وی دئاماده دەمی ئەو دمەرت :

۱- دورسته بو وان ئەو مری ماچی بکەن ، وسی رۆژان پشتی مرنا وی بو بکەنه گری ، بەلی وه نه بت ئەو وی نیههرا شه‌ری بکەن یا کو دی د خالا پینجی دا به‌حس ژی کەین .

۲- دەمی به‌حسی مرنا کەسه کی دگه‌هته مرۆقی دو تشت هەنه دقیت ئەو بکەت :

— سه‌بری بکیشت و ب قەده‌را خودی بی رازی بت .

— ب باوه‌ری ئینان قە بیژت : (انا لله وانا اليه راجعون) .

۳- بۆ ژنی دورسته چار هه یف ودهه روژان خو ژ هه می رهنگین خه ملاندنی بدهته پاش ، وهك نیهار ل سه ر زه لامی خو ، و بۆ وی دورست نینه ژ سی روژان پتر ئه و نیهاری ل سه ر چو که سین دی بکه ت .

مه سه ل پینجی : نه و کارین نه دورست :

یین کو بۆ وان چی نه بت ئه و بکه ن :

۱- (نیاحه - نیهار) ومه خسه د پی ئه و تشته یی ژ گری یی زیده تر بت ، وه کی قیزی وهه واران ، یان ب خو دادانی ، یان دراندنا جلکان ، یان پیگۆتن وره قاصی ، وهه ر کاره کی ب فی رهنگی بت .

۲- قزاقژ کرنا پویرتی سه ری ، چ وه کی ژنکان ده می سه ری خو قه ده چرن ، یان زه لام ده می سه ر وره یین خو به رده دن ، و ژ بهر مرنا مروؤفی خو نه تراشن .

۳- تشته کی دی هه یه ، و ب تاییه تی ل نک ژنکان ئه و ژی ل بهر خو کرنا جلکی ره شه بۆ ده مه کی سه له کی یان کی متر .. ئه فه ژی چه رامه .

۴- هه لایه ستنا پاتین ره ش (لافیتان) یان ئه لانکرنا مرنی ب سه اعان ، ئه فه ژی ژ وی (نه عی) یا نه دورسته یا شه ریه تی به حس ژی کری .

مەسەل شەش : نەعی یا دورست :

(نەعی) یا دورست ، یەعنی : ئیعلانکرنا مرنا کەسەکی ،
هنگی یە دەمی مرۆفەك بمرت وکەس نەبت ب کاری وی
رابیت ، ل قی دەمی دورستە کەسەك گازی بکەت : فلان
کەس یی مری ، دا خەلك پی بزانی وین ب کاری وی رابن .

مەسەل حەفتی : نیشانین دویمایە یا باش :

هەندەك نیشان (عەلامات) ژ پیغەمبەری - سلاف لی بن -
هاتی یە فە گوهاستن کو ئە گەر ل نک مری پەیدا بوون مەعنا وی
ئەو ئەو رەنگەکی مزگینی یا ب باشی یی یە خودی ددەتە وی
مرۆفی ، ژ وان نیشانان :

- ۱- شاهده دانال دەمی مرنی .
- ۲- خوهدانا ئەنی یی ل دەمی مرنی .
- ۳- مرنا ل شەف ورۆژا ئەینی یی .
- ۴- مرنا ب طاعوونی .
- ۵- مرنا ب ئیسا زکچوونی .
- ۶- مرنا ب خندقینی .
- ۷- مرنا وی یی تشتەك د سەردا دەهرفت .
- ۸- مرنا ژنکی ب بچویکی .
- ۹- مرنا ب سللی .

۱۰- مرنال دەمی بەره‌فانی یا ژ نەفسی یان دینی یان مال وناموسی .

۱۱- مرنال دەمی کرنا کاره کی چاک .

۱۲- مرناب سوۆتی .

۱۳- ویا ژ هەمی بی مەزنتەر شه‌هیدبوونه ، یه‌عنی : کوشتنا ل مه‌یدانا جهادی .

مه‌سه‌لا هه‌شتی : شاه‌ده‌دانا بوۆ مری :

ئەگەر کۆمه‌کا موسلمانین باش و خودان ته‌قوا شاه‌ده‌بی ب باشی بی و ته‌قوایی بوۆ مری بدەن ، خودی شاه‌ده‌بی یا وان دی قه‌بویل کهت .

وئەو رویدانین سورشتی بین کول دەمی مرنال کهسه‌کی په‌یدا دین ، وه‌کی غه‌ییرینا رۆژی یان هه‌یقی ، یان هاتنا بارانی ، یان هژیانا عه‌ردی .. ئەفان هەمی یان چو په‌یوه‌ندی ب مرنال وی مرۆفه‌ قه‌نین ، ونه‌ نیشانان باشی یا وی یه‌ ونه‌ یا خرابی یا وی یه‌ .

مه‌سه‌لا نه‌هس : ل دوۆر شوپشتنا مری :

ئەگەر مرۆفه‌کی موسلمان مر شوپشتنا وی ل سه‌ر مرۆقین ئاماده‌ واجب دبت ، وئەوی ب شوپشتنی رادبت دقیت فان خالان بزانت :

- ۱- دڤیت سی جاران - یان پتر ئەگەر پیتڤسی پی هەبوو - مری بیتە شوپشتن ، وبلا جارین شوپشتنی کت بن .
  - ۲- بۆ پاڤژکرنی دڤیت تشتەك د گەل ئافی بیتە ب کارئینان وه کی صابوینی یان هەر تشتە کی جھی صابوینی بگرت .
  - ۳- ل جارا دویماهی بی یا شوپشتنی بلا بینە کا خۆش لی بیتە کرن .
  - ۴- کەزی بلا بینە ڤه کرن وشوپشتن ، وئەگەر مری ژنك بت یا باش ئەوه سی کەزی ل پشتا سەری بۆ بینە ڤهاندن .
  - ۵- پشتی شوپشتنی سەر دڤیت بیتە شە کرن .
  - ۶- ل سەری دەسنڤیژا وی بیتە گرتن ، پاشی لایستی راستی بەری بی چەپی بیتە شوپشتن .
  - ۷- زەلام زەلامان دشۆن ، وژن ژنان ، ودورستە ژن میری بشۆت یان میر ژنی .
  - ۸- ل دەمی شوپشتنی جلکین مری دی ژ بەر کەن بەلسی چی نابت بی ستارە بمینت .
  - ۹- یا باش ئەوه مروڤیڤ مری ییسن نیڤیک وی بشۆن ، یان مروڤه کی شارەزا د شوپشتنا مری یان وی بشۆت .
- وئەو کەسی مری دشۆت دڤیت ل فان خالان بی هشیار بت :

۱- شویشتنا مری خیره‌کا مه‌زنه ، به‌لی ب وی شه‌رتی ئه‌و مری ستاره بکەت ، وعه‌ییڤن وی به‌لاف نه‌کەت ، وئارمانجا وی ژى کناری خودی بت نه‌کو ژ به‌ر ماله‌کی دنیایی بت .

۲- ئه‌وی مری بشۆت یا سوننه‌ت بو وی ئه‌وه ئه‌و ژى پشتی هنگی سه‌ری خو بشۆت .

۳- ئه‌و شه‌هیدی ل مه‌یدانا جیهادی دئیته کوشتن نائیته شویشتن وه‌ر ب جلکین وی فه دئیته فه‌شارتن .

مه‌سه‌لا ده‌س : کفنکرنا مری :

پشتی مری دئیته شویشتن واجبه بیته کفنکرنا ، و د مه‌سه‌لا کفنی ژى دا ئه‌ف خاله دقیت ل به‌ر چاف بیته دانان :

۱- کفن دقیت له‌شی هه‌می بی فه‌گرت .

۲- یا باش ئه‌وه کفن یی سپی بت ، وسی پارچه بت ، و پارچه‌یه‌ک ژى یا خه‌ت خه‌ت بت ، و بوخویری لی بکه‌ن ، ئه‌فه ژ سوننه‌تی یه .

۳- کفنی ژنکی وی زه‌لامی وه‌کی ئیکه ، وچو جوداهى د ناقه‌ری دا نینه .

۴- چى نابت موباله‌غه د کفنی دا بیته کون ، یان ژى مه‌صره‌فه‌کی زیده لی بیته کون .

۵- کفن نه گهر یی کیم بت دقیت سهر پی بیته فهشارتن ،
وئهو جهی دمینت بلا هندهك گیایی بداننه سهر .

۶- شهید - نهوی د جیهادی دا دئیتنه کوشتن - جلکین
وی ژ بهر ناکهن ، وههر ب وان جلکان فه دئیتنه فهشارتن .

۷- نه گهر مری گهلهك بن وكفن یی کیم بت وتیرا ههمی یان
نه کت دورسته پتر ژ مریسه کی د ناف کفنه کی دا بیتنه
فهشارتن .

مهسهلا یازدهی : برنا جنازهسی بۆ زیارهتی :

پشتی کاری مری دئیتنه کرن جهنازهیی وی دی بۆ
زیارهتی ئیتنه برن ، و د مهسهلا برنا وی دا دقیت ئهف خاله ل بهر
چاف بیته دانان :

۱- دوپچوونا جهنازهی ههتا ئهو بۆ زیارهتی دئیتنه برن
وفهشارتن ، مافهکه ژ مافین مروقی موسلمانه ل سهر براین وی
یین موسلمان .

۲- دوپچوونا جهنازهی بۆ زهلامانه ، ویغه مبهری - سلاف
لی بن - ژنکا موسلمان ژ هندی پاشفه لیډایه کو ئهول دویش
جهنازهی دهرکهفته زیارهتی .

۳- دهمی جهنازه بۆ گورستانی دئیتنه برن یا دورست ئهوه
ئهوین د گهل وی دهردکهفن چو تشتیین نهشهرعی نه کهن ،

وه کی : بلند کرنا دهنگی ب گرییی ، یان ب گوټین نه دریی
دا ، بهلکی یا دورست ئه وه هه می د بی دهنگ بن وهزین خو
د مړنی دا بکن .

۴- ئه گهر گوړستان یا نیړیک بت یا باش ئه وه ئه و پدیا بچن ،
ئو گهر مروټ بی پدیا بت دورسته ئه و ل بهرا جهنازه ی یان
ل پشت یان ب ره خ فه بچت ، وئو گهر بی سویار بت یا دورست
ئو ه ل پشت جهنازه ی بچت .

۵- رابوونا بو جهنازه ی حو کمه کی نهسخه کری به ، فیجا یا
دورست ئه وه مروټی روینشتی ئه گهر جهنازه یهک د بهر را بر
ئو روینشتی بمینت وړانه بت .

۶- ئه و کسه ی جهنازه ی هلگرت یا دورست وسوننهت ئه وه
ئو ده سنقیټا خو بشوت ، بهلی ئه ف چنده واجب نینه .

مهسهلا دووازدن : کرنا نقیټن ل سهر مری :

کرنا نقیټا مری ل سهر جهنازه یی مروټی موسلمان (فرض
کفایه) به ، به عنی : دقیت هندهک هه بن نقیټی ل سهر وی بکن
وئو گهر نقیټ ل سهر موسلمانه کی نه هاته کرن موسلمان هه می
گونه هکار دبن .

و ل دور مهسهلا نقیټا مری هندهک حو کم هه نه دقیت ئه م
ل بهر چاف بدانین ، ئه و ژی ئه فنه :

- ۱- نقیڑا مری - وه کی مه گوئی - (فرض کفایه) یه ،
نه گهر هندهك بکهن گونه ژ سهر ههمی یان رادبت .
- ۲- بچویکی نه بالغ وشه هیدی نقیڑل سهر واجب نینه ،
وئه گهر نقیڑل سهر بیته کرن دورسته .
- ۳- ئەو بچویکی (ژ بهر دهیکی) دچت ، نه گهر یی چار
هدیقی ین دورسته نقیڑل سهر بیته کرن ، وئەوی هیشتا نه بوویه
چار هدیقی نقیڑل سهر نائیته کرن .
- ۴- ئەوی بیته فه شارتن هیشتا نقیڑل سهر نه هاتی یه کرن
دورسته دقهبری دا نقیڑل سهر بیته کرن .
- ۵- ئە گهر موسلمانهك ل جهه کی مر وکەس نه بوو نقیڑی
ل سهر بکهت دورسته (صلاة الغائب) ل سهر بیته کرن .
- ۶- چی نابت نقیڑل سهر وی کافری بیته کرن یی باوهری یی
ب ئیسلامی نه ئینت ، و ل سهر وی منافقی ژ ی ئەوی یاری یان بو
خو ب ئیسلامی دکهت ، نه گهر خو ئەو ب نافی موسلمان ژ ی
بت .
- ۷- هندی هژماران نقیڑکه ران ل سهر مری پتر بت بو وی
باشتره .
- ۸- یا باش ئەو نقیڑکه ر خو بکه نه سی ریز و پتر .

- ۹- نه گهر نقیژ کهر دو ب تنی بن نهو ب رهخ ئیک شه
راناوهستن ، بهلکی ئیمام دی ل سنگی بت ویی دی دی
ل پشت وی راوهستت ، یهعنی دی خو کهنه دو ریژ .
- ۱۰- نه گهر ژ جهنازهیه کی پتر پیکفه کوم بوون
دورسته ئیک نقیژ ل سهر ههمی یان بیته کرن ، ودورسته ههر
جهنازهیه کی نقیژه کا تایهت ل سهر بیته کرن .
- ۱۱- نه گهر نهو جهنازه یین ژن وزهلامان بن ، یین زهلامان
دی ل بهر سنگی ئیمامی بن ویین ژنان دی ل ویقهتر - ل لایلی
قیبلی - بن .
- ۱۲- دورسته نقیژ د مزگهفتی شه ل سهر مری بیته کرن ،
بهلی یا باشتر نهوه نهو ل جهه کی دی ژ دهرقهی مزگهفتی
بیته کرن .
- ۱۳- چی نابت نقیژ د ناف قهبران دال سهر مری بیته کرن .
- ۱۴- نه گهر مری زهلام بت ئیمام دی ل پشت سهری وی
راوهستت ، ونه گهر ژن بت دی ل نیقی راوهستت .
- ۱۵- یا باش نینه نقیژا مری ل دهمی کهر اهت بیته کرن :
ل دهمی رۆژه لاتی و رۆژ نافیی ، وگافا رۆژ ل نیفا عسمانی .
- ۱۶- چاوانی یا نقیژا مری :

نقیږا مری ژی نهو شهرتین نقیږی بی دقین یین کو بو نقیږین دی دپتقی ، ویا دورست نهوه ل دهمی ته کبیرا ئیکې ب تنی مروښ دهستین خو بلند بکته ، وپشتی ته کبیرا ئیکې نهو دی دهستی خو یی راستی دانته سهر یی چه بی ودانته سهر سنگی خو ، پاشی ئیکسهر - بیی دو عایا ئستفتاحی - دی دهست ب خواندنا فاتحی کهت د گهل سووره ته کا دی ، وخواندن دی یا سرری بت ، پاشی دی ته کبیرا دووی دوت بیی دهستین خو بلند بکته ، ودی صلاوه تان دته سهر پیغه مبهری - سلاف لی بن - ، پاشی دی ته کبیرا سیی دوت ودی دو عایان بو مری کهت ^(۱) ، پاشی دی ته کبیرا چاری دوت وهندهک دو عابین دی دی بو مری کهت ، پاشی دی سلافا ملی راستی ویی چه بی دوت . ودورسته ژ چار ته کبیران پتر بدهن (حه تا نه هان) وپشتی ههر ته کبیره کی دو عا بو مری دئینه کرن .

ویا سوننهت نهوه (ئیمام) و (مهئمووم) سلافی ب سرری فهدهن نه وه کی نقیږین دی ئیمام دهنگی خو ب سلافی بلند دکته .

---

(۱) و ژ وان دو عابین کو ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن - فه گپران : ((اللهم عبدك وابن أمتك احتاج إلى رحمتك وأنت غني عن عذابه ، إن كان محسناً فرد في حسناته ، وإن كان مسيئاً فتجاوز عن سيئاته)) .

۱۷- وکا چاوا دورسته زهلام نقیژا مری بکهن وهسا دورسته
ژن ژی وی نقیژا بکهن .

مهسهلا سیژدن : ل دۆر قهشارتنا مری :

۱- قهشارتنا مروقی مری واجبه نه گهر خو نهو مری کافر
ژی بت .

۲- چۆ نابت موسلمان د گهل کافری ، یان کافر د گهل
موسلمانی بیته قهشارتن ، بهلکی یا دورست نهوه ههر ئیک جودا
ل گۆرستانه کا تایهت بیته قهشارتن .

۳- یا سوننهت نهوه مری ل موعبهری بیته قهشارتن نه کو
ل جهه کی قهدهر وجودا ، شههید تی نهبن (ووه کی وان
پیغه مبهر) نهو ل وی جهی دئینه قهشارتن بی لی شههید بووین .
۴- قهبر دقیت تازه بیته کۆلان و کویر کرن .

۵- د کۆلانا قهبران دا دوره نگ هدنه ، بی ئیکی : نهوه یی
نوکه ل نک مه بهلاف کو قهبر راست بیته کۆلان و مری بکهنه
تیدا ، وی دووی : نهوه قهبر راست بیته کۆلان پاشی نهو
ژ لایی قبیلی قه بیته شهفکرن و مری بکهنه د وی شهقی دا وچال
بیته تژی ئاخکرن .

۶- دورسته پتر ژ مری به کی بکهنه د ئیک قهبری دا ،
نه گهر پیئقی ب وی چهندی ههبت .

۷- زه‌لام ب تنی دقیت مری داهیلنه قه‌بری نه‌گه‌ر خو مری
ژن بت ژی .

۸- حه‌قی مروژین مری‌یه نه‌و وی داهیلنه د قه‌بری دا .

۹- د حه‌دیسین دورست دا هاتی‌یه کو پیغه‌مه‌ری - سلاف
لی بن - ده‌می مری‌یه‌ک فه‌شارتی گوته سه‌حابی‌یین خو : نه‌وی
شقییدی چووبته نئینا خو بلا پشکداری‌یی د داهیلانا مری
د قه‌بری دا نه‌که‌ت .. نه‌ف شه‌رته ژی دقیت ل به‌رچاف بیته
وه‌رگرتن .

۱۰- سونه‌ت نه‌وه مری ژ لایی پاشی یا قه‌بری فه‌ بیته
داهیلان .

۱۱- مری د قه‌بری دا ل سه‌ر ته‌نشتا راستی دئیتنه دانان
وبه‌ری وی ب لایی قیلی فه‌ دئیتنه دان .

۱۲- نه‌وی مری دکه‌ته د قه‌بری دا یا سونه‌ت نه‌وه بیژت :
(بسم الله وعلى سنة (یان مله) رسول الله صلی الله علیه
وسلم) .

۱۳- پشتی قه‌بر دئیتنه گرتن یا سونه‌ت نه‌وه نه‌وین حازر
هه‌ر ئیک سی کولین ئاخۆ ب هه‌ر دو ده‌ستین خو بکه‌ته
قه‌بری .

۱۴- پشتی مری دئیتہ فہشارتن یا سونہت ئہوہ کیلی یہک بؤ
بیتہ دانان ، وہکی بہرہکی یان بلوکہ کی ، دا قہبر پی بیتہ
ناسین ، وچی نابت قہبر ژ بہوستہ کی زیدہتر بیتہ بلند کرن .
۱۵- یا سونہت ئہوہ پشتی فہشارتنا مری ئہوہ مروؤقین د گہل
چوونہ سہر زیارہتی دہمہ کی بمین دوعا بؤ بکہن .

۱۶- ئەف تہلقینا نوکە د ناڤ مہ دا بہلاف ب فی رہنگی
چو بناخہیین شہرعی بؤ نین ، ونہ پیغہمہری - سلاف لی بن -
ونہ صہابی یان نہ کری یہ ویا سونہت ئہوہ ہہر ئیک ژ حازران
ژ لایسی خو فہ دوعایان بؤ مری بکہت دا خودی ئہزمانی وی
ل سہر حہقی بی موکم کہت .

۱۷- ل دہمی فہشارتنی ، وپشتی ہنگی ژی دورستہ بؤ
حازران روینہ خواری وئیکی شازہزا بؤ وان باخفت و بہحسی
مرنی بکہت .

مہسہلا چاردین : ل دؤہ تازہیین :

۱- دورستہ تہعزی یا مروؤقین مری بیتہ کرن ، ومہخسہد
ب تہعزی بی ئہوہ مروؤف دلہی دلہی وان بدہت ، وپیژتہ وان :
صہبری بکیشن .. و سیرا وان ل خیرا صہبرا ل سہر موصلہتی
بینتہ فہ .

۲- گریډانا ته‌غزی‌یی ب سی رۆژان ب تنی څه چو بناخه بو
نینه ، بهلکی ههر دهمی مفا تیدا هه‌بت دورسته ته‌غزی‌یه
بیته‌کړن .

۳- ته‌غزی‌یه دځیت ب وان گوتنان بن یین شهرعی ، وه‌کی :
(إن لله ما أخذ ، والله ما أعطی ، وکل شیئ عنده إلى أجل ،
فلتصبر ولتحتسب) ، نه وه‌کی هنده‌ک نه‌زانان دهمی دییژن :
مخابنی وی هیشتا وه‌ختی وی نه‌بوو !

۴- کۆم‌بوونال جهه‌کی بو تازی‌یی ، چ ل ماله‌کی بت ،
چ ل مزگه‌فته‌کی بت ، تشته‌کی نه‌یی دورسته ، ویا باش نه‌وه
مرۆف وه نه‌کته ، وهیجه‌تا هندی کو نه‌فه عه‌ده‌ته وخه‌لک
هه‌می وه دکهن ، فی کاری دورست ناکته .

۵- یا سوننه‌ت نه‌وه مرۆقین مری وجیرانین وی خوارنی بو
مالا مری چی بکه‌ن ، نه وه‌کی نوکه دهمی خه‌لک ل مالا مری
کۆم دین و ل ویری خوارنی دخۆن .

۶- مه‌سه‌لا سی رۆژکی یان حه‌فتی‌یی یان چلینی‌یی یان
سه‌رسالی .. نه‌فه هه‌می د شریعه‌تی دا نینه ، ودځیت نه‌بیته‌کړن .

۷- تشته‌کی دی ژی نوکه به‌ربه‌ره یی د ناف جفاکا مه‌دا
به‌لاف دبت و نه‌و ب خو نه‌یی دورسته نه‌و ژی نه‌فه‌یه : گافا
دبته رۆژا عه‌یدی مالا مری جاره‌کا دی به‌هی یا خو ددانن ،

وخەلك لى كۆم دېن هەر وهكى ژ نوى مری یی وان مری !
وئەفە خەله‌ته وچی نابت ب چو هیجەتا هەى بېته كرن ، وئەز
دترسم رۆژەك بېت ئەف كارە ژى ل بەر خەلكى بېته عەدەت .

مەسەلا پازدەس : ئەو تىشتى خیرا وى دگەهتە مەس :

گافا مروف مر ، دەفتەرا خیرین وى دئیتە پېچان ، بەلى
هەندەك كار دەمین خیرا وان هەر دگەهتە ، ژ وان كاران :

۱- دوعایین موسلمانان بۆ وى .

۲- ئەگەر وى هەندەك رۆژى ل سەر خو نەزر كړېن
ونەگەهشت بت وان رۆژى یان بگرت ، فېجا پىشتى مرنا وى
وهلى یی وى وان پېش وى فە بگرت .

۳- ئەگەر كەسەك دەینى وى پېشقه بدەت مفاى وى چەندى
دگەهتە وى .

۴- ئەگەر عەيالەكى وى خیرهكى بدەت یان
باشى یهكى بكەت ، چ ل سەر نافی وى بكەت یان نه .

۵- ئەگەر وى خیرهكا وەسا كربت كو پىشتى مرنا وى ژى یا
بەردەوام بت ئەوا ب عەرەبى دېژنى : (صدقة جارية) .

مەسەلا شازدەس : ل دۆر زیارەتا قەبران :

۱- چوونا سەر زیارەتان بۆ زەلام وژنكان ب ئیەتا هندی كو
مروف مرنى بى ل بېرا خو بېنتەفە كارەكى باشه وى دورستە .

۲- گافا مروۆف چوو سەر قهبران یا دورست ئەوه بیژت :
(السلام على أهل الديار من المؤمنين والمسلمين ، ويرحم الله
المتقدمين والمتأخرين ، وإنا إن شاء الله بكم للاحقون) یان هەر
دوعایه کاب فی رهنگی بت .

۳- مهسه لا خواندنا فاتحی بوۆ خهلکی موعبهری ، ئەقی چو
بناخه بوۆ نینه ، وییغه مبهری - سلاف لی بن - وه نه کرییه .

۴- وهسا بوۆ ژنکی دورسته بچته سەر قهبران ئە گەر ئەو
ب فی چوونا خوۆ تویشی چو گوننهان نه بوو وه کی تیکه لی یا
د گهل زه لامان ، یان کو ئەول ویسری هندهک گۆتن و کریارین
نه شه رعی بکهت و بیژت ، یان چوونا سەر قهبران بوۆ خوۆ بکه ته
عه دهت .

۵- گریدانا زیاره تا قهبران ب رۆژه کا ده سنیشان کری فه ،
وه کی : ئیفاری یا ئەینی یی ، یان ئیفاری یا رۆژا جه ژنی .. ئەقی چو
بناخه بوۆ نینه .

۶- زیاره تا قه برین کافران ژی ب ئیه تا هندی کو مرن بیته
بیرا مروۆفی دورسته به لی ب وی شه رتی ئەو دوعایان بوۆ
نه کهت .

۷- ل دهمی دوعا کرنی بۆ مری یان ل سهر زیاره تان دورسته مرۆف دهستین خوۆ بلند بکهت ، ول دهمی دوعا کرنی یا باش ئهوه بهری خوۆ بدهته قبلی ، نه کو بهری خوۆ بدهته قهبران .

۸- چی نابت مرۆف ب پیللاف ونه عال قه ل ناف قه برین موسلمانان بگهرییت ، ویا دورست ئهوه مرۆف خوۆ پی خاس بکهت .

۹- چی نابت مرۆف بی ل قهبران بدانت .

۱۰- دانانا دهستکین گولان یان چهقین داران ل سهر قهبران ل دهمی سه ره دانا زیاره تان کاره کی نه یی شه رعیه وچاقلیکر نه کا ناشکه رایه بۆ کافران ، دقیت موسلمان وه نه کهن .

سه سه لا هه قدهس : نه و کارین حه رام کول سهر قهبران

بیینه کون :

۱- قه کوشتنا قوربانان .

۲- کو قه بر ژ بهوسته کی زیده تر بیته بلند کون .

۳- کو ئافاهی ل سهر بیته بلند کون ، ودقیت بزانین کو فه رق هدی د ناقه را هندی دا کو قه بر د ئافاهی یه کی قه بیته چیکرن ، وکو ئافاهی ل سهر قه بره کی بیته چیکرن ، یا ئیکی دورسته بهلی یا دووی چی نابت وکاره کی نه یی دورسته .

- ۴- کو قه‌بر بیته چیمه‌نتو کرن ، یان گیچکرن وله‌بغکرن .
- ۵- کول سهر قه‌بری بیته نفیسین .
- ۶- کو مروّف ل سهر قه‌بری بروینته خواری .
- ۷- کو نفیژ (نه ئه‌و نفیژال سهر مری‌یی فه‌شارتی دئیته کرن) ل سهر قه‌بران بیته کرن ، چ به‌ری مروّفی ل قه‌بران پشت چ پشتا وی .
- ۸- کو مزگه‌فت ل سهر قه‌بران بیته ئا‌فاکرن .. وئه‌گهر مزگه‌فته‌ک مه‌زن بوو وقه‌بره‌ک که‌فته د ن‌اف دا دورسته ب شهرته‌کی قه‌بر بیته جودا‌کرن ، وه‌کی کول مزگه‌فتا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - چیبووی .
- ۹- کو قه‌بر ببه‌ عه‌ید ، ومه‌عنا‌قی ئه‌وه قه‌بر وه لی بیت خه‌لک ل هنده‌ک بیره‌اتنین تاییه‌ت قه‌ست بکه‌نی و ل سهر کۆم بن کانی چاوا مروّف ل جه‌ژنان کۆم دبن .
- ۱۰- کو مروّف سه‌فه‌ری بو بکه‌ت دا بچته سهر !
- ۱۱- کو شه‌مالک ل سهر بینه هلکرن .
- ۱۲- هلکۆلانا قه‌بری وده‌ریخستتا مری بیی سه‌به‌به‌کی شهرعی کاره‌کی حه‌رامه .

هندهک بیدعهیین جهنازان :

- ۱- گۆتئا هندهک (اذکار) ین تاییهت ل دهمی شویشتئا مری .
- ۲- خهمالاندئا سندریکی ب دهستکین گولان ، یان عهلهمان .
- ۳- هزرکرن کوئه گهر مری بی چاک بت جهنازی وی دی سقک بت ، ونه گهر بی خراب بت جهنازی وی دی گران بت .
- ۴- پیگۆتئا ب مری .
- ۵- کرنا (صلاة الغائب) ل سهر وی مری بی مو نقیژ ل سهر هاتی یه کرن .
- ۶- راوهستانا مروّیسن مری وخۆ ب ریزکرنا وان ل سهر قهبری پشتی فهشارتئا مری بو هندی دا خهلك بچنه دهستان و بیژنی : خودی خیرا ههوه مهزن بکته .
- ۷- خواندئا سوورهتا (یس) ی ل سهر قهبران ، یان گرتئا قهبری ، یهعنی هندهک مروّث ل سهر قهبری بمینن ههتا قورئانی ختم دکهن و ختمی بو مری بکهنه دیاری .
- ۸- خهمالاندئا قهبری ب دهستکین گولان ، یان عهلهم وپاتان ، یان ههر تشته کی دی .

۹- زفرینا ل دۆر قەبری ، ب وی رەنگی خەلك ل دۆر
كەعبی دزفرت .

۱۰- هەوار کرنا ژ مری یان ، ودوعا کرنا ژ وان .

۱۱- بلند کرنا قەبری ونفیسینا ناڤی مری و دیرۆکا بوون
ومرنا وی ل سەر کیلی بی .

قه‌گوه‌استن بۆ جیهانا بهرزه‌خی

ب مرنی مروّف ژ فی جیهانا ئەم نوکه تیدا دژین بۆ جیهانه‌کا دی دئیته قه‌گوه‌استن ، ئەو جیهانا ژ لایی راستی وسه‌روبه‌ری خوۆ قه یا جو دا ژ ژینا دنیایی ، له‌و تشته‌کی نه‌یی د جهی خوۆ دایه ئەم ژینا بهرزه‌خی ب مه‌قاییسین دنیایی بیئین ..

ئەو جیهانا مرن مه‌ قه‌دگوه‌یزتی دبیزنی : (بهرزه‌خ)^(۱) وه‌کی خودایی مه‌زن ئەم دکه‌ت : ﴿ ومن ورائهم برزخ إلی یوم یبعثون - و د ناقه‌را وان و دنیایی دا په‌رده‌یه‌ک هه‌یه ناهیلت ئەو بزقرنه‌قه‌ه‌تا روژا قیامه‌تی ﴾ (المؤمنون : ۱۰۰) یه‌عنی : پشتی ژیی مه‌ د فی دنیایی دا ب دویمه‌ی دئیت و مرن ب سه‌ر مه‌ دا دئیت ، و به‌ری ئەم بۆ ئاخه‌ره‌تی بیینه راکرن ده‌مه‌ک د سه‌ر مه‌ را دبۆرت دبیزنی : (بهرزه‌خ) . و باوه‌ری ئینانا ب فی بهرزه‌خی پشکه‌که ژ عه‌قیدا ئیسلامی و باوه‌ری یا موسلمانانی یا دوورست نابت هه‌تا ئەو باوه‌رییی پی نه‌ئیت ، وه‌ه‌ر ژ به‌ر فی

---

(۱) بهرزه‌خ د زمانی عه‌ره‌بان دا بۆ وی ناقه‌ری دئیته گۆتن یا دکه‌فته د ناقه‌را دو تشتان دا ، و دبیزنه‌ ژینا د قه‌به‌ری دا بهرزه‌خ چونکی ئەو دکه‌فته د ناقه‌را ژینا دنیایی و ئاخه‌ره‌تی دا .

چه‌ندی قورئانی وسوننه‌تی پوښته‌یه کی مه‌زن ب قی مه‌سه‌لی
دایه ، ول گه‌له‌ك جهان به‌حس ژی کری‌یه .

راستنی‌یا مړنی :

مړن دویم‌های یا به‌رچاقا هه‌ر تشته کی خودان رحه : ﴿ كل
نفس ذائقة الموت وإنما توفون أجوركم يوم القيامة .. ﴾ (آل
عمران : ۱۸۵) وئ‌گه‌ر خودان رحه‌ك هه‌با ژ مړنی هاتبا
نازاكرن ئه‌و دا خوشتقی‌یی خودی موحه‌مه‌د پیغه‌مه‌ر بت
- سلاف لی بن - ئه‌وی خودایی وی گوتی‌یی : ﴿ إنك ميت
وإنهم میتون ﴾ (الزمر : ۳۰) .

ب مړنی عه‌جز و بیزارۍ یا (مه‌خلووقی) به‌رانبه‌ر (خالقی)
ناشکه‌را دبت : ئه‌ی مرؤقی خوځ دفن بلند دکه‌ت و ژ خوځ نه‌گرت
خوځ بوځ خودایی خوځ بچه‌مینت ، هزرا خوځ بکه .. به‌راهی یا ته
چ بوو ؟ و دیم‌های یا ته دی بی‌یه چ ؟ تو ژ کیفه‌هاتی و دی کیفه
چی ؟ خوځ‌بیسرکرن و خوځ‌م‌زنکرن بوځ چی‌یه ؟ بی پاک و پیروژ بت
ئو خودایی ب مړنی هه‌می خودان رح ژیرده‌ستی خوځ کرین !

مړن - وه‌کی مه‌گوتی - ریکه‌کا بقیته نه‌قیته بو هه‌ر خودان
رحه‌کی هه‌بت ، ئه‌جه‌له‌کی ده‌سنیشانکری‌یه ژ لایی خودی فه ،
هیشتا به‌ری خودان رح ب سه‌ر دنیایی بکه‌فت ئه‌و بووی یا
هاتی‌یه دانان : ﴿ ولكل أمة أجل فإذا جاء أجلهم لا يستأخرون

سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ - وهەر کۆمه‌کی ده‌مه‌ک بو هه‌یه ، فێجا
ئه‌گه‌ر ئه‌و ده‌م هات یی خودی بو تێبنا وان دانای ده‌لیقه‌یه‌کی
نه ئه‌و ژێ دێینه پاشخستن ، ونه ژێ دێینه پیشخستن ﴿
(الأعراف : ۳۴) .

وئه‌ف ده‌می هه‌ خودی ل به‌ر مرۆفی فه‌شارتی به‌ دا که‌س
نه‌زانت کانێ که‌نگی و ل کیشه ئه‌و دی مرت ، فێجا دا هه‌رده‌م
ئه‌و بو فی وه‌غهری یی ناماده‌ت ..
و‌پشتی فان رۆنکرین کورت ل دۆر مرنی مه‌ دقیت
چه‌نده‌کی به‌ر ب جیهانا به‌رزه‌خی فه‌ بچین .

به‌ر ب جیهانا به‌رزه‌خی فه‌ :

هه‌ر که‌سه‌کی ده‌می ژێ یی وی د دنیا یی دا ب دویمای دیت
وو‌غه‌را وی بو جیهانا به‌رزه‌خی ده‌ست پی دکه‌ت ، خودی
هه‌نده‌ک ملیاکه‌تان بو ستاندنا رجا وی ده‌نیرت ، وه‌کی
د ئایه‌ته‌کی دا هاتی :

﴿ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفِرُّونَ -
حه‌تا ئه‌گه‌ر ده‌می مرنی ب سه‌ر ئیک ژ وان دا هات ملیاکه‌تی
مرنی وه‌اریکارین وی رجا وی دی ستین ، وه‌و وی تشتی ئه‌مر
بی ل وان هاتی به‌ کرن به‌رزه‌ ناکه‌ن ﴿ (الأنعام : ۶۱) .

وئەف ملیاکەتین بۆ ستاندنا رحی دئینە هنارتن هەمی وەکی
ئیک نینن ، ھندەکان رەنگی وان یی خوشکۆک وتازەییە ،
وبەر و فاژی یا وان ھندەک ژێ ھەنە دکریت و ب ترسن ،
د حەدیسەکی دا یا (البراء بن عازب) ژ پیغەمبەری - سلاف
لی بن - فەدگۆھێرت ، بەحسی فان ملیاکەتان ب بەرفرەھی
دئیتە کرن .. پیغەمبەر - سلاف لی بن - دبێژت :

﴿ ھندی عەبدی خودان باوەرە ئەگەر ژ دنیا یسی ھاتە فەبەپین
وبەری وی کەفتە ئاخوہتی ، ھندەک ملیاکەت ژ عەسمانی بۆ وی
دی ئینە خواری ، دیمین وان دسپینە وروی یین وان ھەر وەکی
رۆژە ، کفەک ژ کفنی بەحەشتی و بیھنە کا خوش ژێ ژ بیھنن
بەحەشتی د گەل وان ھدیە ، ئەو دی ئین حەتال بەر چاقین وی
دروینن ، پاشی ملیاکەتی مرنی - سلاف لی بن - دی ئیت حەتا
ل بەر سەری وی دروینت ، ئەو دی بیژت : ئەی نەفسا پاقت
دەر کەفە لیبۆرین و پرازیوونا خودی ، گۆت : قیجا ئەو دی
دەر کەفت وەکی چپک ژ کونی ئافی دئیتە خواری ، ئەو دی رحا
وی ستینت .. ﴾

وگافا عەبدی کافر کەفتە بەر مرنی حەدیس دبێژت :

﴿ .. ھندەک ملیاکەتین زفر و دژوار ژ عەسمانی ب سەر وی دا
دی ئینە خواری ، دیمین وان درەشن ، ھندەک جلکین جەھنەمی

د گهل وان ههنه ، دى ئین و ل بهر چاقان روینن ، پاشى
ملياکه تى مرنى دى ئیت هه تال بهر سه رى وى دروینت ، وئهو
دى بیژت : ئه ی رحا پیس دهر که فسه که رب وغه زه با خودى ،
گوت : فیجا رح د له شى وى دا دى به لاف بت وئهو دى وى
ئینته دهر وه کى ستى ژ ناف هری با تهر دئینته دهر ، فیجا رهه
وگهه د گهل دئینه برین . . .

چهند مهسه لهک ژ فى هه دیسی بو مه دیار دهن :

۱- ئهو ملياکه تین رحا خودان باوه رى دستین نه وه کى وان
ملياکه تانه یین رحا کافرى دستین .

۲- ئهو مروقى دکه فته بهر مرنى وان ملياکه تان ب چاف
دیینت ئه وین بو ستاندنا رحا وى دئین .

۳- کانى چاوا مروف سه ره دهرى یى د گهل له شى مروقى
مرى دکهن ، ملياکه ت ژى وه سا سه ره دهرى یى د گهل رحا وى
دکهن .

۴- رحا کافرى ژ ملياکه تى مرنى دترست لهو گافا دهنگى
وى دچتى ئهو خو د له شى دا به لاف دکه ت .

جوداهس د ناقبه را دنیا یى و بهرزه خى دا :

ب مرنى مروف ژ دنیا یى بو بهرزه خى دئینه فه گوهاستن ،
ونه تشته کى نوى یه بیژین : ههر جیهانه کى سه رو به رى خو یى

تایبەت هەیه ، قیجا دقیت ئەف چەندە هەر جار ل بێرا مە بت دەمی ئەم بەحسۆ سەرۆبەری جیهانا بهرزەخۆ دکەین ، یان دەمی ئەم پشتی هنگی بەحسۆ سەرۆبەری جیهانا ئاخەرەتی دکەین .

مەعنا : دەمی ئەم بەحسۆ وان تشتان دکەین یین کو د قەبری دا دئیتە سەری مری ، وهکی کرنا پساری ژ وی ، یان عەزابانا وی ، یان خۆشێبەرنا وی .. هتد ، دقیت ئەف چەندە ل سەر دەست ودارۆ ژینا مە یا دنیاوی نەئیتە قیاسکرن ، دا کەس خەلەت د مەسەلسۆ نەگەهت .

گەلەك كەس هەنە گاڤا بەحسۆ قەبری وعەزابا وی دئیتە کرن ب حیبهتی قە دبیزن : پا ئەو مری بی نەئیتە قەشارتن عەزابا وی دی یا چاوا بت ؟ وهندەك ژى هەنە ژ کیم باوهری یا خۆ دبیزن : پا مە نەدیتى یە لەشى چو مری یان د قەبری دا بیتە سۆتن !

وبۆ روهنکرن دی دبیزن : مرۆف ب قیککهفتنا دو تشتان - یان ب پیکهاتنا دو تشتان - دبته ئەف مرۆفه بی ئەم دناسین : ب رحۆ ولەشى .. وپهوهندی یا رحۆ د گەل لەشى د قۆ دنیاوی ب خۆ دا د پتر ژ حالهتهکی را دبۆرت ، بو نمونە :

مرۆف دەمی هیشتا د زکی دهیکی دا - پشتی دبته خودان رح - پهیهوهندی یا رحا وی د گەل لەشى وی وهکی یا رحا مە

نینه .. لهو ههستکرن وسهروبهری ژینا وی وهکی ههستکرن
وسهروبهری ژینا مه نابت .

مرۆڤی نفسی ژى پهیوهندی یا رحا وی د گهل لهشی وی
وهکی یا یی مرۆڤی هشیار نینه ، لهو ههستکرن وان ب تستان
وهکی ئیک نابت ، یی نفسی تستان دینت - د خهونی دا -
وچاقین وی دگرتینه ، گوهل دهنگان دبت ودییت ودچت ، ویی
ل جهی خۆ ، دناخفت ومه گوهل دهنگی وی نینه ، دهنگ
دیننه گوهان ومه های ژى نینه ، ههستی ب خوشی یی
ونه خوشی یی دکهت وچول سهر دیار ناکهت ، دکهفته
تهنگافی یی وترسه کامهزن بیی ل بهر چاڤ لی دیار بیت !

ئهفه چاوایه ؟

- نزا !

ب تنی ئەم دزانین کو ئەفه رهنگه کی گریډانا رحی یه
ب لهشی فه ..

رهنگه کی دی یی گریډانا رحی ب لهشی فه ههیه ، مه
- ساخان - ئەو نهدیتی یه ، ومه خسه دا مه بی گریډانا رحی
ب لهشی مری فهیه ل جیهانا بهرزهخی .. وکانی چاوا خهله ته
دیتن وناخفتن وگوهل لی بوونا د خهونی دا ل سهر یا
ل هشیاری یی بیته قیاسکرن ، وهسا یا خهله ته دیتن وناخفتن

وگوه لی بوونا مروّقی مری ل جیهانا بهرزه‌خی ل سهر یا مروّقی زیندی ل دنیا بی بیته قیاسکرن ، چ نهو زیندی یی هشیار بت چ بی نقستی بت .

ل بهر مرن :

ل وی ده می ملیاکه تی مرنی رحا مروّقی زیندی دستینت نهو مزگینی بی دده ته خودانی رحی : یان ب به‌حشستی ، نه‌گهر نهو مروّقه کی خودان باوهر وچاک بت ، یان ب جه‌هنه می ، نه‌گهر نهو مروّقه کی زوردار وگونه‌هکار بت ، قورنان دبیزت : ﴿ إِنَّ الدِّينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ - هندی نهون بین گوتین : نه‌للاه ب تنی خودایی مه‌یه بی بی شریکه ، پاشی خو ل سهر شریعه تی وی راست کری ، ل ده می مرنی فریشته ب سهر وان دا دئینه خواری و دبیزنی : هوین ژ مرنی و تشتی ب دو یف دا دئیت نه ترسن ، و ل سهر وی تشتی هوین ل دو یف خو دهیلنه ل دنیا بی هوین ب خدم نه‌که‌فن ، و مزگینی یا مه ب وی به‌حشستا ژقان بو هوهه بی دهاته دان ل هوهه بت ﴿ (فصلت : ۳۰) نه‌فه مزگینیدانا ب به‌حشستی .

و دبیزت : ﴿ إِنَّ الدِّينَ تَوَفَّاهُمْ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ

وَاسِعَةً فَتُهَاجَرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاعَتٌ مَّصِيرًا - هندی
 ئەون یین فریشته جانی وان دستین ووان زۆرداری ل خو کری
 کول جهی کافران ماین ومشهخت نه‌بووین ، فریشته
 ب گه‌فکرن فه دبیزنه وان : هوین د مه‌سه‌لا دینی خو دا
 د چ حال دا بوون ؟ ئەو دی بیژن : ئەم د عەردی خو دا دلاواز
 بووین ، وئەم نه‌دشیاین زۆرداری‌یی وستەمی ژ خو لابدهین ،
 قیجا ئەو ب گه‌فکرن فه دی بیژنه وان : ئەری ما عەردی خودی
 یی فرەه نه‌بوو کو هوین ژ عەردی خو دەر که‌فنه عەرده‌کی دی
 کو هوین تیدال سەر دینی خو پشت راست بن ؟ ئەوین هه
 جهی فه‌هه‌ویانا وان ناگره ، وئەو بیستەرین جهی لی
 زفرینی یه ﴿ (النساء : ۹۷) ئەفه مز‌گینیدانا ب جه‌هنه‌می .
 وچونکی مرن قویناغه‌کا ب سه‌همه ووه‌غەره‌کا ب ترسه ،
 هەر که‌سه‌کی ر‌حا وی دئیتە ستان‌دن بیته زفران‌دن وهیشتا‌عه‌مر
 بو بیته دان ، ئە‌گەر یی کافر بت دا موسلمان بیت ، وئە‌گەر یی
 گونە‌ه‌کار بت دا تۆبه بکەت ، وئە‌گەر یی باش بت دا باشی‌یین
 خو زیده بکەت .

(بوخاری) ژ پی‌غه‌مبەری - سلاف لی بن - فه‌د‌گو‌ه‌یزت ،
 دبیژت : ﴿ هه‌چی‌یی‌ه‌ز ژ دیدارا (لیقانا) خودی بکەت
 خودی ژ ی‌ه‌ز ژ دیدارا وی دکەت ، وهه‌چی‌یی‌ه‌ز ژ دیدارا

خودی نه کهت خودی ژی حهز ژ دیدارا وی ناکهت ﴿ ئینا
عائیشایی - یان ژنکه کا وی یا دی - گوئی : پا ئەم هه می حهز
ژ مرنی ناکهین ؟ پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوئ : ﴿ نه
وه سا ، خودان باوهری ئە گهر مرن گه هشتی مزگینی ب رازیوون
وقهنجی یا خودی دی بو ئیته دان ، فیجا تشتهك ل بهر وی هندی
شرین نابت وه کی وی یی ل بهر سنگی وی ، فیجا ئەو دی حهز
ژ دیدارا خودی کهت و خودی دی حهز ژ دیدارا وی کهت ،
و کافر ئە گهر کهفته بهر مرنی مزگینی ب عهز ابا خودی دی بو
ئیته دان ، فیجا تشتهك ل بهر وی هندی یی نه خوش نابت وه کی
وی یی ل بهر سنگی ، فیجا ئەو حهز ژ دیدارا خودی ناکهت
و خودی ژی حهز ژ دیدارا وی ناکهت ﴿ .

و گه لهك جاران ده می مروقهك دکهفته بهر مرنی شه بطنان
ل نك ناماده دبت و ل سهر رهنگی مروقه کی وی یی خوشقی خو
نیشا وی ددهت و داخوای ژی دکهت کو ئەو دینی خو بهیلت
و بچته سهر دینه کی دی یی خهلهت ، و ئەقهیه (فتنه المات)
ئەوا ئەمر ل مه هاتی به کرن کو ئەم پشتهی (ته حیاتی) خو
ب خودی ژی پیارترین .. و خودی دزانت ههر ژ بهر قی
چه ندی پیغه مبهری - سلاف لی بن - نیشا مه دایه کو ئەم

ته‌لقینا مری ب (لا إله إلا الله) بکه‌ین ، وئاخفتنین خیری ل نک
بیژین دا نه‌و ژی چاف ل مه بکه‌ت .

د گهل رحس :

پشتی ستاندنا رجا مروّقی که‌فتی‌یه بهر مرنی ژ لایی ملیاکه‌تی
مرنی فه ملیاکه‌ت رحی دبه‌ن ، د حه‌دیسا (البراء بن عازب) ی
دا نه‌وا مه بهری نوکه هنده‌ک ژی فه گوهاسستی ، هاتی‌یه :

﴿ .. حه‌تا نه‌گهر رجا وی ^(۱) دهر که‌فت ، هدر ملیاکه‌ته‌کی
د ناقه‌را عه‌رد وعه‌سمانی دا هه‌ی دو‌عیان بوّ وی دکه‌ت
وصه‌لاوه‌تان دده‌ته سهر ، وملیاکه‌تین عه‌سمانی ژی ههر وه‌سا ،
وده‌رگه‌هین عه‌سمانی ل بهر فه‌دین ، وخه‌لکی ههر دهرگه‌هه‌کی
دوعا ژ خودی دکهن کو نه‌و رح د نک وان را بیته
بلندکرن ، فیجا نه‌گهر (ملیاکه‌تی مرنی) رجا وی ستاند ،
ملیاکه‌تین د گهل وی دا گاقه‌کا ب تنی ژی وی رحی ناهیلنه
د ده‌ستی وی دا ، نه‌و رحی ژی وه‌ردگرن ودکه‌نه د ناف وی
کفنی وینین خوش دا ، ونه‌فه‌یه ده‌می خودی دیبژت : ﴿ توفته
رسلنا وهم لا یفرطون ﴾ ووه‌کی بیهنا خوشتترین مسکال سهر
روی‌یی عه‌ردی ژی دچت ، ئینا نه‌و ملیاکه‌ت دی وی رحی بلند
کهن ، وه‌ر کومه‌کا ملیاکه‌تان یا نه‌و رح د بهر را دئیته‌برن ،

---

(۱) یه‌عنی رجا مروّقی خودان باوهر .

پسیار دکەن : ئەف رەحایەن خۆش رەحایەن یە ؟ ئەو دی بیژن :
یا فلانی کوری فلانی یە ، ب خۆشترین ناڤی ئەو ل دنیایی پی
دەهاتە نافکرن ئەو وی ناڤ دکەن . هەتا ئەو وی رەحی دگەهیننە
عەسمانی دنیایی ، ئەو داخوازا دەرگەه فەکرنی دکەن ، دەرگەه
بۆ وان دئیتە فەکرن ، فەملیاکەتین (موقەررەب) بین هەر
عەسمانەکی دگەل وان دچن هەتا ئەو وی رەحی دگەهیننە
عەسمانی دی ، و هۆسا هەتا ئەو دگەهەنە عەسمانی هەفتی ، ئینا
خودی دبیژت : عەبدی من ل (علیین - جەین بلند) بنقیسن
﴿ وما أدراك ما علیون . کتاب مرقوم . یشەدە المقربون ﴾ فیجا
ئەو ناڤی وی ل (علیین) دنقیسن . پاشی دی ئیتە گۆتن : وی
بزفریننە عەردی ، من ئەو ژ عەردی ئافراندینە ، و ئەز دی وان
زفرینمە عەردی ، و جارەکا دی وان ژ عەردی ئافرینمە فە .. ﴿
ئەفە حالی رەحایەن مرقومی چاک و خودان باوەرە .

و ژ فی هەدیسی دئیتە زانین کو پشستی ستاندنا رەحی لەش
دەیتە ل عەردی و رەح بۆ عەسمانی دئیتە برن ، بەلی دقیت
دەمی بلندکرن و زفراندنا رەحی ب (قیاسین) دەمی مە نەئیتە
قیاسکرن .

و بەروفاژی یا رەحایەن مرقومی چاک رەحایەن کافری تاوانبار دئیتە
ستاندن ، پیغەمبەر - سلاف لی بن - د هەدیسا خۆ دا ئاشکەرا

دکته کو پستی نهو ژ لایی ملیاکهتی مرنی فه دئیه ستاندن ﴿ هه ملیاکهته کی د نابهرا عهرد وعهسمانی دا لهعنهتان لی دکته ، و ملیاکهتین عهسمانی ژی ههرو ههسا ، و خه لکی ههرو ده رگهه کی دو عا ژ خودی دکهن کو نهو رح د نک وان را بلند نهبت ، فیجا ملیاکهتی مرنی رحا وی دستینت ، و گافا ستاند نهو ملیاکهتین د گهل دا دی وی ژی وه رگرن و کهنه د ناف وی کنجی ناگری دایی وان د گهل خو ئینای ، و وهکی بیهنا پیستین کلهخی مرار ل سهه رویی عهردی دی ژی ده رکهفت ، و نهو دی وی رحی بلند کهن ، و ههرو کومه کا ملیاکهتان یا نهو د بهر را بیته برن دی بیژن : نهف رحا پیس یا کی یه ؟ نهو دی بیژن : یا فلانی کوری فلانی یه ، و ب کریستین ناخی وی ل دنیایی نهو وی ناف دکهن ، ههتا نهو وی رحی دگههینه عهسمانی دنیایی ، فیجا نهو دی داخوازا ده رگهه فه کرنی بو کهن ، بهلی ده رگهه بو نائیهته فه کرن . پاشی پیغه مبهری - سلاف لی بن - نهف نایهته خواند : ﴿ لا تفتح لهم أبواب السماء ولا يدخلون الجنة حتی یلج الجمل فی سم الخیاط ﴾ ئینا خودی دی بیژت : نهوی د (سجن) ی دا ل عهردی ژیری بنفیسن ، پاشی دی بیژت : عهبدی من بزفرینه عهردی ، من سوژا دایه وان کو من نهوی ژ عهردی ئافراندین ،

وئەز دی وان زفرینمی ڤه ، وجاره‌کا دی دی وان ژى
ئافرینمه‌ڤه ، ڤیجا رحا وی ژعه‌سمانی دی ئیته هافیتن هه‌تا
دکه‌فته دله‌شی وی دا ، پاشی پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن -
ئه‌ڤ ئایه‌ته خواند : ﴿ ومن یشرك بالله فکانما خر من السماء
فتخطفه الطیر أو تهوي به الريح في مکان سحیق ﴾ ڤیجا رحا وی
دی زفرته‌ڤه .. ﴿ .

دی زفرته له‌شی به‌لی نه ب وی ره‌نگی د دنیا‌یی دا ،
چونکی گریدانا رحی ب له‌شی ڤه ل جیهانا بهرزه‌خی وه‌کی
گریدانا وی ب له‌شی ڤه ل دنیا‌یی نینه .

و ژ ڤی حه‌دیسی دیار دبت کو کانی چاوا له‌شی بیهنه‌کا
وه‌سا ژى دئیت ئەم مرو‌ڤ پی دحه‌سیین ، وه‌سا رحی ژى بیهن
ژى دئیت وملیاکه‌ت پی دحه‌سیین ، هه‌ر وه‌سا ژ ڤی
حه‌دیسی ناشکه‌را دبت کو رح بو دهمه‌کی ژ له‌شی ده‌ردکه‌فت ،
وپشتی هنگی دزفرته نک له‌شی د قه‌بری دا ، به‌لی مه‌عنا ڤی
ئه‌و نینه کو رح هه‌ر وه‌ر دمینه‌ته د قه‌بری دا هه‌تا روژا قیامه‌تی ،
چونکی دهنده‌ک حه‌دیسیین دورست دا هاتی‌یه کو رحین خودان
باوه‌ران دچنه دزکین هنده‌ک ته‌یران دا ل به‌حه‌شتی ، ورحین
کافران د جه‌هنه‌می دا دئینه‌عه‌زابدان .. ئەڤه به‌ری قیامه‌ت
رابیت ، ودبت زفرینا رحی بو له‌شی د قه‌بری دا بو دهمه‌کی

به‌روه‌خت بت ، پاشی جاره‌کا دی ژ قه‌بری بیته را کرن و برن بو
به‌حه‌شتی یان جه‌هنه‌می . و به‌ری ئەم ده‌ست ب سو‌حه‌تا قه‌بری
بکه‌ین دڤیت پیچه‌کی به‌حسی رحی بکه‌ین وه‌نده‌ک سالۆ‌خه‌تین
وی به‌رچاڤ بکه‌ین دا مه‌سه‌له پتر ل به‌ر مه‌ ئاشکه‌را بیت .

ژ سالۆ‌خه‌تین رحی :

رح ، یان جان (وه‌کی ئەم ب کوردی دبیژینی)
مه‌خلووقه‌که ژ وان گه‌له‌ک مه‌خلووقاتین خودی داین ، به‌لی
چونکی رح مه‌خلووقه‌کی بی وینه‌یه ، و که‌سی ب چاڤ
نه‌دیتیه ، ئەم نه‌شین راستی یا وی بزاین : ﴿ وِیْسَآلُوْنِکَ عَنِ
الرُّوْحِ قُلِ الرُّوْحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّیْ وَمَا اُوْتِیْتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِیْلًا - وَنَهْوِ
پسیارا رحی ژ ته‌ دکه‌ن ، تو بیژه وان : هندی راستی یا رحی
وسه‌روبه‌ری وی‌به ژ وان کارانه بین خودی ب تنی پی دزانت ،
وتشته‌کی کیم تی نه‌بت ژ زانیی چو بو هه‌وه وه‌می مرۆ‌قان
نه‌هاتی‌یه دان ﴿ (الإسراء : ۸۵) .

به‌لی ژ نایه‌ت وحه‌دیسان چه‌ند سالۆ‌خه‌ته‌کین رحی بو مه
ئاشکه‌را دین ، ژ وان سالۆ‌خه‌تان :

۱- هندی رحه‌ تشته‌کی مه‌خلووقه ، ئەو ژی وه‌کی هه‌ر
تشته‌کی دی ب فه‌رمانا خودی یا هاتی‌یه ئافراندن .

- ۲- رح مهخلووقه کی جو دایه ژ لهشی ووی ژی وهکی لهشی هندهك سالوڅه تین تایهت هه نه .
- ۳- مړوڅ ب فیككهفتنا رحی لهشی دبتنه مړوڅ ، وهدر جاره كا رح ژ لهشی فه بوو نهو مړنه .
- ۴- ملیاکهت رحی دئینن ودهمی بچویك د زکی دهیکی دا بی چار هه یقی نهو وی رحی دئینن دکه نه د لهشی دا .
- ۵- ودهمی مړوڅ دمړت هه ر ملیاکهتن دئینن وی رحی دستینن .
- ۶- رحی وهکی لهشی (ئحساس) هه یه ، ودئیت ودچت ودئاخفت ودبیت .. وهتد ، بهلی ب رهنگه کی جو دا ژیی لهشی ، ودبت نهو تشتی نه م دیوژینی : خهون ، په یوهندی ب سالوڅه تین رحی فه هه بت .
- ۷- (تعلق) یان پیقه گریدانا رحی ب لهشی فه چه ند رهنگه کین ژیک جو دا بو هه نه ، وهکی بهری نوکه مه به حس ژی کری .
- ۸- پستی رح ب مړنی ژ لهشی دهر دکهفت لهش دحه لییت ودبتنه ناخ و سالوڅه تین خو ژ دهست ددهت ، ورح وهکی خو دمینت و سالوڅه تین خو ژ دهست ناددهت .

۹- ئەگەر جیهانا بهرزەخی ب دویمای هات و خودی حەزکەر
رۆژا دویمای یی دەست پی بکەت لەش جارەکا دی شین دبت
ورح دوبارە دزقێتە تیدا .

۱۰- ئەو مرۆقین ل بهرزەخی دئینە عەزابدان ، عەزاب
دکەفتە سەر رحا وان جودا ژ لەشی ، وەندەك جارەن د گەل
لەشی ژی .

قہبر وسہرو بہریں وی

پشتی مری ژ لایسی ساخان قہ دئیته ب سہرو بہر کرن ،
شویشتن و کفن کرن ، بو قہ سرا وی یا دویماهی بی ئو دئیته
قہ گوهاستن .. بو قہ بری !

قہ بر .. ئه گہر مروٹ جارہ کی ل ہنداف راوہستت و باش
ہزرا خو تیدا بکہت دی زانت چہند دیمہ نہ کی ب ترس وسہ ہم
و کریتہ ، ہہ قالہ کی نیمام عوٹمانی - خودی ژی پرازی بت -
دبیژت : ہدر جارہ کا عوٹمان ل ہنداف قہ برہ کی راوہستابا ہند
دکرہ گری حہتا رپہین وی تہر دبوون ، ئینا ہندہ کان گوئی : تو
بہحسی جہنہمی و بہحہشتی دکہی وتو ناکہیہ گری وتو
بہحسی قہ بری دکہی و دکہیہ گری ؟ وی گوت : من بی گوہل
پیغہمبہری - سلاف لی بن - بووی دبیژت : ﴿ قہبر ئیکہمین مالا
ئاخرہ تی یہ ، فیجا ہہچی بی ژی رزگار بوو یا پشتی وی
ب ساناہیترہ ، و ہہچی بی ژی رزگار نہ بوو یا پشتی وی
دژوارترہ ﴾ عٹمانی گوت : و من گوہل پیغہمبہری - سلاف
لی بن - بوویہ دبیژت : ﴿ من قہت دیمہ نہ ک ژ قہ بری
ب سہمتر و کریتتر نہ دیتی یہ ﴾ .

ئەف قەبری تەنگ وتاری ، یی ب ترس وسەهم ، دی بته
مالا مه هەمی یان ، ئیمام عدلی - خودی ژۆ پرازی بت -
دیپۆت : پیغمبەری - سلاف لی بن - گۆت : ﴿ جبریل هاته نك
من وگۆت : ئەی موحمەد ! هندی ته بقیّت بژی هەر دی
مری ، وهچی یی ته بقیّت حەز ژۆ بکه هەر دی هیللی ، وچی یا
ته بقیّت بکه هەر دی بی ئییه جزادان ، وتو بزانه شەرەفا خودان
باوهری رابوونا ب شەقی یه ، وسەرفەرازی یا وی خو بی
منه تکرنا ژ خەلکی یه 》 .

تو خودانی قەسر وقوسویران بی دی چی یه قەبری ، وتە
کۆلکەک ژۆ هەبت هەر دی چی یه قەبری ، تو یی جوان بی یی
کریت ، یی جحیل بی یی پیر ، رۆژەکی ل قەبری دی بی یه
میقان ، قەبر ئەو قویناغە یا ئەم هەمی دی لی دانین ، قیجا یا
فەرە ئەم خو د سەروبەری وی دا شارەزا بکهین .

قەبر .. قەبر !

قەبر ئەو پارچەیا دنیا بی یه یا کو بیرا مروۆفی ل ئاخەرەتی
دئینتە فە ، ئەف چالا دەف بەشە یا گاف بو گافی نغشی مروۆقان
دەپۆت ، ئەو ئەزمانی بی دەنگە یی مەزنترین وهعطی - ب بی
دەنگی یا خو - ل مروۆفی دکەت .. هەر رۆژ سپی دە وئیقاران گازی
دکەت :

- وهی بۆ مرۆفان ! چاوا ژینا خۆ ب هه‌فرکی‌یه‌ قه‌ دبه‌نه
سه‌ری وئه‌و دزانن ئه‌زی د رپکی‌ دا ؟ چاوا به‌ری خۆ دده‌نه
نه‌حه‌قی‌یه‌ وئه‌و دزانن من شیریه‌ مرنی‌یه‌ راکری‌یه‌ هندافی وان ؟
چاوا ئه‌و دلێ خۆ ب دنیا‌یه‌ خۆش دکهن و دبێژن : ئه‌فه‌ بۆ منه ،
وئه‌فه‌ بۆ منه ، وئه‌و دزانن کو ئه‌و بێن منن ؟

- ئه‌ی به‌نی ئاده‌م ! چه‌ند رۆژه‌ك ل ته‌ ئافا بیت و ل عه‌مری‌ ته‌
زیده‌ بیت رپکا ته‌ بۆ نك من کورتر ل دئیت .. کاریه‌ خۆ
بکه ، نه‌زی ل هه‌یفی‌یا ته‌ ئه‌زم مالا ته‌ یا دویمه‌یه‌یه‌ ، مالا مشك
وماران ، سه‌ره‌رازی هه‌وه‌ ئه‌وه‌ بۆ ل نك من سه‌ره‌راز !

قه‌بر ئه‌و ده‌رگه‌هه‌یه‌ مرۆف ژ دنیا‌یه‌ تیرا دبۆرته
ئاخه‌ره‌تی ، ژ جیه‌هانا (حسی) و به‌رچاڤ بۆ جیه‌هانا
(غیبی) و به‌رزه‌خۆ ، و ده‌می مرۆف ل قه‌بری ددانته‌ ئه‌و بۆ
وی دبته‌ ئیکه‌مین مالا به‌رزه‌خۆ ، ویا ئاشکه‌راهه‌ کو ژین
د دنیا‌یه‌ دا یا جو دایه‌ ژ ژینا ل به‌رزه‌خۆ ، له‌و قه‌بر
و سه‌روبه‌ری وی ل سه‌ر دنیا‌یه‌ و سه‌روبه‌ری وی نائیته‌ قیاسکرن ،
و چونکی که‌س نه‌چوو به‌ د قه‌بری دا و زفری‌یه‌ قه‌ دا
سه‌روبه‌ری وی بۆ مه‌ بێژت ، و مرۆف ب عه‌قلی‌ خۆ و رپکین
زانینی نه‌هشیت خۆ ب سه‌روبه‌ری قه‌بری ئاگه‌هدار بکه‌ت ،
ب تنی ئیک رپ مه‌ دمینت ئه‌م سه‌روبه‌ری قه‌بری بۆ بزانین ئه‌و

ژی رپکا وه‌حیی یه ، ئەوا خودی بۆ پیغه‌مبه‌ری خو - سلاف لی بن - هنارتی ، وچونکی مه موسلمانان باوهری هه‌به کو هه‌ر تشته کی پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - ژ خودایی خو بگه‌هینته مه راستی‌یه وچو گومان تیدا نینه ، ئەم باوهر دکه‌ین کو ئەو تشتی پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - د دهر حه‌قا قه‌بری دا بۆ مه گۆتی راستی‌یه .

و‌پسپار ل فیری ئەفه‌یه : ئەری ده‌می مرۆف د قه‌بری دا دئیته‌ دا‌هیلان ، و‌حه‌تا ئەو جاره‌کا دی بۆ حه‌شری رادته‌فه‌ حال‌ی وی دی چ بت ؟ و‌قورنانی و‌سوننه‌تی چ د قی دهر‌باره‌یی دا بۆ مه گۆتی‌یه ؟

د قه‌بری دا :

پشتی مری د قه‌بری دا دئیته‌ دا‌هیلان ئیکه‌مین پیشوازی قه‌بر ل وی دکه‌ت ئەفه‌یه قه‌بر لی دئیته‌ ئیک وی د ناف خو دا دگفتشت^(۱) ، گفاشتنه‌کا و‌ه‌سا دژوار کو په‌راسی‌یین وی د ناف ئیک دا بچن ، و‌قیژی‌یه‌کا و‌ه‌سا ژی بلند دبت مرۆف و‌ئه‌جته‌تی نه‌بن هه‌ر تشته‌کی دی بی هه‌بت گو‌ه‌ل ده‌نگی وی دبت !

و‌ئه‌ف گفاشتنه‌ بۆ هه‌می که‌سانه‌ : د‌بچویک بن ، دمه‌زن بن ، د‌باش بن ، د‌خراب بن و‌ده‌لیل ل سه‌ر قی چه‌ندی ئەو حه‌دیسه‌ یا

---

(۱) (طبعاً) نه‌ ب (مدقاییس) و‌پشقانین مه‌ یین دنیا‌یی !

عەبدوللاهی کورپی عومەری ل دۆر مرنا سەعدی کورپی موعاذای
قەدگوهیژت ، دبیژت : دەمی سەعد مری پیغەمبەری - سلاف
لی بن - گۆت : ﴿ ئەقە ئەوہ یی عەرش ژ بەر هژیای ،
ودەرگەهین عەسمانی بو قەبووین ، وحققی هزار ملیاکەت
ل مرنا وی نامادەبووین ، ئەو هاتە گفاشتن پاشی ژئی بۆری ﴾ .
و د حەدیسە کا دی دا پیغەمبەر - سلاف لی بن - بەحسی فی
گفاشتنی دکەت ، دبیژت : ﴿ ئەگەر ئیک ژئی خلاس ببا سەعدی
کورپی موعاذای دا ژئی خلاس بت ﴾ .

پشتی فی گفاشتنی دۆرا پسپار ژئی کرنی دئیت :

د حەدیسە کا دورست دا ژ پیغەمبەری - سلاف لی بن -
هاتی یە کو دو ملیاکەتین رەش وشین دئین پسپاری ژ مری
دکەن ، ناخی ئیکی (مونکەر) ه ویی دی (نەکیەر) ه ،
و د هەندەک ریوایەتان دا هاتی یە کو ئەو مری قەدەهژین و
ب دژواری رادکەن و ئەو دروینتە خواری - دیسا دی بیژین : نە
ب رەنگی روینشتن ورا بوونا مه یا دنیایی - وسی پسپاران ئەو
ژئی دکەن :

- خودایی تە کی یە ؟

- دینی تە چی یە ؟

- ویغەمبەری تە کی یە ؟

و د حه دیسین دورست دا نه هاتی یه کو ژبلی قان ههر سی
پسیاران چو پسیارین دی ژ مری دئینه کرن ، قیجا ههر مرۆقهك
ل دویف بیر و باوهرین خو پین نهو ل سهر مری دی بهرسقا خو
دهت ، و نهفه فتنا دویماهی یی یه ب سهر خودان باوهری دا
دئیت ، ویی ژ قی دهرباس بیت ئیدی خلاس .

و د حه دیسه کی دا هاتی یه کو پیغه مبهری - سلاف لی بن -
دهمی مری یه كه قه دشارت ، ده مه کی دمال سهر قه بری ، و نه مر
ل صه حابی یان دکر کو نهو دوعایان بو مری بکهن ، دا خودی
نه زمانی وی ل سهر حه قی یی موکم بکهت ، چونکی نوکه پسیار
یا ژی دئینه کرن .^(۱)

مرۆقی خودان ئیمان دبیرت : (الله) خودایی منه ، و
(اسلام) دینی منه ، و (محمد) پیغه مبهری .. ویی کافر
و منافق ژ ترسان دا ده قی وی تیک دنالزییت و دبیرت : ها ها نهز
نزام .

ول دویف نه نجامی قان پسیاران خه لکی قه بری ل سهر دو
دهسته کان دئینه قافارتن : خودان باوهر ، و کافر . و حالسی ههر

---

(۱) و چو مه عنا بو وی تهلقینی نینه یا نوکه ل سهر مری یان دئینه خواندن
دهمی ئیکی دئینن دا ب عهره بی بیژتی : نه گهر دو ملیاکهت هاتنه ته وهو
گوته ته تو هو بیژتی !!

دهسته‌که‌کی ژ یی دهسته‌کا دی یی جودایه ، خودان باوهر
د خوۆشی یی دا دمیت هه‌تا ئاخروه‌ت لی رادبت ، و کافر و منافق
و گونیه‌کار د قه‌بری دا دئینه‌عه‌زا بدان .

د هه‌دیسا (البراء) ی دا هاتی‌یه‌کو پشتی پسیار ژ مری‌یی
خودان باوهر دئینه‌کرن وئو به‌رسقا خوۆ دورست دده‌ت ده‌نگه‌ک
ژ عه‌سمانی دئیت کو : عه‌بدی من راست دیبژت ، قیجا هوین
جهه‌کی ژ به‌حه‌شتی بو راییخن ، و جلکه‌کی ژ به‌حه‌شتی بکه‌نه
به‌ر ، و ده‌ر گه‌هه‌کی بو به‌حه‌شتی ل به‌ر وی فه‌که‌ن ، له‌و بیه‌نا
به‌حه‌شتی دئینه‌وی و هندی چافین وی قه‌تره‌دکه‌ن قه‌بری وی
دی ل به‌ر وی فره‌ه‌بت ، و زه‌لامه‌کی خوشکۆک وی جلک پاقر
ویه‌ن خوۆش دی ئیته‌نک ویبژتی : مزگینی ب وی تشتی ته
پی خوۆش ل ته‌بت ، ب رازیبونا خودی و به‌حه‌شتا خوۆش
و به‌رده‌وام ، نه‌فه‌نه‌و رۆژه‌یا سۆز بو ته‌پی هاتی‌یه‌دان ، وئو
دی بیبژتی : مزگینی یا خیری ل ته‌ژی بت ، سه‌ر و چافین ته‌یین
خیری نه‌ ، تو چ که‌سی ؟ نه‌و دی بیبژت : نه‌ز عه‌مه‌لی ته‌یی
چاکم ، ب خودی من تو ددیته‌ته‌له‌ز د ئه‌مری خودی دا ذکر ،
و د بی ئه‌مری یا وی دا تو یی ب له‌ز نه‌بووی ، قیجا خودی
خیری بده‌ته‌ته .

پاشی دەر گەهەکی بەحەشتی وئیکی جەهنەمی دی ل بەر وی
قەبت ، ودی بیژنی : ئەقە جەهی تەبوو ئەگەر تە بی ئەمری یا
خودی کربا خودی بو تە ب فی گوهارت ، فیجا گاڤا ئەو
بەحەشتی دبیت دبیزت : یا رەبی تو زوی قیامەتی راکە دا ئەز
بزڤرمە نك مال وعەیالی خو ، ئەو دی بیژنی : راوەستە ..

و د حدەیسە کا دی دا یا (بوخاری) ژ (عەبدللاهی کوری
عومەری) قە گوهاستی هاتی یە کو هەر رۆژەکی جارەکی سپیدی
وجارەکی ئیڤاری جەهی وی یی بەحەشتی نیشا وی ددەن .

ومروڤی کافر پشتی د بەرسڤدانا خو دا خەلەت دبت دەنگەك
ژ عەسمانی دئیت کو ئەو درەوان دکەت ، لەو جەهەکی ژ ئاگری
بو وی راییخن ، ودەرگەهەکی بو جەهنەمی ل بەر وی قە کەن ،
فیجا ئەو بیهن وگەرما جەهنەمی سەح دکەت ، وقەبری وی
وەسال سەر وی دئیتە ئیک حەتا پەراسی یین وی د ناسف ئیک دا
دچن ، وزەلامەکی کریت وجلک پیس و بیهن گەنی دئیتە نك
ودبیژتی : مزگینی ب وی تشتی تە بی نەخۆش ل تە بت ، ئەقە
ئەو رۆژە یا ژڤان بو تە بی دەهاتە دان .. ئەو دی بیژتی مزگینی یا
خرابی یی ل تە ژ ی بت ، سەر وچاقین تە خیر تیدا نینە ، تو
چ کەسی ؟ ئەو دی بیژت : ئەز عەمەلی تە بی پیسم ب خودی
من تو ددیتی تە لەز د بی ئەمری یا خودی دا دکر ، وبو

گوهداری یا نه‌مری خودی تو یی ب لهو نه‌بووی ، فیجا خودی
خیری نه‌ده‌ته ته .

پاشی خودی نیکی کهر ولال و کوره لی (موسه‌لله‌ط)
دکته گورزه‌کی د دهستی دا نه‌گه‌ر نه‌و وی گورزی ل چپایه‌کی
بدته دی که‌ته ناخ ، نه‌و دی وی گورزی تی وهرینت ،
وقیزی‌یه‌کا و هسا دی ژی بلند بت مروف و نه‌جته تی نه‌بن ههر
که‌سه‌کی دی گوهر ل ده‌نگی وی دبت ، پاشی ده‌ر که‌ه‌کی
جه‌هنه‌می ل بهر وی دی نیته فه‌کرن ، وجهه‌کی ژ ناگری دی بو
وی رائیخن ، ئینا نه‌و دی دوعایان که‌ت کو قیامت رانه‌بت .

وه‌ردو - یی باش وی خراب - و هسا دی مینن هتا قیامت
رادبت .

عزابا قه‌بری :

ل دور عزابادانا د قه‌بری دا هژماره‌کا نایه‌ت و حه‌دیسان ه‌دنه
فی چه‌ندی بنه‌جه‌دکن ، لهو (سوننی) هه‌می ل وی باوه‌ری‌نه
کو عزابادانا د قه‌بری دا تشته‌کی حه‌قه ، به‌لکی باوه‌ری ئینانا
ب عزابا قه‌بری پشکه‌که ژ باوه‌ری یا مروفی سوننی ..

د حه‌دیسه‌کی دا نه‌وا (بوخاری) ژ (عائیشایی)
فه‌د گو‌هیزت هاتی‌یه ، عائیشا دیب‌ت : ژ نه‌کا جو‌هی هاته‌مالا
من و به‌حسی عزابا قه‌بری کر و گوت : خودی ته ژ عزابا

قه‌بری پپاریزت ، عائیشا دبیزت : ئینا من پسیار ژ پیغه‌مبه‌ری
- سلاف لی بن - کر کانی قه‌برا قه‌بری هه‌یه یان نه ؟ وی
گۆت : به‌لی ، عائیشا دبیزت : فیجا پشتی هنگی من
نه‌دیت پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - نقیژه‌ک کربت نه‌گه‌ر وی
تیدا خوۆ ب خودی ژ عه‌زابا قه‌بری نه‌پاراست بت .

و دهنده‌ک حه‌دیسان دا به‌حسی هنده‌ک ژ وان گونه‌هان
هاتی‌به کرن بین دینه نه‌گه‌را عه‌زابانا خودانی د ئاگری دا ،
ل فییری ئه‌م دی به‌حسی هنده‌ک ژ وان گونه‌هان که‌ین .

۱- قه‌سه‌فه گوهاستن .

۲- خوۆ نه‌پاراستنا ژ ده‌سنقیژا زراف .

۳- (غولوول) یه‌عنی : دزی‌یا ژ مالی غه‌نیمه‌ی به‌ری بیته
لیکفه‌کرن .

۴- کرنا دره‌وی .

۵- پشتدانا قورئانی ، چ پشت بده‌ته خواندنا وی ، چ پشت
بده‌ته کاریکرن وی .

۶- کرنا فاحشی وده‌همه‌ن پیسی .

۷- خوارنا مالی ریبایی .

۸- دانانا نیهاری ژ لایی مروّقین مری فه ، کو ب خوۆ داده‌ن
وپی بیژن ، نه‌گه‌ر مری ب فی چه‌ندی بی رازی بت .

- ۹- ده‌ینداری ، نه‌گهر خودانی ده‌ینی وی عه‌فی نه‌کته .
نه‌فه هنده‌ک ژ وان گونه‌هانه بین دبنه نه‌گه‌را هندی کو
خودانی وان د قه‌بری دا بیته عه‌زابدان .
وئه‌و که‌سین ژ عه‌زابا قه‌بری دئینه پاراستن ، وه‌کی
د حه‌دیشان دا هاتی ، نه‌فه‌نه :
- نه‌و شه‌یدی د ریکا خودی دا دئینه کوشتن .
  - نه‌و مرۆقی د چه‌په‌ری جیهادی دا دم‌رت .
  - وئه‌و که‌سی روژا نه‌ینی‌یی دم‌رت .
  - وئه‌وی ب ئیشا زکی دم‌رت .
- ده‌عایا مه‌ ژ خودی نه‌وه نه‌و مه‌ ژ قه‌بری وعه‌زابا وی
بپاریزت ، وجهی مه‌ بکه‌ته به‌حه‌شت .

شهقا ئیکس د قهبری دا

ب شهقی دهمی تول مالا خو رحهت وتهنایی دریژکری ،
چو تشتی ژ ته کیم نه ، د ناف عهیالی خو دایی بی خهم
وخیال ، بیرا خو ل هندی بینهفه کو شهقا د دویف دا تو
جهگوهۆر بووی ، حالی ته دی چ بت ؟
بهری تو بیژی : خه و دی ژ چاقین من رهفت ، وزوی
ب زوی ئەز نهشیم بنقم .. بهیله پسیرا خو هیشتا روهن
بکهم دا بزانی کانی مهخسهدا من ب جهی نوی کیژ جهه ،
مهخسهدا من ئەو نینه بیژم : تول کهسهکی بوویه میفان
و ب شهف مایه ل مالا وی .. نه !! مهخسهدا من ب وی جهی
بی تولی جهگوهۆر دی جهه که کهس لی نینه صهبرا ته پی
بیت ، وچو تشت زی لی نینن خو پیقه موژیل بکهی ئەگەر خه
ژ چاقین ته رهقی ، جهه که بی خور وخالسی به ، تو د گهل وی
مشتاخا ته بو خو ژ کار وکریاران دانای ب تنی بی ل وی جهی ،
ئه گەر ژ بیتهنگی بین خو دا تو ههوار بکهی کهسی گوهل ته
نابت د ههوارا ته بیت ، وئه گەر تو ههوجهی هاریکاری به کی زی
بووی کهسهک نابت بشیت بیت هاری ته بکهت ، جهه کی بی

صه‌بره ، یی ته‌نگ و تارۍ یه ، نه‌گه‌ر بیژنه ته : نه‌خو‌شترین جه
ل سهر رویی عه‌ردی نه‌م دی بو ته ب فی جهی گو‌هو‌رین ، بی
دودلی تو دی بیژی : من قه‌بویله !

نه‌ز دبیژم : نوکه هه‌وه زانی مه‌خسه‌دا من ب وی جهی کیژ
جهه .. بینه به‌رچافین خو : نه‌قرو یان نه‌ف شه‌فه تو د گهل
عه‌یالی خو یی ب که‌یفی ، و ته‌های ژ بایی فه‌له کی نینه - وه‌کی
دبیژن - نه‌گه‌ر په‌ردی عه‌یی ل به‌ر ته‌بته راکرن ، و تو بزانی
سوباهی فی حینی تو دی د قه‌بری دا یی دریزکری بی ، به‌لگی ته
یی وه‌ریای ، و ناقی ته ژ ده‌فته‌را زیندی‌یان یی هاتی‌یه ژیسرن ،
و د ده‌رحه‌قا ته ژی دا وه‌کی یا گه‌له‌کین دی به‌ری ته یا هاتی‌یه
گو‌تن : ﴿ ثم ردوا إلى الله مولاهم الحق ألا له الحكم وهو أسرع
الحاسبین ﴾ (الأنعام : ۶۲) جاره‌کی ته‌پسپار ژ خو‌کری‌یه
کانی هنگی حالی ته‌دی چ بت ؟

نه‌قرو مه‌دقیت فی پسپاری ل نک خو و ته ژی به‌لیخین
و د گهل به‌رسفا وی بژین : نه‌ری شه‌فا ئیکی مرو‌ف تیدا د‌بته
میثانی ناخی حالی مرو‌فی دی چ بت ؟

نه‌بیژه : هیشتا زوی‌یه بو من و فی پسپاری ، هیشتا نه‌زی
جحیلیم ، یان چو‌نیش ل من نینن ، نه‌وین مړن هه‌ر روژ ل دو‌ر
وره‌خین ته وه‌ردگیرت پتر ژی دجحیلن ، پتر ژی د‌ساخت

وسه‌لیمین ، تشتی هم‌می‌یی پتسر وان ژ بیرا خو بری ئەو بوو کو
شه‌قه‌کا دی ئەو دی د قه‌بری دا دی جه‌گوه‌ور بن ..

جاره‌کی سولتانه‌کی ژ سولتانیین دنیا‌یی قه‌سره‌کا مه‌زن بو خو
ئافاکر ، نه‌سه‌ری دیار نه‌بن ، هاته‌ ژور د ده‌رگه‌ه و په‌نجه‌ران
فوکری ، به‌ری خو دا دیوار ونه‌خش و نیگاران ، که‌یفه‌کا مه‌زن
بو چیوو ، خوارنه‌کا مه‌زن به‌ره‌ه‌فکر و ده‌ستویری دا خه‌لکی بین
پروژی‌یی لی بکه‌ن ب فی قه‌سرا مه‌زن ، گافا ده‌ستویری بو
خه‌لکی هاتی‌یه‌دان ، ئیک ژ فی خه‌لکی شاعره‌کی زاهد بوو ،
نافی وی و زوه‌دا د دنیا‌یی دا د گوهی زه‌مانی دا هه‌فالجیمکن ،
ئهو شاعر (أبو العتاهیه) بوو ، ده‌مه‌کی خه‌لیفه‌ی گوتی : تو
شعره‌کی ب فی خو‌شی‌یی نابیژی یا ئەم تیدا ؟

گافا وی دیتی جهی خه‌لیفه‌ی د جلکین وی دا ناکه‌ت
ژ که‌یفین قه‌سرا وی یا مه‌زن دا ، رابوو‌فه‌ دا پروژباهی‌یی لی
بکه‌ت ، به‌لی نه‌ ب ره‌نگی شاعرین منافق ، به‌لکی ب وی
ره‌نگی بی ژ مرو‌فین خودی هاتی‌یه‌ناسین ، گوت :

عش ما بدا لك سالما في ظل شاهقة القصور
يجري عليك بما أردت مع الغدو مع البكور
فإذا النفوس تغرغرت بزفير حشرجة الصدور
فهناك تعلم موقنا ما كنت إلا في غرور

هندی ته بښت ساخلم ل ژیر سیه‌را قه‌سرین بلند بژی ..
سپیده وئی‌فاران نه‌و دی ب سهر ته دا ئیت یا ته دښت ، فیجا رح
هاته سنگی و ل ویری ناسی بوو ، و بوو خرخرا سنگی ، هنگی تو
دی باش زانی کو تو د خاپاندنی دا دژای !

گافا شاعری نه‌ف گوتنه ناراسته‌ی خه‌لیفه‌ی کری ..
خه‌لیفه‌ی ژ ترسین خودی کره‌گری ، ئینا وزیر وی گوتنه‌فی
شاعری : خه‌لیفه‌ی هنارتبوو ب دویف ته را دا تو که‌یفا وی بینی
نه‌دا تو وی بگرینی ! خه‌لیفه‌ی گوتی : بهیله ، خه‌به‌ری وی‌یه ،
وی دیت نه‌م دغافلین له‌و وی فیا مه‌هشیار بکه‌ت .

هشیاربوونال فی راستی یا هه‌گه‌له‌ک زانا بین‌گران‌دین ،
ونالین ژ گه‌له‌ک عه‌قلداران بین‌راک‌رین ، گه‌له‌ک شاعران‌په‌یقین
خه‌م ژی دبارت پی‌قه‌هاندینه ، وگه‌له‌ک نفیسه‌ران کتیب‌ل‌دور
داناینه ..

گه‌له‌ک جاران خو‌شی وروهنی و به‌رفره‌هی یا فی جهی
مرؤفی ژ نه‌خو‌شی و ته‌نگ و تاری یا وی جهی بی‌ناگه‌ه‌دکه‌ت ..
گافا ب خافله‌تی فه‌زه‌نگلا خاترخواستنی هاته‌گوهان ، هشیار
دبت .. به‌لی‌ل‌ده‌مه‌کی هشیاربی‌چو‌مفا‌تیدا‌نه‌ت :

﴿ حتی إذا جاء أحدهم الموت قال رب ارجعون . لعلي
أعمل صالحا فيما تركت كلا إنها كلمة هو قائلها ومن ورائهم

برزخ إلى يوم یبعثون . فإذا نفخ فی الصور فلا أنساب بینهم یومئذ ولا یتساءلون . فمن ثقلت موازینہ فأولئك هم المفلحون . ومن خفت موازینہ فأولئك الذین خسروا أنفسهم فی جهنم خالدون . تلفح وجوههم النار وهم فیها کالحدون . ألم تکن آیاتی تتلى علیکم فکنتم بها تکذبون . قالوا ربنا غلبت علینا شقوتنا وکنا قوما ضالین . ربنا أخرجنا منها فإن عدنا فإنا ظالمون . قال اخسئوا فیها ولا تکلمون ﴿ (المؤمنون ۹۹ - ۱۰۸) .

ئیکه مین داخواز .. یان داخوازا ئیکانه یا هنگی دئیتسه سهر هزرا مروّقی ئەفهیه : پیچه کی دهلیفه بو وی بیتسه دان ، دا بگهت ل خو بزفرتهفه ، بهلکی تۆسه کا ژ دل بکهت .. بهلی هنگی دویراتی یا عهرد و عهسمانی گهلهک نیزیکتره ژ دویراتی یا وی ژ فی داخوازی ، دی بیژت : یا رهیی ههما پیچه کی من بزفرتهفه ، بهلکی ئەز هنده کی ژ وی چاکیی بکهم یان هتا ئەفرۆ من نه دکر ، دهلیفهیی بده من دا بگههم خاترا خو ژ خوشتقی بین خو بخوازم !

﴿ قال رب ارجعون . لعلي أعمل صالحا فیما ترکت ﴾ .
بهرسف دی ئەفه بت : ﴿ کلا ، إنها کلمة هو قائلها ومن ورائهم برزخ إلى يوم یبعثون ﴾ نهخیر ! ئەو ناخفتنه که ئەو بو خو

دبیژت ، هیقی یه که ئەو بو خۆ دخوازت به لسی قەت بو ب جه
نائیت .

ژ نوی .. وتو ئەو بووی بی تو خویبه کی خودی نه مای ئە گەر
ته بی لی نه دانابت ؟

ژ نوی .. وتو ئەو بووی بی ته رۆژه کی سه ری خو بو خودی
نه دانای ؟

ژ نوی دی تۆبه که ی ، پشتی تو ژ ژینا خو بی هیقی بووی !؟
شەفا ئیکی د قەبری دا .. ته جارە کی ئینایه سه ر هه زرا خو
کانی دی یا چاوا بت ؟

گافا پیغمبەر - سلاف لی بن - د گەل لەشکەری ئیسلامی
دەر کەفتی یه (غەزوا تەبوو کی) شەفە کی وان دانابوو
جەهە کی ، عەبدللاهی کوری مەسعوودی دبیژت : ل دویماهی یا
شەقی ئەز ژ خەو رابووم ، من بەری خو دا جەهی پیغمبەری
- سلاف لی بن - ئەو ل جەهی خو نەبوو ، من دەستی خو کره
جەهی وی بی سار بوو ، و ئەز چووم من بەری خو دا جەهی ئەبوو
بە کری ئەو ژ لی جەهی خو نەبوو ، جەهی عومەری ئەو ژ لی
نەبوو ، ئەز دەر کەفتم من دیت رۆناهی بەک ژ لایی موعەسکەری
هاتە چاقین من ، ئەز ب نەک قە چووم ، من دیت قە بره کی
کۆلایه ، پیغمبەر - سلاف لی بن - یی چوویه تیدا ،

وجه نازیهك ل ویری بوو یی کفنکری بوو ، وئبوو به کر و عومەر ل دۆر جه نازهی بوون ، ئینا پیغه مبهری - سلاف لی بن - گۆته ئه بوو به کری و عومهری : هه قالسی خو داهیلنه نك من ، وان ئه و داهیلا ، پیغه مبهری - سلاف لی بن - ئه و رازانده د قهبری دا ، وچاقین وی تژی رۆندك بوون ، پاشی بهری خو دا لایسی قبیلی ودهستین خو بلند کرن و گۆت : ﴿اللهم اني امسيتُ عنه راضٍ فأرضَ عنه - یاره بی ئه زی ژی رازیمه تو زی ژی رازی بیه﴾ عه بدلا ه دبیت : من پسیار کر : ئه فه کی یه ؟ گۆتن : ئه فه برایی ته (عبد الله ذو البجادین) ه ، ل سه ری شه قی یی مری ، عه بدلا هی کوری مه سه وودی دبیت : من هیقی خواست کو ئه ز ئه و مری بام .

بوچی ؟

ژ بهر وی دوعایا پیغه مبهری - سلاف لی بن - بو قی مری کری .. عه بدلا هی دزانی مه زنترین منه ت خودی د گهل مروقی دکه ت نه وه : ده می شه فا ئیکی ئه و دچته مالا خو یا دویماهی یی د دنیا یی دا خودی و پیغه مبهری وی ژی درازی بن .

(عومهری کوری عه بدله زیزی) جحیله کی وه سا بهر که قتی بوو مه ته ل ب جوانی و خو حه ژیکرنا وی دهاته ئینان ، چی بیهنا

خۆشا ههبا یا وی بوو ، تشته کی ژێ کییم نه بوو ، گافا بوویه
خهلیفه ژینا وی ههمی هاته گوهارتن ، چونکی (شهفا ئیککی یا
قهبری) ههردهم ل بهر چافین وی بوو ، پشتی بوویه خهلیفه
ب ههیا مه کی رهنگ وروی یی وی هاته گوهارتن ، تو دا بیژی نه
عومهری بهری یه ، هنده کان پسیارا فی چهنندی ژژنکا وی کر
وگوتی : نهفه عومهری خیره هندهك زهر وزه عیف بووی ؟ وی
گوت : ب خودی نهفه رۆژا بوویه خهلیفه شهفه کی نههاتی یه
سهر جهی نه گهر یی وهسا نهبت کو تو هزر بکهی نهو ل سهر
هندهك په لین ئاگری یی هاتی یه دریژ کرن ، دبیزت : ئومه تا
موحه مهدی كهفته د ستویی من دا ، سوباهی نهز دی چ بیژم
نه گهر وی پسیارا فهقیر وژار و بچویك و بیژنان ژ من کر ؟

ههفاله کی وی رۆژه کی پسیار ژێ کر : ته خیره تو هنده
هاتی یه گوهارتن ، بهری تو گهلهك یی لاو تازه بووی ؟

عومهری کره گری پاشی گوتی : نه گهر ته نهز دیتبام پشتی
من دکه نه د قهبری دا ب سی رۆژان دیمه نه کی گهله کی کریت
تو دا بینی !!

خهلیفه نهوی سهر بو دچه مین ، وخهلك هزره كا مهزن بوو
دکته .. سهروك وری بهر نهوی ده می ب ریقه دچت عهرد
ژ بهر دهژیت .. سولتان نهوی چویچك ل عهسمانی خو ژێ

دکړن .. ئە گەر پشټی سی رپوژان تو قه‌بری وی فه‌که‌ی تشته‌کی
گه‌له‌کی کرپت دی بینی ، چو هه‌قال وهوگر ، خولام
وخزمه‌تکار ، هه‌ره‌س وژیوه‌شان ل دۆری نه‌ماینه ، تر
ونه‌جمین وی نه‌ماینه ل سه‌ر ملان ، ئەو کراسی د به‌ر مروقی
ژ هه‌می‌یان فه‌قیتر کو پرته‌کا کفنی سپی‌یه‌یی د به‌ر وی ژی ،
که‌س نه‌مایه‌ منافقی‌یی بو بکه‌ت ، وسترانان ب به‌ژن وبالا وی
بیژت .. ئەوی ژ هه‌می‌یان پتر هه‌ز ژی دکړ ئە‌گه‌ر نوکه‌وی
ببینت دی چاقین خو ژ به‌ر دیمه‌نی وی یی کرپت گرت !

ولدتك أمك باکیاً مستصرخا

والناس حولك یضحکون سرورا

فأعمل لنفسك أن تكون إذا بکوا

في يوم موتك ضاحکا مسرورا

دو‌حاله‌تین هه‌قدژن د ژینا مروقی دا .. ده‌می‌ ئەو دبت
دکه‌ته‌گری ، وئهو مروقی‌ین ل دۆر وره‌خین وی هه‌می
ب که‌یفن .. دکه‌نه‌ که‌نی .. د دلخۆشن ، ورپوژا ئەو بار دکه‌ت
ئهو که‌سین ل دۆر وره‌خین دکه‌نه‌ گری قیجا‌خوزی‌یا وی
که‌سی‌یی هنگی ب که‌نی فه‌ دچت .

شه‌فا نیکی د قه‌بری دا .. شه‌فه‌که‌یا ل به‌راهی‌یا مه ، وچه‌ند
ئهم پیگافه‌کی بو پیشفه‌ دچین ئەم پیگافه‌کی یی نیژیک دبین ،

وباش بزانه وی شهقی تو دی ئیک ژ دووان بینی : یان دی بینی تو
بی د کۆرکه کی دا ژ کۆرکین جهنه می ، یان د میرگه کی
ژ میرگین به حه شتی دا .

یا ره بی هیفی ودوعایا مه ژ ته ئه وه تول وی ده می
سه برا مه بینی وه کی ئه م د قه بری دا دمینه ب تنی ، تو مه
ل بپرا خو بینی ده می نا قی مه ژ ده فته را زیندی یان دئیه ژیرن ،
وسه ره دان ژ مه دئیه قه تعه کرن ، وئه م عه مه لی خو دمینه
د گه ل ئیک ، چاقین مه ب کاری مه بی باش رو هن بکه ..
و ب ره حما خو عه بیین مه فه شیره ، و گونه هین مه ژی بیه ،
چونکی نه گهر تو وه نه که ی هنگی یین شه ر مزار دی ئه م بین .

بۆ سروۆقیڤن سرای

دهمی موصیبهتا مرنی ب سهر كهسه كی دا دئیت ، پسیارا گهلهك ژ لایی مروۆقین وی فه دئیته كرن ئه فهیه : ئه ری ئهم بۆ مرییی چ بکهین ؟ چ تشت ههیه ل سهر مه فهر بت ئهم بۆ وی بکهین دا حهقی وی ژ سهر خوۆ را کهین ، و چ تشت ههیه حهرامه ل سهر مه ئهم بکهین ؟

ل قیری مه دقیت ب کورتی بهرسقا فی پسیری بدهین ..

ل سهری دی بیژین :

هندهك تشتین واجب ل سهر مروۆقین مری ههنه دقیت ئهو بکهن ، وهندهك تشتین دی ههنه حهرامه ل سهر وان ئهو بکهن ، هندهك تشت ههنه د ناف مه دا یین بووینه عهدهت ، یان ههتا یین بووینه پشکهك ژ دینی ، وئهو ب خوۆ یا دورست نینه مروۆف بکهت ، وهندهك تشتین دی یین دورست ههنه ئه گهر مروۆقین مری بکهن ل بهر خهلكی دبنه تشته کی غهریب ، وهندهك مهسهلین دی یین جودا جودا یین په یوهندی ب فی بابهتی فه هدی مه دقیت ب کورتی ئیشارهتی بدهینی .

ئێك : ئەو تەشتێن واجب ل سەر مەروۆقێن سەر :

دەمی مەرنا مەروۆقە کۆ مەروۆقی یان هەقال و نیا سە کۆ وی گەهشتی دو کار هەنە بەری هەمی تەشتان ل سەر وی فەر دین :

۱ - سەبر کێشانان ل سەر قۆ موصیبه‌تی ، و رازیبوونا ب قەدەرا خودی :

خودایی مەزن د ئایه‌ته‌کا پیروژ دا دیبژت : ﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ . أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ .﴾ ژ سالووخه‌تین بیهن فره‌هانە ئە گەر نه‌خۆشی یه‌ك گەهشته وان ئەو دیبژن : ئەم به‌نی‌بین خودی‌نە و ملکی وینه ، ئەو مه ب رێقه‌ ده‌ت ، ویا وی بقیه‌ ئەو د گەل مه‌ دکه‌ت ، و ئەم ب مرنی پاشی رابوونا بو جزادانی دی ژ قزپینه‌ نك وی . ئەو بیهن فره‌هین هە مه‌دح و دلۆقانی یه‌کا مەزن ژ خودی بو وان هه‌یه ، و ئەو ئەون بین ل سەر رێکا راست ﴿ (البقرة : ۱۵۶-۱۵۷) .

وهندی صەبرال سەر موصیبه‌تا مرنی یه‌ ئەوا مەروۆقی دگه‌هینته قۆ خیرا مەزن ئەوه‌ یا کول ده‌سپیکه‌ هاتنا موصیبه‌تی مەروۆق دکه‌ت ، نه‌ کو پشتی موصیبه‌ت ل سەر مەروۆقی که‌فن و سفک دبت ، (بوخاری و موسلم) ژ (ئەنه‌سی کوری مالکی) فه‌دگوهرت دیبژت : پیغه‌مبەر - سلاف لی بن - جاره‌ کۆ د به‌ر

ژنکه‌کی ڕا بۆری وی ل سهر قه‌بره‌کی دکره‌گری ، ئینا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - گۆتی : ته‌قوا خودی بکه‌ و سه‌بریی بکیشه ، ژنکی بیی کو وی بنیاست گۆتی : به‌لا خو ژ من فه‌که ، ئەوا ب سه‌ری من هاتی ب سه‌ری ته‌ نه‌هاتی به‌ ! ئینا هنده‌کان گۆتی : ئەو پیغه‌مبه‌ری خودی بوو - سلاف لی بن - ، گافا وی ئەف چه‌نده‌ زانی گه‌له‌ک ته‌نگاف بوو ، و ب دویش پیغه‌مبه‌ری دا هات حه‌تا گه‌هشتی به‌ مالا وی ، چو ده‌ر گه‌هقان ل به‌ر ده‌ری وی نه‌دیتن ، هات و گۆتی : ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودی من تو نه‌نیاسی ! پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - گۆتی : ﴿ ان الصبر عند الصدمة الأولى - سه‌بر ل ده‌می سه‌دما ئیککی به‌ ﴾ مه‌عنا : ئەگه‌ر ده‌می موصبیه‌ت ب سه‌ر مروّفی دا دئیت ل سه‌ری ئەو سه‌بری نه‌کیشت ، ئەو یی خودان خیر نابت ، ئەگه‌ر خو پشته‌ی هنگی سه‌بری بکیشت ژی ، چونکی شه‌رت ده‌سپیکه .

ومروّف دقیت بزانت کو مه‌سه‌له ئیک ژ دووانه : یان ئەو دی سه‌بری ل سه‌ر موصبیه‌تا خو کیشت و هنگی ئەو دی خیری ب ده‌ست خو فه‌ ئینت ، یان ژی دی که‌فت و سه‌بری ناکیشت و هنگی ئەو دی یی گونه‌هکار بت ، و دقان هه‌ردو حاله‌تان دا مری یی وی نائینه‌ زفراندن ، فیجا ئیک ژ مه‌ بوچی دی

دو موصیبه تان ل سهر خو کوم کهت : مړنا خوشتفی بی وی
د گهل گونه هکاری بی ؟!

۲ - گوټنا دوعایه کا تایبهت :

د حه دیسه کا دورست دا یا (موسلم) ژ ده بکا موسلمانان
(أم سلمه) بی څه دگو هیژت هاتی به پیغه مبه ر - سلاف لی بن -
د بیژت : ﴿ هدر موسلمانه کی موصیبه ته ک ب سهر دا بیټ وئهو
وی بیژت یا خودی ټه مری بی لی کری ، بیژت : (إنا لله وإنا إليه
راجعون) پاشی بیژت : (اللهم أجرني في مصيبي وأخلف لي خيراً
منها) خودی وی موصیبه تی ب تشته کی باشتهر دی بو به ده ل
څه کهت .

ټه فی دوعای د فیټ مروټ ل ده می موصیبه تی ژ بیرا خو
نه بهت ، ټه گهر هات و وی فیا بی خودان خیر بت ل ټاخره تی ،
و ل دنیا بی بو بیته به ده ل څه کرن .

دو : ټهو تشتیځ حهرام بو مروټ قین صری :

وهنده ک کارین حهرام ژی هه نه گه له ک جاران مروټ قین
مری بین نیژیک ، و ب تایبه تی ټه وین ټی مانا وان یا لاواز ، ژ بهر
گرانی یا موصیبه تا خو دکه فنی ، و ټه ف کاره ټه ون بین پیغه مبه ری
- سلاف لی بن - ټه م گه له ک ژی داینه پاش ، و فایدی مروټ قی
ناکهت ده می ټه و ب فان کارین حهرام رادبت بیژت : من

ھای ژ خو نەبوو ، یان ژى بیژت : مانى ھندى موصیبهتا من یا مەزن بوو لەوا .. ب ھەر چى حالى ھەبت گافا وى ئەف کارە کرن ئەو دى یى گونەھکار بت ، ودى ھیژای عەزابا خودى بت ئەگەر تۆبە نەکەت ، و ل قیڤى ئەم دى ئیشارەتى دەینە بەلافتەرىن وان کارین ھەرام :

۱ - نیاخە ، یان بلا بیژین : نیھار :

ومەخسەد ب نیھارى ئەو مەرۆف گرى بە کا زیدەى عەدەتى بکەت ، ب دەنگە کى بلند و ب قیڤى و ھەوار ، و ھندەك تشتین زیدەتر ژ گرى یى بکەت ، وە کى : راپھیلانا قیژى یان ، و پیڤگوتن و بلند کرنا دەنگى ب ھەوارى ، یان ئاخى یان خولى یى ب سەرى خو دا بکەت و ھەر کارە کى خو نەرازی کرنا ل سەر ئەمرى خودى ژى بیته زانین .

(موسلم) ژ پیغەمبەرى - سلاف لى بن - فەد گوھیت ، دبیژت : ﴿ أربع في أمي من أمر الجاهلية ، لا يتركوهن : الفخر في الأحساب ، والطعن في الأنساب ، والاستسقاء بالنجوم ، والنياحة - چار کار د ناڤ ئوممەتا من دا ھەنە ژ کارین جاھلییەتینە ئەو وان ناھیلن : شانازی برنا ب بنەمالان ، وتان لیدانا د نەسەبان دا ، و داخواز کرنا بارانى ب ستیران ، و نیھار ﴿ پاشى پیغەمبەرى - سلاف لى بن - گوت : ﴿ ئەو ژنا نیھارى

ل سەر مری دکەت ئەگەر بەهری مرنی تۆبە نەکەت ، رۆژا
قیامەتی دەمی رادبەت کراسەکی قەطرانی وئیکی جەریبی دی د بەر
بەت ﴿ ئەف هەردو کراسە ئەون بین ئاگر خۆش لی دچت ،
مەعنا : ئەو ب سۆتتی دی ئیته عەزابدان ، و دەمی حەدیس
ل فیری بەحسی ژنی ب تایبەتی دکەت ، مەخسەد پی ئەو نینە
ئەف عەزابە بۆ زەلامی نینە ئەگەر وی ئەف کاری حەرام کر ،
بەلی چونکی ژن پتر ب فی کار رادبن حەدیس بەحسی وان کر .
۲ ، ۳ - ب خودادان ، و دراندنا بەرسنگان :

(بوخاری و موسلم) ژ پیغەمبەری - سلاف لی بن -
قەدگوهیزن ، دببژت : ﴿ لیس منا من لطم الحدود ، وشق
الجیوب ، ودعی بدعی الجاهلیة - ئەو نە ژ مەیه یی
ب روی یی خۆ دادەت ، و بەرسنگین خۆ بدربنت ، و ب هەوارا
جاهلییەتی گازی بکەت ﴿ و د جاهلییەتی دا عەدەت - وەکی
فی کافی ژی ل نک گەلەک کەسان هەی ! - گاڤا مروّڤهک
دەر ، مروّڤین وی و ب تایبەتی ژنکان قیژی رادهیلان و نفرین
دکر و گۆتتین خۆ نەرازیکرن ئاشکەرا دکرن .

۴ - قوساندنا پرچا سەری :

وئەڤه گەلەک جاران ل نک ژنکان پەیدا دبت ، دەمی
مروّڤهکی وان یی نیزیک دمرت کەزی بین خۆ دبرن ، دا خەلک

بزائن ئه‌و ب نیهارن .. ئه‌فه کاره‌کی حه‌رامه ، (بوخاری و موسلم) فه‌دگوهیزن کو جاره‌کی سه‌حابی یی پیغه‌مبه‌ری (ئه‌بوو موسا) نساخ بوو ، ودلی وی هاته‌گرتن ، سه‌ری وی د کوشا ژنکا وی دا ، ژنکی هنزکر ئه‌و مرئینا کره‌هه‌وار و وی نه‌شیا جابا وی بدهت ، گافا ئه‌و هشیار بووی ، وی گوٚت : ئه‌زی به‌ریمه ژ وی یی پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - خوٚژی به‌ری کری ، پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - خوٚژی ژنی به‌ری کریه یا ده‌نگی خوٚب هه‌واری بلند بکتهت ، وئه‌وا پرچا خوٚبیرت ، وئه‌وا کراسی خوٚبدرینت .

وئهم دزاین ئه‌و که‌سی پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - خوٚژی به‌ری بکتهت حالی وی دی چ بت .

۵ - قزاقژ کرنا پرچی :

یه‌عنی مرؤف سه‌ری خوٚشه‌نه‌کتهت ب هیجه‌تا هندی کو دلی وی یی نه‌خوشه وئه‌و یی ب تازی یه ، ئه‌فه ژی ژ کارین حه‌رامه ، (ئه‌بوو داوود) ژ ژنه‌کا سه‌حابی فه‌دگوهیزت ، دیبژت : « دهمی مه‌موبایه‌عا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - کری وی په‌یمان ژ مه‌وه‌رگرت کو ئهم د قه‌نجی یی دا بی ئه‌مری یا وی نه‌که‌ین ، وئهم روی یی خوٚنه‌فه‌چرین ، وداخوازا هیلاکی نه‌که‌ین ، وکراسی د به‌ر خوٚنه‌درینین ، وپرچا خوٚقزاقژ

نەكەین ،، مەعنا : ژ بەر گرنگی یا قان مەسەلان دەمی ژنەك هاتبا
نك پیغەمبەری - سلاف لی بن - وموبایەعا وی ل سەر
پیغەمبەرینی بی کربا ، وی ئەف شەرته دەفایتنه بەر ، فیجا هزر
بکەن ئەف تشته چەند دفرن !

٦ - بەردانا ریهان ژ لایی زەلامان فە :

بۆ چەند روژه کان نە چونکی بەردانا ریهان واجه یان
سونەتە ، بەلکی ژ بەر هندی دا خەلك بزائن ئەو ب تازینه ، و
ب خەمن و کوژانن ، دیار کرنا کوژاندایی ب فی رەنگی کارەکی
دورست نینه .

٧ - ل بەرخو کرنا جلکین رەش :

بۆ دەمی سالەکی یان کیمتر یان پتر ، ژ لایی ژنکی
یان زەلامی فە ، ژ بەر هندی دا خەلك بزائن ئەو بی ب نیهارە ،
ئەفە نەعەدەتی موسلمانانە ونە کارەکی شەرعی یە ژی ، بەلکی
دیار کرنا خو نەرازی کرنی یە ل سەر ئەمری خودی ، لەو پیتقی یە
مرۆفی موسلمان خو ژی بەدەتە پاش .

٨ - نەعی ، یان راگەھاندنا مرنی :

وراگەھاندنا مرنا کەسەکی چ ب ریکا دەزگەهین راگەھاندنی
بت وەکی رادیو وتەلەفزیوونی ، یان کوژار وروژنامەیان ، یان
ژی ب ریکا هلاویستا لافیتەیان ، یان بەلافکرنا خەبەری مرنی

ب سماعین مزگه‌فتان .. نه‌فه هه‌می کاره‌کی حه‌رامه ، (ئیمامی ترمذی) ژ (حوذیفه) ی فه‌دگوهیزت ده‌می مرۆفه‌کی وی دمر دگۆت : که‌سی ب خه‌به‌ری مرنا وی نه‌ئیشینن ، نه‌ز دترسم نه‌و بیته نه‌عی ، ومن گوهل پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - بوویه وی نه‌هی ژ نه‌عی یی کری به .

و (نه‌عی) وه‌کی زانایین حه‌دیسی دییژن نه‌و بوو ل جاهلییه‌تی ده‌می مرۆفه‌ک مرنا ، وان که‌سه‌ک دهنارته بازاری وکۆلانیین باژی‌ری دا گازی بکه‌ت : فلان که‌س مر .. پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - موسلمان ژ فی کاری دانه پاش ، وزانایین فقهی - ل به‌ر سیبه‌را هنده‌ک حه‌دیسان - دییژن : (نه‌عی) یان به‌لافکرنا خه‌به‌ری مرنا د ناف خه‌لکی دا ب حاله‌ته‌کی ب تنی دا دورسته نه‌و ژی ده‌می مرۆفه‌ک بمرت وکه‌س نه‌بت ب کاری وی رابیت ، هنگی دورسته ئیک بچت د ناف خه‌لکی دا گازی بکه‌ت : فلان که‌س یی مری ، دا هنده‌ک بین ب کاری وی رابین ، ژ فی حاله‌تی ده‌ر که‌فت ب چوره‌نگان چی نابت نه‌عی بیته کرن .

سی : ل دۆر مه‌سه‌لا تازی یی :

تازی ، یان (ته‌عزیه) وه‌کی ب عه‌ره‌بی دییژنی ، نه‌وه :
مرۆف سه‌رخۆشی یی ل وی که‌سی بکه‌ت یی مرۆفه‌کی وی

دمرت ، هندهك ناخفتنين خيیری بو بیژت دا صه‌برا وی بیت
وخه‌ما وی ل سدر سقك بیت ، وبه‌ری وی بده‌ته گوتن وکریارین
باش ، ئەف کاره تشته کی شه‌رعی‌یه وخیره‌کا مه‌زن ژى تیدا
هه‌یه ، (ابن أبى شیبه) ژ (ئەنه‌سی کوری مالکی)
فه‌دگوه‌یزت ، کو پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - گۆتی‌یه : ﴿ من
عزى أخاه المؤمن فى مصيبتة كساه الله حلة خضراء يحبر بها يوم
القيامة - هه‌چی‌ی سدره‌خۆشى‌ی ل برایه‌کی خۆ‌ی خودان باوهر
بکته خودی رۆژا قیامه‌تی جلکه‌کی که‌سک‌ی وی که‌یف‌پی
بیت دی که‌ته به‌ر ﴾ .

و د‌ه‌دیسین دورست دا هاتی‌یه کو پیغه‌مبه‌ری ب‌خۆ‌ژی
- سلاف لی بن - ته‌عزی‌یا صه‌حابی‌یین خۆ‌ب مرنا مروّقین وان
دکر ، به‌لی ل‌قییری هنده‌ك روه‌نکرنین پیتفه‌هه‌نه‌دقیته
ئیشاره‌تی بده‌ینی :

ئەف ره‌نگه‌ تازی‌یین نوکه‌ ئەم‌دیین د‌ناف‌مه‌ دا دبه‌لاف‌نه
ئەو تازی‌یین شه‌رعینه‌ بین سوننه‌ت‌پی هاتی‌ و مروّف‌پی دبته
خودان‌خیر ، چونکی دو تشتین نه‌یین شه‌رعی‌ تیدا هه‌نه :

۱ - کۆمبوونا خه‌لکی ل‌جه‌ه‌کی وروینشتنا وان بو
پیشوازیکرنا خه‌لکی ووه‌رگرتنا ته‌عزیان .

۲ - رابوونا مروۆڤین مری ب چیکرنا زادی و کوۆمبوونا خەلکی
بۆ خوارنا وی زادی .

(ئیمامی ئەحمەد) ژ صەحابی یی پیغەمبەری - سلاف لی بن -
(جەریری کوری عەبدللاهی) فەدگوهیزت ، دبیژت : کوۆمبون
ل دۆر مروۆڤین مری وچیکرنا وان بۆ زادی مە حسیب دکر
ژ نیاحی .

ئیمامی (نەوہوی) دبیژت : ئیمامی شافعی وھەمی زانیین
مەزھەبی بۆ ھندی چوونینە کو روینشتنا مروۆڤین مری ل جھەکی
بۆ تەعزیی کارەکی مە کرووھە ، ویا دورست ئەوہ ھەر ئیک
بچتە سەر کاری خوۆ ، وھەچی یی ئیک ژ وان دیت بلا تەعزی یا
وی بکەت ، و د فی کاری دا فەرقا ژن ومیران نینە .

یەعنی : کا چاوا بۆ زەلامان چی نابت ل جھەکی روینن بۆ
تەعزی یی ، وەسا بۆ ژنکان ژ ی چی نابت .. وفان رەنگی تازیان
چو خیر تیدا نینە ، بەلکی گونەھ تیدا ھدیە ، دڤیت مروۆڤ خوۆ
ژی بدەتە پاش .

ویا سوننەت ئەوہ زاد بۆ مالا مری بیته چیکرن و برن ژ لایی
جیران و دەور و بەران فە ، دەمی (جەعفەری کوری ئەبوو
طالبی) ھاتی بە کوشتن پیغەمبەری - سلاف لی بن - گۆتە
ھندەك صەحابی یین خوۆ : ﴿ خوارنی بۆ بنەمالا جەعفەری چی

کهن ، کاره کی وهساب سهر وان دا هاتی یه ئه و پیغه موژیل بووینه ﴿﴾ .

چار : ل دۆر مالی مری :

مرژف ده می دمردت ئه و مالی ل پشت خو دهیلت نامینت مالی وی ، یه عنی : ب مرنی چو ملکیت وی نامینت ، به لکی ئه ف ماله دبتنه مالی هنده ک که سین دی کو میراتگرین وینه ، به لی ب تنی دو حق وی د وی مالی دا دمینن :

ئیک : دانا دهینین وی ژ وی مالی .

دو : ب جهینانا وه صیه تا وی ئه گهر وی وه صیه ته ک ههبت .
وئه فه ژ وی نایه تی دئیه زانین ئه و به حسی لیکفه کرنا میراتی تیدا هاتی پاشی ئه ف (ته عقیبه) گو تی : ﴿﴾ من بعد وصیه یوصی بها أو دین ﴿﴾ (النساء : ۱۱) یه عنی : میرات دی ئیه لیکفه کرن پشتی وه صیه تا مری دئیه ب جهینان یان دهینی وی دئیه دان ، وهر چهنده نایه تی وه صیه ت بهری دهینی ئینایه ، به لی پیغه مبهری - سلاف لی بن - ب سونده تا خو ناشکهره کری یه کو دهین بهری وه صیه تی دئیه دان .

وهندی هند مه سه لا دهینی یا مه زنه جاره کی ده می مری به ک ل نک پیغه مبهری - سلاف لی بن - بو نقیژ کرنا ل سهر هاتی یه ئاماده کرن پیغه مبهری پیسار کر : ئه ری دهینه ک ل سهر وی

ههیه ؟ گۆتن : بهلئ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودی ، دو دینار ل سه‌ر
وی ده‌ینن ، پیغه‌مبه‌ری گۆت : وی هند پاره‌ل پشت خو هیلاینه
ده‌ینی وی ژئی بیته‌دان ؟ گۆتن : نه‌خیر ! پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی
بن - گۆت : پا هوین نقیژی ل سه‌ر هه‌فالی خو بکه‌ن ، ئینا
ئه‌بوو قه‌تاده‌ی گۆت : ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودی ده‌ینی وی خه‌ما
من .. هنگی ژ نوی پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - نقیژ
ل سه‌ر کر .

مه‌عنا : ده‌ین به‌ری هه‌ر تشته‌کی ژ مالی مری دئیته‌دان .

پشتی ده‌ین دئیته‌دان وه‌صیه‌ت دئیته‌ب جه‌ینان ، ووه‌صیه‌تی
ژی وه‌کی ناشکه‌را د شریعه‌تی دا دو شه‌رتین فه‌ر بی دقین :
ئیک : وه‌صیه‌ت ژ سیئیکا مالی زیده‌تر نه‌بت ، نه‌گه‌ر
زیده‌تر بوو نایته‌ب جه‌ینان ، چونکی زیان دی گه‌ته
میراتگران .

دو : دقیت ئه‌وی وه‌صیه‌ت بو دئیته‌کرن ژ وان نه‌بت یین
میرات دگه‌تی .

وئه‌ف هه‌ردو شه‌رته‌ د سونه‌تی دا هاتینه‌ ناشکه‌را کرن .
وژبلی فان هه‌ردو حدقان (ده‌ین ووه‌صیه‌ت) مری چو حه‌ق
د وی مالی دا نینه‌ بی ئه‌و ل پشت خو ده‌یلت ، به‌لکی ئه‌و مال
هه‌ر نه‌ بی وی یه .

پیتنج : هنده‌ک کارین نه‌دورست :

هنده‌ک کارین نه‌دورست هه‌نه یین په‌یوه‌ندی ب مالی مری
فه هدی نوکه د جفاکا مه دا د به‌لافن ، مروڤین مری پی رادبن
وهزر دکهن ئەف کاره د شه‌رعینه و ب خیرن ، وئهو ب خو وان
کاران چو په‌یوه‌ندی ب شریعه‌تی فه نینه ، به‌لکی نه
د دورستن و د قییت مروڤی موسلمان خو ژی بده‌ته پاش ،
ول قیری ئەم ب کورتی دی ئیشاره‌تی ده‌ینی : گاڤا مری مر ملا
وی پشتی سی رۆژان یان هفتی یه‌کی یان چل رۆژان یان ساله‌کی
زادی ب خیرا مری دده‌ن ب نافی سیروژکی یان هفتی یی یان
شیقا مری .. وه‌تد ، ئەف تشته هه‌می د شریعه‌تی دا نینه ،
وسوننه‌تا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - پی نه‌هاتی یه ، وئەف کاره
ژ دو لایان فه یا خه‌له‌ته :

ئیک : ئەف کاره ب خو بیدعه‌نه ، وئە‌گەر خیر تیدا هه‌با
پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - دا بیژته مه بکه‌ن .

دو : ئە‌گەر دانا فان خیران ژ وی مالی بت یی مری ل پاش خو
هیلائی ، چی نابت ، چونکی ئەو مال نه یی مری یه به‌لکی یی
میراتگرانه ، ویی رازیبونا میراتگران هه‌می یان چی نابت
ته‌سه‌رروف د میراتی دا بیته کرن ، میرات دی ئیته لی‌کفه‌کرن
پاشی هه‌چی یی بقییت ژ میراتگران بلا خیران بو مری یی خو

بکته ، بهلی ب مالی وان ویی دهستویری یا وان خیر بو
مړی بیته کړن نهغه تشته کی دورست نینه .

شهش : نهو تشتن مړس مفاي ژس دببنت :

و ب هلکهفتنا دانا خیران بو مړی مه دقیت بهحسی وان
کاران ژی بکهین یین مفاي مړیان تیدا هدی .. یهعنی :
چ ریځ هه نه مروّف دشیّت خیری پی بگه هینته مړی پی خو ،
وه کی نایهت وحه دیس پی هاتین ، نهغه ل قیری دی بابه تی
مهبت ، ژ وان ریگان :

۱ - کرنا دوعای بو مړی :

ونهغه دکهفته د بن عموموی کرنا دوعای قه بو موسلمانان ،
(موسلم) ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن - قه دگو هیزت ،
دبیژت : ﴿ دعوة المرء المسلم لأخيه بظهر الغيب مستجابة ، عند
رأسه ملك موكل ، كلما دعا لأخيه بخير ، قال الملك الموكل به :
آمين ولك بمثل - دوعایا مروقی موسلمان بو برای وی یی نه
ل نک وی دئیته قه بویلکرن ، ملیاکه تهک ل نک سهری وی هه یه
هه ر جاره کا وی دوعایه کا خیری بو برای خو کر ، نهو
ملیاکه تی ناماده دبیژت : نامین ، وبو ته ژی وه کی وی ﴾ .

ژ بهر قی چه ندی گه لهک یا فهره مروّف دوعای بو مړی پی
خو بکته ، وگه رده نا وی نازا کته ، وحه قی خو پی بهیلت

نه گهر حهقهك ل سهر ههبت ، دا حسيبا وي سڅكتر لي بيت ،
دوعا بو مړی ل دهمی فهارتنا وي وپشتی فهارتنی ب دهمه کی
يا باشه ، ب تايهتی دوعايا موکموونا وي ل سهر حهقی بی ،
چونکی ل وي دهمی پسيار ژی دئینه کرن .

۲ - قهزاكرنا رۆژی بين وي بين نهزر :

نه گهر مروقهك هندهك رۆژی بين خیر ل سهر خو بكهته نهزر
پاشی بهری وان رۆژیان بگرت بمرت ، يا باش نهوه وهلی بی
وي وان رۆژی يا پیشه بگرت ، ژ بهر وی حدیسی يا (بوخاری
وموسلم) ژ پیغمبهری - سلاف لی بن - قه گوهاستی وتیدا
هاتی : ﴿ من مات وعليه صيام ، صام عنه وليه - ههچی بی بمرت
ورۆژی ل سهر بن ، وهلی بی وی پیشه دی گرت ﴾ ومهخسه د
ب رۆژی بی ل قیری رۆژی يا نهزره - وهکی زانا دبیرن - نه کو
رۆژی يا فهرزه .

ودهمی وهلی بی مړی فان رۆژی بين نهزر پیش وی قسه دگرت
خیر دگهته مړی ژی .

۳ - دانا دهینی پیش قه :

نه گهر مروقهك مر ودهينهك ل سهر بت نهو مروف دی بی
گونهكار بت حهتا نهف دهینی وی دئته دان ، وهه ما بهسه
بیژین : شهید د گهل بهایی وی بی مهزن ل نك خودی دهمی

ئەو دئینە کوشتن د گەل چیکا ئیکێ ژ خوینا وی یا درژت هەمی
گونەهین وی بۆ دئینە ژبیرن دەین تی نەبت ، ئەو دمبنت ،
ئە گەر وی مالەك ل پشت خو هیللا بت دقئیت دەینی وی ژێ
بیتەدان ، وئە گەر وی چو مال ل پشت خو نەهیللا بت گونەه دی
مبنتە د ستوبی وی دا ، فێجا ئە گەر کەسەکی چ مرۆفی وی بت
یان بی بیانی بت ئەف دەینە پیشقە دا خیر دی گەهتە وی وئەو
دی ژ گونەهی ئیتە پاقر کون .

۴ - عەیاڵی باش :

ئە گەر مرۆف عەیاڵەکی باش ل پشت خو بهیلت ، هەر
باشی یەکا ئەو عەیاڵ د ژینا مرۆفی دا یان پشتی مرنا مرۆفی بکەن
خیرا وی دگەهتە مرۆفی ژێ بی تشتەك ژ خیرا وان کیم بست ،
ئە گەر خو عەیاڵی مرۆفی وان خیران ب ناقی مرۆفی نەکەن
ژی ، چونکی عەیاڵی مرۆفی ژ کاری مرۆفی یە ، وفەر ق نینە
ئەف عەیاڵە کور بن یان کچ بن .

۵ - خیرین بەردەوام :

بین کوب عەرەبی دیبۆنی : (الصدقات الجاریة) ، وئەف
رەنگین خیران گەلەکن ، وەکی حەدیس پی هاتین ، ژ وان
خیران :

- به لافکرنا علمه کې وه سا خه لک مفای بو خو ژې ببینن ،
فینجا چ دانانا کتیبه کې بت ، یان په وروږده کرنا هنده ک شاگرد یان
بت ، یان گوتنا هنده ک وه عز ونصیحه تان بت ، کو پشتمی مروځی
ژې بمینن .

- دانانا مه سروو عه کې خه یری یې ملله ت مفای ژې ببینت ،
وه کې نأفا کرنا مزگه فتی یان خه سته خانه یه کې یان مه دره سیه کې ،
یان فه کرنا رپکه کې ، یان چاندنا داره کا فیتی ، یان هه ر کاره کې
وه سا بت پشتمی مروځی ژې خه لکی فایده ی ژې ببینت .
ئه فه ژ وان خیرانه یین پشتمی مړنی ژې دگه هنه خودانی .

حفت : ل دؤر سه ره دانا قه بران :

سه ره دانا قه بران ل ده سپینکا هاتنا ئیسلامی تشته کې حه رام
بوو ، چونکی کافران د جاهلییه تی دا شرکه کا مه زن ب قه بران
دکر ، دچوونه سه ر قه بران طه و اف ل دؤر دکر ، ودوعا بو خو
ژ قه بران دکر ، وه می هزرا وان ئه و بوو ئه ف قه بره یان
خودانین فان قه بران دشین مفای وزیانی بگه هیننه وان ، له و ده می
ئیسلام هاتی پیغه مبه ری - سلاف لسی بن - ل سه ر موسلمانان
حه رام کر ئه و سه ره دانا قه بران بکه ن .. به لسی پشتمی چهنده
ساله کان ، ده می عه قیدا وان دورست بووی پیغه مبه ری - سلاف
لسی بن - ری دا موسلمانان بچن سه را قه برا بده ن ، ژ بهر ئه گه را

ب تنی یا وی ب خو د حدیسه کا خو دا ئیشارهت بی دای دهمی
دییژت : ﴿إني كنت نهيتكم عن زيارة القبور ، فرورها ، فإنها
تذكركم الآخرة﴾ وه کی موسلم ژئ قه دگو هیژت ، ومهنا
حدیسی ئه قهیه : من هومین ژ سه ره دانا قه بران دابورنه پاش ،
نوکه هومین هه رنه سه ره دانا وان ، چونکی ئه و دی بیرا هه وه
ل ئاخره تی ئینته قه .

وهه ر جاره کا سه ره دانا قه بران بو هندی نه بت کو ئه و
بیرا مروقی ل ئاخره تی بینته قه ، به لکی بو ریمه تی یا دنیا بی بت ،
یان ژی بو هندی بت دا ئه و کاره کی نه بی شه رعی ل ویسری
بکه ت وه کی : دانا قوربانان ، یان دو عاکرنا ژ قه بران ، یان بو
ب جهینانا مراده کی وه کی ئه و هزر دکه ت .. ئه ف سه ره دانه
دی کاره کی حه رام .

وسه ره دانا قه بران کانی چاوا بو زه لامان دورسته وه سا بو
ژنکان ژی دورسته ، به لی ب شه رته کی ژن ده می سه ره دانا
قه بری مری بی خو دکه ت ، جلکه کی شه رعی د بهر بت ،
ول تیکه لی زه لامین بیانی نه بت ل ویسری ، وچو کارین نه بی
شه رعی نه که ت وه کی : گری یا ب ده نگی بلند ، یان
ب خو دادان و کارین ب فی ره نگی .

وئسو عهدهټی نوکه ئەم دبین ل نک هنده کان هه ی کو
ل ئیقاری یا ئەینی یی یان ل ئیقاری یا رۆژا عهیدی سهره قهبران
ددهن ، ب ههجهتا هندی کو مری های ژ مرۆقی ههیه ، ئەقی
چو راستی بو نینه ، وچو دهلیلین دورست ژ ی ل سهر قی چهندی
نین ، وهه دهه کی مرۆقی مهجال ههبت دورسته سهره دانا
قهبران بکهت ، ویا دورست - ل دویف نصوو صان - ئەوه مری
های ژ مرۆقی نینه ده می مرۆف سهره قهبری وی ددهت ، چونکی
ئهل جیهانه کا جودا ژ یا مه دژیت .

ههشت : هه دیسه ک وچه ند رۆنکر نه ک :

(بوخاری وموسلم) هه دیسه کی ژ پیغه مبهری - سلاف
لی بن - قه دگو هیزن ، تیدا هاتی یه : ﴿ ان المیت لیعذب ببکاء
أهله علیه - هندی مری یه ژ بهر گری یا مرۆقین وی ل سهر وی
دئیته عهز ابدان ﴾ .

ول دۆر شهر حا قی هه دیسی چه ند رۆنکر نه ک ژ لایی زانایی
هه دیسی قه هاتینه دان کورتی یا وان ئەقهیه :
- هنده ک زانا دبیزن : مه خسه د ب عهزایی د قی هه دیسی دا
نه خوشی یه ، یه عنی : ئەگه مری بزانت مرۆقین وی دی ل سهر
که نه گری دی بو وی نه خوش بت .

- وهندهك دبیژن : ئەگەر ب دلی مری بت مروڤین وی ل سەر بکەنە گری یان شیرەت بکەت : ئەگەر ئەز مرم بو من بکەنە گری ، هنگی ئەو ب دورستی دی ئیته عەزابدان ، چونکی کاری وی دی بتە رازیبوونا ژ گونەهیی وفەرمانکرنا ب گونەهیی .. بەلی ئەگەر ب دلی نەبت مروڤین وی ل سەر بگرین ، یان شیرەت بکەت : بو من نەکەنە گری ، بەلی مروڤین وی گوھی خو نەدەنی چو گونەهل سەر وی نابت ، وئەو نائیته عەزابدان .

وئاشکەرایه کو مەخسەد ب گرییی د قی حەدیسی دا ئەو گری یه یا ژ حەددی دورست دەرکەفت ، و ب دەنگ و هەوار بت ، چونکی گری یا رحەت و بی دەنگ دورستە .

ره‌فاندنا خه‌مان

ل ده‌سی وه‌غهر کرنا خوشتن‌بیان

خودی مرن یا کری‌یه تشته کی (حه‌تمی) و بقیته نه‌فیت
ل سهر هه‌می خودان رحان ، وکده‌سه‌ک ژ مه‌نینه ژی بمینته‌فالا
یان بشیت ژی بره‌فت ، ئەم هه‌می ل به‌رانبه‌ری مرنی وه‌کی
ئی‌کین ، بی بچویک ویی مه‌زن .. ژن ومیر ، فه‌قیر وزه‌نگین ،
وئه‌فه هه‌می ب ته‌قدیرا خودایی مه‌زنه : ﴿وما یعمر من معمر ولا
ینقص من عمره إلا فی کتاب إن ذلک علی الله یسیر - بی زانینا
خودی ژیی ئیکی دریژ نابت ، وکورت ژی نابت ئە‌گهر
د نفیسنه‌کال نک وی دا نه‌بت ، کو له‌وحی پاراستی‌یه ، خودی
ئهو هه‌می هژمارتی‌یه و به‌ری چی بکته زانی‌یه ، وچویی ل وی
زیده ناکته یا وی نفیسی وچویی ژی کیم ناکته ، هن‌دی
ئافراندن وزانین و نفیسینا حالی هه‌وه‌یه د له‌وحی پاراستی دا
تشته‌کی ب سانا‌هی‌یه ل سهر خودی ﴿ (فاطر : ۱۱) فیجا
مرۆفی ب عدقل ئە‌وه بی حسیبی د گهل خو بکته ، وکاری بو
پشتی مرنی بکته ، و مرۆفی شاره‌زا ئە‌وه یی له‌زی ل کاری
بکته هیشتا ده‌لیقه ژ ده‌ستی ده‌رنه‌که‌فتی ، و موسلمان‌ی خودان

باوهر ئه‌وه یی ب دله‌کی خوۆش خوۆ ته‌سلیمی قه‌ده‌را خودی بکه‌ت ، و باوهری یی بینت کو ئه‌گه‌ر سه‌بر ل سه‌ر موصلیه‌تی کیشا دی یی خودان خیر بت .

نه‌خوۆشی یا زه‌مانی و ژ ده‌ستدانا خوۆشتقی یان گرفتاری یه‌که‌ ب ئیش ، و رویدانه‌که نه‌خوۆش ، و کاره‌کی مه‌زنه ، به‌لکی ئه‌و گرانترین باره‌ ده‌کفته سه‌ر ملی مروۆفی ، ئاگره‌که د دلی وی دا هل دبت ، و سوۆتنی یه‌که جه‌رگی وی دحه‌لینت ، و ماچ ژ ه‌ندی مه‌زنتر هه‌یه مرن خوۆشتقی یی مروۆفی به‌ت و ل بن ئاخ‌ی قه‌شیرت ؟ به‌لی د گه‌ل هندی ژی ، به‌لی د گه‌ل هندی ژی ئه‌م دیبژین : دبت کاره‌که هه‌بت بو مروۆفی یی نه‌خوۆش به‌لی دویمه‌ی یا وی خیر بت ، و ه‌کی خودایی د ئایه‌ته‌کی دیبژت : ﴿ وعسی أن تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی أن تحبوا شیئا وهو شر لکم والله یعلم و أنتم لا تعلمون - دبت هوین هه‌ز ژ تشته‌کی نه‌که‌ن و ئه‌و ب خوۆ خیرا هه‌وه تیدا هه‌بت ، و دبت هوین هه‌ز ژ تشته‌کی بکه‌ن چونکی یی خوۆش و ته‌نا بت ، و ئه‌و ب خوۆ بو هه‌وه یی خراب بت ، و هوین وی چه‌ندی نزانن ﴿ (البقرة : ۲۱۶) .

و مروۆفی ب عه‌قل نه‌گه‌ر هه‌زرا خوۆ بکه‌ت دی زانت هندی دنیایه‌ واری به‌لا و موصلیه‌تایه ، خوۆشی یه‌که تیدا نینه نه‌گه‌ر

ب نهخۆشی یی یا تامدای نهبت ، وهه ما ئهو نهخۆشی بهسه تو
بزانی ئهف خۆشی یا نوکه تو تیدا دی چت ونامینت .. مرۆقی
ساخه م یی ل هیقی یی کهنگی دی نساخ بت ، وجحیل چافه ریی
پیراتی یی یه ، ویی زیندی بهری وی یی لی کهنگی دی مرت ،
ودنیا هه ما یا هۆسایه : بوون ومرن ، شین وشادی ، وکۆمبوون
وژیکفه بوون ، ومرۆف ژی گریدایی کاری خۆیه هه تا بو
قهبری دئیه برن ول بن ناخی دئیه رازاندن !

ئهری ما هه وه دیتی یه یان گوھ لی بوویه مرۆف هاتبه سه
روی یی عهردی وچوو بت بیی موصیبه تی چهنگی خو جاره کی
ب سه ر دا بهردا بت ؟

بهرسف یا ئاشکه رایه : نهخیر وسهد جارا نهخیر ! وی
گومان ئه گهر موصیبه تین دنیایی نهبانه ، رۆژا قیامه تی ئه م دهست
فالا دا ئینه مه حشه ری .

ودو تشتین غه رب ل نک مرۆقی هه نه : ئه گهر وی ژ دل
حه ز ژ ئیکی کر دی هزر کهت د فی دنیایی دا چو هه ژیکرن
وه کی یا وی نینه ، ههر وه سا ئه گهر موصیبه ته ک ژی ب سه ر وی
دا هات دی هزر کهت چو موصیبه ت دنیایی هندی یا وی
دمه زن نینن ، لهو دی بینی گه له ک جاران ئهو هه فسه نگی
و (تهوازا) خو دی ژ دهست ددهت وخه م پهردی خو یی رهش

دی ب سہر چاقان دا بہر دہت ، لہو ہہر تشستہ کی ہہ بیت ئہو
رہش دبیت ، و ل قان رہنگہ دہمان پتر ژ ہہر دہمہ کی دی
مرؤقی ہہوجہیی ب کہسہ کی ہدیہ ب ہندہک ئاخفتین تیر
باوہری دلی مرؤقی ہوین کہت ، ویرا مرؤقی ل رہما خودی
بینتہ فہ ، دا مرؤف ژ ری دہرنہ کہفت و تشستہ کی و ہسا نہ کہت
وندیہژت خودی پی ژ ی عیجز بیت ، فیجا بارا خو ژ موصیہ تی
ژی و ہرگرت و گونہہ ژ ی ب سہر خو .. و پیخہمہت (رہ فاندنا
خہمان ل دہمی و ہغہر کرنا خوشتقی یان) ئہف بابہ تہ مہ نامادہ
کری یہ ، ہیقی یا مہ ژ خودایی مہزن ئہوہ قان گوتنن مہ بکہ تہ
سلوان بو مرؤقین خہمگین ، و بیئرئینان ل رہما خودی بو
ہہر کہسہ کی خوشتقی یہ کی وی ژ بہر دلی چوو بت وقہستا
جیہانا بہرزہ خی کریت .^(۱)

ئیک : تشتی خہمان درہفینت ل دہمی و ہرغہر کرنا

خوشتقی یان :

مہزنتیرین خہمرہفین ل دہمی ہاتنا موصیہ تی ہزر کرنا
د کیتابا خودی و سوننہ تا پیغہمبہری دایہ - سلاف لی بن - ،

---

(۱) ئہفہ بابہ تہ و ہرگیرانہ کا ب دہستکاری یہ بو بابہ تی (کشف الکربہ عند
فقد الأحبۃ) بی سہیدا (علی عبد الخالق القرنی) د کاسیتہ کی دا
پیشکیش کری .

چونکی چافرۆنی یا خودان باوه‌ری د کیتاب و سوننه‌تی دایه ،
ئه‌ون دلی وی ته‌نا دکهن ورحه‌تی بی ب سه‌ر له‌شی وی دا
دئینه خوار ، وئه‌ون سه‌بر و ته‌حه‌ممولسی ل نک وی پدید
دکهن ووی دکهنه مرۆفه‌کی موکم ، وه‌ر که‌سه‌کی موصبیه‌ته‌ک
ب سه‌ر دا دئیت ئه‌گه‌ر هزرا خو بکته‌کانی بو هاتی‌یه‌ دان
وچهند ژی هاتی‌یه‌ ستانندن ، بی گومان دی بینت ئه‌و خیر
وقه‌نجی یا سه‌را وی موصبیه‌تا دگه‌هتی بو وی دئیه‌ دان - ئه‌گه‌ر
وی سه‌بر ل سه‌ر کیشا - گه‌له‌ک و گه‌له‌ک ژ وی مه‌زنتره‌ یا
ب موصبیه‌تی ژی دئیه‌ ستانندن .

ول فیری دا به‌ری خو بده‌ینه ئایه‌ته‌کی ژ قورئانا پیروژ ،
ئه‌و ئایه‌تا دبنه مه‌زنتسین خه‌مه‌ه‌قین بو هه‌ر که‌سه‌کی ته‌نگافی‌یه‌ک
ب سه‌ر دا دئیت ، ئه‌و ئایه‌تا خودایی مه‌زن تیدا که‌رم دکته
ودبیژت : ﴿ وَلَنبَلِّغُنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ
الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ . الَّذِينَ إِذَا أَصَابْتَهُمُ
مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ . أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ
صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ - ئه‌م ب هنده‌کی
ژ ترسا ژ دوژمنی ، و برسی ، و کیمکرنا مالی ورحان ،
و ب کیمکرنا به‌ره‌می داروباری دی هه‌وه جه‌ربینین ، وتو ئه‌ی
موحه‌مه‌د مزگینی بی ب که‌یف و خو‌شی یا دویماهی بی ل دنیا‌یی

وئاخرەتی بده وان یین بیهن فرەهی بی ل سەر فی چەندی دکەن
ئەوین ئەگەر نەخۆشی یەك گەهشتی دیبژن : ئەم بەنی یین خودیینه
وملکی وینه ، ئەو مە ب ریفه دبهت ، ویا وی بقیث ئەو د گەل
مە دکەت ، وئەم ب مرنی پاشی رابوونا بو جزادانی دی زفرینه
نک وی . ئەو بیهن فرەهین هە مەدح و دلۆفانی یەکا مەزن
ژ خودی بو وان هەیه ، وئەو ئەون یین ل سەر ریکا راست ﴿
(البقرة : ۱۵۵-۱۵۷) .

(انا لله وانا اليه راجعون) ئەو علاجه یا خودی بو هەر
ئیکێ دانای بی موصیبه تەك بیته سەری چ یا بچویك بت چ یا
مەزن بت ، بەلکی ئەو بو مروّفی باشتترین علاجه ئەگەر ئەو
بزانت ، چونکی ئەگەر ل نک عەبدی بنهجه بوو کو ئەو ومالی
وی وعەیالی وی ، وهدر تشته کی وی هەمی ملکی خودی یه
وئیمانەتە که خودی دانایه نک چی گاڤا فیا دی ژی ستیت ،
ئەگەر ئەف باوهری یه ل نک وی پهیدا بوو ما خەمەك دی بو وی
چی بت ئەگەر وی دیت خودانی ئیمانەتی ئیمانەتی خو
زفرانده فه ؟

نە ب خودی !

پشتی فی چەندی ئەمی عەبدی خودی تە ب موصیبه تە کی
دجەربینت ، تو باش بزانه ئەو تشتی ژ تە هاتی یه ستاندن

هەبوونەکا د ناه نهبوونا دابوو ، روژەك ب سەر ته دا هاتبوو
ئەو تشتی نوکه خەما وی تو هل دگری نهبوو ، وئەفە روژەکا دی
ژی ب سەر ته دا هات ئەو تشت چوو ونه ما ، مهعنا : ئەو
ملکهك بوو خودی بۆ دەمه کی کیم دایه ته دا خوژی بی پی
ببە ی ، ونوکه ئەو ل خودانی خو بی ژ راستی زقیری شه : ﴿ ثم
ردوا إلى الله مولا هم الحق ألا له الحكم وهو أسرع الحاسين -
باشی ئەو بۆ نك خودی خودانی وان یی راست هاتنه
شه گهراندن ، نی ژیکفه کرن وحوکمداری یا د ناهبەرا بهنیان دا
ل روژا قیامه تی بۆ وی یه وئەوه ب لهزترینی حسیبکه ران ﴿
(الأنعام : ۶۲) وزقیرنا عەبدی یا دویماهی بی بۆ نك خودایی وی
بی ب حەقه ، وئەوه خودانی وی ، وروژەك هەر وهەر دی ئیت
ئەو فی دنیایی دی ل پشت خو هیلت ، و ب تنی بی مال و حال
وعەشیرەت وعەیال دی قەستا خودایی خو کەت .. هنگی ئەو
دی بی ب تنی بت ، خیر وگۆنهین وی دی د گەل دا بن ، فیجا
ئە ی برای مو صیبە تین دنیایی تیر کی ته ژ خەمان داگرتی .. ئە ی
خویشکا وهەر کرنا خوشتقی یه کی دلّی ته هیلا ی کوژاندار !
ئەری ته ئەف تشته زانی یه ؟

ئەگەر تە ئەف چەندە ب دورستی زانی بت پا بۆچی
تو زیدە کەیفە خۆب خوشی یین دنیایی یین بەروەخت دئینی ؟ یان
بۆچی تو ب خەم دکەفی ئەگەر ئەو خوشی ژ دەستین تە چوو ؟
ئەگەر تە فیا خەمین تە فەرەفن تیرا تە هەدیە تو هزرا خۆ
د بەراهی ودویماهی یا هەمی تشتان دا بکەى ، و د گەل دا بیژی :
(إنا لله وإنا إليه راجعون) ئەفی گۆتسا خودی ژفان ب رحەم
ودلۆفانی وهیدایەتی دایە هەر کەسەکی وی بیژت ﴿أَوْلَيْكَ
عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأَوْلَيْكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ .

پۆژا کورپی (عەبدللاهی کورپی موطرفی) مری وی
گۆت : ((ئەگەر دنیا ب هەمی ملکی خۆفە یا من با
وبەرانبەر فرە کافقی خودی ئەو ژ من ستاندبا ئەز ب دلەکی
خۆش فە دا وی دەم ، فینجا هوین چ دبیزن بۆ رحەم
ودلۆفانی وهیدایەتی ؟)) .

هەندە ئەو د راستی بی دگەهشتن !

وېشتی فی د گەل من گوهداری یا هەندەک پیرۆزە
گۆتینن پیغەمبەری خودی - سلاف لی بن - بکەن ، دا بزانی
کانی چەند دەرمان ل نک وی هەدیە بۆ خەمەقاندنی ل دەمی هاتنا
موصیبەتی :

۱ - (ئیمام موسلم) ژ دهیکا موسلمانان (أم سلمه) یی
فه دگو هیژت دبیژت : من گوو ل پیغه مبهری بوو - سلاف لی
بن - دگوٹ : ﴿ ما من عبد تصیبه مصیبه فیقول : إنا لله وإنا إليه
راجعون ، اللهم أجرني في مصیبتی واخلف لي خیراً منها ، إلا أجره
الله وأخلف له خیراً منها - هدر به نی یه کیّ موصیبه ته ک بیته سه ری
قیجا بیژت (إنا لله وإنا إليه راجعون) یا ره بی تو قیّ موصیبه تی
بو من ب خیر بنقیسی وتشته کیّ باشر ژی بدیهه من ، خودی
دی بو وی ب خیر نفیست ، وتشته کیّ ژ وی باشر دی دتی ﴿
ما ته چ ددی دقیت ؟ خیر بو ته بیته نفیسن ، وتشته کیّ باشر
ژ وی یی ژ دهستی ته چووی بگه هته ته ؟

۲ - (بوخاری وموسلم) ژ (نه بوو سه عیدی ونه بوو
هورهیره ی) فه دگو هیژن ، دبیژن : پیغه مبهری - سلاف لی بن -
گوٹ : ﴿ ما یصیب المؤمن من نصب ولا وصب ولا هم ولا حزن
ولا اذی ولا غم ، حتی الشوکه یشاکها إلا کفر الله بها خطایاه -
نه خووشی ووهستیان وخهم وگو فانه ک ناگه هته خودان باوهری ، خو
ستری یه ک قیّ ناکه فت نه گهر خودی گونه هیین وی پی ژی
نه بت ﴿ .

۳ - (ترمذی) ژ پیغه مبهری - سلاف لی بن -
فه دگو هیژت ، دبیژت : ﴿ ما یزال البلاء بالمؤمن والمؤمنة فی نفسه

وولده و ماله حتی یلقی الله تعالی و ما علیه خطیئة - زهلامی خودان
باوه و ژنا خودان باوه به لای د نهفس و مال و عه‌یالی دا دی
بینت حه‌تا ئه‌و دچته نك خودی یی بی گونده ﴿﴾ .

۴ - (موسلم) ژ (ئه‌بوو هوره‌یره‌ی) فه‌دگوه‌یژت ،
دیپژت : ژنکه‌کی کوره‌کی خو ئینا نك پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی
بن - وگوتی : ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودی دوعا بو بکه‌سی به‌ری وی
من یین فه‌شارتین ، ئینا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - گوتی :
﴿ سئ ته فه‌شارتینه ؟ ﴾ هه‌ر وه‌کی وی ئه‌ف چه‌نده مه‌زن
دیت ، وی گوت : به‌لی . پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن -
گوت : ﴿ ب په‌رژانه‌کی دژوار ئه‌و ژ ناگری هاته پاراستن ﴾
مه‌عنا : هه‌چی ژنکا مرنا سئ عه‌یالین خو بینت و سه‌بری
بکیشت ، ئه‌و دی بو وی بنه په‌رژان ژ ناگری جه‌هنه‌می ، ما نه
خیره‌کا مه‌زنه بو وی یا ژ ده‌ست خو نه‌کته ؟

۵ - ویا ژ قی ژی مه‌زنته‌ر ئه‌وه یا د هه‌دپسه‌کا دی یا
دورست دا ده‌می پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - دیپژت : ﴿ نه‌گه‌ر
عه‌یاله‌کی مروقه‌کی مر ، خودی دیپژته ملیاکه‌تین خو : هه‌وه
رحا عه‌یالی عه‌بدی من ستاند ، ئه‌و دیپژن : به‌لی ، و دیپژت
وئو زاناره : هه‌وه فیتی یی دلی وی ستاند ؟ دیپژن : به‌لی ،
خودی دیپژت : عه‌بدی من چ گوت ؟ ملیاکه‌ت دیپژن : وی

حه‌مدا ته کر وگۆت (إنا لله وإنا إليه راجعون) ئینا خودی دی
بیژت : خانی‌یه‌کی بۆ عه‌بدی من د به‌حه‌شتی دا ئاڤا که‌ن وناڤی
وی بکه‌نه خانی‌یی حه‌مدی ﴿ 》 .

قه‌نجی‌یه‌کا مه‌زنه ب شه‌رته‌کی نه‌یی ب زه‌حه‌ت فه‌هاتیه
گریدان ، عه‌یال ئی‌مانه‌ته خودی ل نک عه‌بدی خو ددان ، وگافا
وی ئەف ئی‌مانه‌ته ژئ ستاند ووی خو نه‌رازی نه‌کر وحه‌مدا وی
سه‌راڤی چه‌ندی کر ، خودی فه‌رمانی دده‌ت خانی‌یه‌ک بۆ به‌نی‌یی
وی ل به‌حه‌شتی بیته ئاڤا کرن وناڤی وی ببنه خانی‌یی حه‌مدی .

٦ - ویا ژڤی ژئ به‌رفره‌هتر ئه‌وه یا د وی حه‌دیسی دا
هاتی ئه‌وا (بوخاری) ژ (ئه‌بوو هوره‌یره‌ی) فه‌دگوه‌یژت ،
دبیژت : پیغه‌مه‌ری - سلاف لی بن - گۆت : ﴿ خودی
دبیژت : ما لعبدی المؤمن عندي جزاء إذا قبضت صفة من أهل
الدنيا ثم احتبسہ إلا الجنة - عه‌بدی من ئه‌وی ئه‌ز رحا
خۆش‌تقی‌یه‌کی وی ژ خه‌لکی دنیا‌یی بستینم وئو بۆ خو ب خیر
بنقیست ، وی ژ به‌حه‌شتی پیغه‌تر چو جزا ل نک من نین ﴿ 》 .

٧ - و د حه‌دیسه‌کا دی دا یا ئی‌مام ئه‌حه‌د ژ (موعاویه‌یی
کورپی قورره‌ی) فه‌دگوه‌یژت ، دبیژت : بابی من گۆت :
زه‌لامه‌ک هه‌بوو هه‌ر جار ده‌اته نک پیغه‌مه‌ری - سلاف لی بن -
وکوره‌کی وی د گه‌ل بوو ، پیغه‌مه‌ری - سلاف لی بن -

گوتی: ﴿تو چه زئی دکه‌ی؟﴾ وی گوت: ئە‌هی پیغه‌مبه‌ری
خودی، خودی هند چه ز ته بکه‌ت هندی ئە‌ز چه زئی دکه‌م!
پاشی هه‌یامه‌کی پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - ئە‌و نه‌دیت، له‌و
پسیار کر: ﴿حالی کورپی فلانی چیه؟﴾ گوتن: ئە‌هی
پیغه‌مبه‌ری خودی بی مری، ئینا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن -
گوته بابی وی: ﴿ما ته پی خوش نینه هه‌ر دهر گه‌هه‌کی
به‌حه‌شتی بی تو بی بی تو وی ل نک ببینی بی هیقی یا ته؟﴾ ئینا
زه‌لامه‌کی گوت: ئە‌هی پیغه‌مبه‌ری خودی، ئە‌قه بو وی یه
ب تایبه‌تی یان بو مه‌هه‌می یانه؟ گوت: ﴿بو هه‌وه
هه‌می یانه﴾ .

زانایی حه‌دیس بی مه‌زن (إبراهیم الحری) کوره‌کی یازده
سالی هه‌بوو، قورئان هه‌می ژ به‌ر کربوو و ب فقهی ژ بی
شاره‌زا بوو، وه‌سا چی بوو ئە‌ف کورپی وی مر، هه‌قاله‌کی وی
هاته‌نک دا ته‌عزی یا وی بکه‌ت، وی گوت: (الحمد لله، هه‌ر
چه‌نده من گه‌له‌ک چه‌ز زئی دکر ژ بی به‌لی من دقیا ئە‌و بمرت!
ئینا هه‌قالی وی گوتی: بابی ئسحاقی تو زانایی دنیایی بی ئە‌قه
چ گوتنه تو دیبژی؟ وی گوت: به‌لی، ما تو نزانی خیرا وی
چه‌نده بی عه‌یاله‌کی وی بمرت و ئە‌و صه‌بری بکیشت و بو خو
ب خیر حبیب بکه‌ت؟ پشتی هنگی من د خه‌ونی دا ددیت هه‌ر

وه‌کی قیامت یا رابووی ، وهندهک بچویک من ددیست جه‌رکین
ئافی د‌دهستین وان دا بوون و ل هیقی یا خه‌لکی بوون ، ورژه‌کا
گه‌له‌کا گهرم بوو ، من گۆته ئیک ژ وان : هندهک ئافی بده من ،
گۆت : وی به‌ری خۆ دا من وگۆت : تو نه بابی منی ، ئینا من
گۆته وان : هوین کینه ؟ وی گۆت : ئەم ئەو بچویکین بین مرین
وبابین مه صه‌بر کیشای ، ئەم بین له‌هیقی یا وان دا ئەفرۆ ئافی
بدهینه وان .. ژ به‌ر هندی من هه‌ز دکر ئەو بمرت و (إنا لله وإنا
إليه راجعون) .

ئه‌فه هندهک ژ وی جزایی مه‌زنه یی خودی دده‌ته وی که‌سی
یی صه‌بری ل سه‌ر مرنا خۆشتقی یی خۆ د‌نیایی دا دکیشت ،
وخیرال نک خودی فه‌شارتی هیشتا پتر ومه‌زنتره ، به‌لسی
ژ بیر نه‌که‌ن ئەف خیره ب شه‌رته‌کی فه یا گری‌دایه : کو
ب دلی وده‌قی باوه‌ری یی بینت و بیژت : (إنا لله وإنا إليه
راجعون) له‌ده‌می ئیکی یی موصیبه‌تی صه‌بری بکیشت وبۆ خۆ
ب خیر حسیب بکه‌ت :

يا صاحب الكرب إن الكرب منفرج

أبشر بخير فإن الفارج الله

اليأس يقطع أحياناً بصاحبه

لا تيأسن فإن الكافي الله

الله یحدث بعد الكرب میسرة

لا تجزعن فإن الكاشف الله

دو : رێکێن فه‌ره‌فاندنا خه‌مان :

پشتی بۆ مه‌ ديار بووی کو مه‌زنترین تشت خه‌م
مرۆقی ل ده‌می هاتنا موصیبه‌تی دره‌فینت هزر کرنا د کیتابا خودی
وسونه‌تا پیغه‌مبه‌ری دایه - سلاف لی بن - ، وپشتی مه‌ زانی ئه‌و
خیر وقه‌نجی یا خودی دده‌ته مرۆقی سه‌بری ل سه‌ر موصیبه‌تی
دکیشت چه‌نده ، دقیت ئه‌م وان رێکان ژێ بزانیین یین خه‌ما
مرۆقی بی فه‌دره‌فت ، یه‌عنی : دقیت ئه‌م ب وان رێکان ناگه‌هدار
بین یین پیتقی یه‌ مرۆقی خه‌مگین بیرا خو لی بینته فه‌ نه‌ گه‌ر
هات ووی قیا باری وی بی خه‌مان سقک بیت ، دا سه‌برا وی یا
موکتر بت ، وخیرا وی یا مه‌زنتر بت ، وبۆب ساناھی
ئیخستن قان رێکان ئه‌م دی د چه‌ند خاله‌کان دا کورت که‌ین :

۱ - نه‌ گه‌ر موصیبه‌تا مرنا خوشتقی یه‌ کی خو ته‌ دیت بیرا
خو ل مه‌زنترین موصیبه‌تی بینه‌فه‌ کو مرنا پیغه‌مبه‌ری خودی یه‌ ،
دا موصیبه‌تا ته‌ ل به‌ر ته‌ سقک بیت ، ومه‌زنی یا موصیبه‌تا مرنا
پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - نه‌ ب تنی ژ هندی دقیت کو ئه‌و
خوشتقی یه‌ک بوو وه‌غهر کری وچووی ، به‌لکی ژ هندی دقیت
چونکی ب مرنا وی وه‌حی یا عه‌سمانی ژ عه‌ردی هاته‌ برین ، ئه‌و

وهځی یا ب رڼوهای یا تهو حیدی تاری یا جاهلییه تی څه ره فاندی ،
پیغهمبه ر - سلاف لی بن - د حدیسه کا دورست دا دیژت :
﴿ إذا أصيب أحدكم بمصيبة فليذكر مصيبتة بي فإنها أعظم
المصائب - نه گهر موصیبه تهك هاته سه ری ټیك ژ هه وه بلا نه و
بیرا خو ل وی موصیبه تی بینته څه یا ب من گه هشتی بی چونکی
نه و مه زنترین موصیبه ته ﴾ .

موسلمان ی دورست نه وه یی د هه ر ده ليقه یه کا هه بت دا
بیرا خو ل وی پیغهمبه ری بینته څه یی خودی به ری وی پی ژ کدند
و کورین جاهلییه تی وه ر گپړایه راسته ری یا ئیسلامی ، به لی راسته
مرنا مرؤفه کی یان هه څاله کی یان خو شتقی به کی مرؤفی سو تنی بی
د دلی دا په یدا دکه ت ، ورؤندکان ژ چافان دبارینت ، به لی
جاره کی ته جهر باندی به نه ف سو تنی به بیرا ته ل وی سو تنی بی
بینته څه یا مرنا پیغهمبه ری - سلاف لی بن د دلی دا په یدا کری
رؤژا وی ژ څی دنیایی وه غه ر کری !؟ وما پشته پیغهمبه ری
- سلاف لی بن - نه فسهك هدی دلی خو ببه ته هه رمانا د څی
دنیایی دا ؟

گری یا ته ل سه ر مرؤفه کی ته یی نیزیک نه گهر ژ بهر هندی
بت چونکی نه و نه و بوو هاریکاری یا ته ل سه ر ته نگافی بین څی
دنیایی دکر و بو ته دبوو پشت و په نا ، پیغهمبه ری خودی - سلاف

لی بن - ئەو بوو یی رۆناهی یه کا وهسا گه هاندی یه ته هاریکاری یا ته ل سهر ته نگافی بین دنیایی وئاخره تی یی بیته کرن ، دهیکا ته .. بابی ته ئە گهر ئەو بن بین دهستی ته گرتی حهتا تو شیای خو ل سهر پی بین خو بگری وریکا خو د فی ژینی دا ببری ، پیغمبهری خودی - سلاف لی بن - ئەو بوو یی دینه کی وهسا گه هاندی یه ته تو بشیی ریکا خو پی ل فی دنیایی ببری حهتا دگههی یه به حهشتا خودایی خو ، که سهك ئە گهر قهنجی یه کا بچویک ل ته بکهت ده می ته گوهر ل مرنا وی دبت خه مه کا مهزن دی ته گرت ، پا تو چ دبیزی وی که سی یی قهنجی یه کا ب مالی دنیایی هه می یی نه ئیته کرین د گهل ته کری ؟ ما نه یی ژ ههژی یه خه ما وی هدر خه مه کا دی یا ههبت ل سهر ته سفک بکهت ؟

فاصبر لكل مصيبة وتجد

واعلم بأن المرء غير مخلد

وإذا ذكرت مصيبة ومصابها

فاذكر مصابك بالنبی محمد

۲ - ئە گهر موصیبه تهك هاته سهری بلا باوهری ته ههبت كو ئە گهر خه لکی دنیایی هه می هاتبانی وبو ته بانه پشته فان نه دشیان بهری وی موصیبه تی یا خودی دایه ته ژ ته وهرگیرن ، خودایی مهزن دبیزت : ﴿ ما أصاب من مصيبة في الأرض ولا في

أَنْفُسَكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ .
لكيلا تأسوا على ما فاتكم ولا تفرحوا بما آتاكم واللّه لا يحب
كل مختال فخور - چو ئاتاف وموصیبهت نه د عهردی دا
ونه د له‌شین هه‌وه دا نائینه سه‌ری هه‌وه گه‌لی مرۆقان
ئه‌گه‌ر د له‌وحی پاراستی دا نه‌هاتبه‌ه نقیسین به‌ری رح بۆ هه‌وه
بینه دان . هندی ئه‌ف چه‌نده‌یه ل سه‌ر خودی تشته کی ب
ساناهی‌یه . دا هوین ب خه‌م نه‌که‌فن ل سه‌ر وی تشتی
نه‌گه‌هشتی‌یه هه‌وه ژ دنیایی ، ودا هوین ب که‌یف ژی نه‌که‌فن
ل سه‌ر وی تشتی ژی گه‌هشتی‌یه هه‌وه و خودی چه‌ز ژ وی
که‌سی ناکه‌ت یی خوۆ ب وی تشتی مه‌زن بکه‌ت یی ژ دنیایی
گه‌هشتی‌یی و خوۆ یی ل سه‌ر خه‌لکی دفن بلند بکه‌ت ﴿ (الحدید
: ۲۲-۲۳) .

وباوه‌ری‌یا مرۆقی ب خودی یا دورست نابت هندی ئه‌و
باوه‌ری‌یی ب قه‌ده‌را خودی نه‌ئینت و نه‌زانت کو باشی و خرابی
و خوۆشی و نه‌خوۆشی ژ خودینه ، فیجا ده‌می موصیبه‌ته‌کا مالی یان
نه‌فسی دگه‌هته‌ته‌ه بلا ته‌ه باوه‌ری هه‌بت کو ئه‌ف موصیبه‌ته‌ه هیشتا
تو نه‌بووی ل سه‌ر ته‌هاتبوو نقیسین و هه‌ر دا گه‌هته‌ته‌ه و نه‌ه بیژه‌ه :
ئه‌گه‌ر من هۆ کربا هه‌ه دا هۆ بت ، وئه‌گه‌ر من هۆ نه‌کربا هه‌ه هۆ
نه‌دبوو ، ئه‌ف گۆتته‌ه ژبلی کو ده‌رگه‌هی بۆ شه‌یتانی ل تاق

دکەت کۆ خەما تە گرانتەر لی بکەت ، ئەو ریبازا منافقانه
 ژى ، رۆژا موسلمان دەرکەفتینه شهەرى (ئو خودى) ونیزیکی
 حەفتی صحابی یان شەهید بووین ، منافقان گۆت : ئە گەر
 موسلمانان گوھی خو دابا مە ودەر نه کەفتبانه شهەرى نه دهاتنه
 کوشتن ، وه کی ئایەت ژى فەدگوهیزت : ﴿الذین قالوا
 لإخوانهم وقعدوا لو أطاعونا ما قتلوا قل فادعوا عن أنفسکم
 الموت إن کنتم صادقین﴾ (آل عمران : ۱۶۸) خودی ئەو
 د فی گۆنتی دا درهوین دهریخستن و گۆت : ئە گەر هوین
 راست دبیزن پا دی مرنی ژ خو بدەنه پاش .

قیجا نه وه بت هزر بکەى ئە گەر فلان کەس نساخ نه بیا
 نه دمر ، یان ئە گەر فلان کەس نه چووبا فلان ریکی نه دمر ، یان
 بیژی : ئە گەر من فلان تشت کربا هۆسا چی نه دبوو ، خودایی
 مەزن دبیزت : ﴿يقولون لو کان لنا من الأمر شيء ما قتلنا هاهنا
 قل لو کنتم فی بیوتکم لبرز الذین کتب علیهم القتل إلی
 مضاجعهم - ئەو منافق دبیزن : ئە گەر تشتەک ب مە بایه
 وموسلمانان گوھی خو دابا مە ودەر نه کفتبانه شهەرى ئەم ئەها
 ل فیری نه دهاتینه کوشتن ، تو بیژە وان : مرن ب دەستی
 خودی یه و ئە گەر هوین د مالین خو ژى دا بانە ، وخودی
 حەز کربا هوین بمرن ، ئەوین کوشتن ل سەر هاتی یه نفیسین

دا ده‌رکه‌فنه وان جهین ئەو لی بینه کوشتن ﴿﴾ (آل عمران : ۱۵۴) .

وهزر بکه‌ن ئەو مروّقی ئەف باوهری‌یه هه‌بت ل ده‌می هاتنا
موصیبه‌تی چهند دی یی جودا بت ژ وی یی ئەف باوهری‌یه
نه‌ه‌ی ، سه‌برا وی چهند دی یا زیده‌تر بت ، وچه‌ند ژ ئیشین
نه‌فسی و (ئه‌یار) ی دی یی پاراستیتر بت ؟

۳ - و ژ ریکین قه‌ره‌فاندنا خه‌ما موصیبه‌تی‌یه مروّف د سه‌ر
رازیبوونا ب قه‌ده‌را خودی را خو بهیلته ب هیقی‌یا وی قه ،
ویرانت گا‌فا موصیبه‌ت هات خودان دی ئیک ژ دووان بت :
یان دی یی رازی بت و سه‌بری ل سه‌ر کیشته وهنگی رازیبوونا
خودی ئەو دی ب ده‌ست خو قه ئینت ، یان ژی دی خو نه‌رازی
که‌ت و عیجزی‌یا خو دی ئاشکه‌را که‌ت وهنگی ئەو دی خر
هیژای غه‌زه‌با خودی ژی که‌ت و ئەف کاری وی فی موصیبه‌تی
ژ سه‌ر رانا که‌ت ، فیجا هه‌ر ئیک بلا وی بو خو هلبژیرت یا وی
دقیت : موصیبه‌ت و سه‌بر و رازیبوونا خودی ، یان موصیبه‌ت
و خو نه‌رازیکرن و غه‌زه‌با خودی !

و به‌ری ئەم خو قه‌گوه‌یزینه خاله‌کا دی که‌ره‌م که‌ن دا
ده‌لیقه‌یه‌کا کورت قه‌ستا چیمه‌نا وان مروّفان بکه‌ین بین خو

ل سهر قه‌ده‌را خودی رازی کری ، دا به‌لکی ئەم ژێ چاف
ل وان بکه‌ین :

- جاره‌کی ئیشا طاعوونی هاته‌ وی باژی‌ری یی مالا
صه‌حایی یی پیغه‌مبه‌ری موعادی کوری جه‌به‌لی لی ، د ئیک
رۆژی دا دو کچین وی پی مرن ووی ئەو هه‌ردو د قه‌به‌ره‌کی
دا قه‌شارتن ، وپشتی زفری‌یه مال دیت کوری وی عه‌بدره‌همان
ژی یی پی که‌تی ، و ژ هه‌می عه‌یالی خو وی پتر هه‌ز ژ فی
کوری دکر ، موعاذ چوو هنداف سه‌ری وگۆتی : کوری من تو
یی ب چ حالی ؟ کورکی گۆتی : ئەی باب ! ﴿الحق من ربك
فلا تکن من الممترین﴾ ئینا بابی گۆت : ﴿ستجدني إن شاء
الله من الصابرين﴾ وده‌مه‌کی دریز پیغه‌ نه‌چوو کورک ژ ی ب فی
ئیشی مر ، پاشی هه‌ر فی ئیشی ژ ده‌ستی وی ژ ی گرت ، وه‌نده‌ک
جاران ئەو دلگرتی دبوو وده‌که‌فت ، گا‌فا هه‌شیار دبوو ، ده‌ستی
خو بلند دکر وده‌گۆت : یا ره‌بسی ! بیه‌شینی یان نه‌ئیشینی ئەز
ب مه‌زنی یا ته‌که‌مه‌ ئەز دی هه‌ر مینم هه‌ز ژ ته‌ که‌م .

ئه‌فه گۆتتا خودان باوه‌ران بوو .. و خودانین شکی ونسافی
وباوه‌ری یا ب ده‌فی گا‌فا پیچه‌کی سه‌ری وان ئیشا شه‌ری خودی
دکه‌ن وده‌بێژنی : ما من چ ل ته‌ کربوو ته‌ ئه‌فه ئینا سه‌ری من !

- عومهری کوری عه‌بدلعه‌زیزی سه‌را کوری خو
عه‌بدلمه‌کی دا ده‌می نه‌و د سه‌که‌راتی دا ، وگوتی : کوری
تو بی چاواپی ؟ وی گوت : نه‌ی باب نه‌زی دمرم .. عومهری
گوتی : نه‌ی کوری من کو تو د ته‌رازی یا خیرین من دا بی من بی
خوشتره کو نه‌ز د ته‌رازی یا خیرین ته‌ دا بم ، ئینا کوری وی
گوتی : نه‌ی باب ! ب خودی من ب وی تشتی تو حه‌ز ژی
دکه‌ی خوشتره ژ وی بی نه‌ز حه‌ز ژی دکهم ، پاشی کورک مر ،
ئینا عومهری نه‌و داهیللا د قه‌بری دا وپشتی ئاخ ل سه‌ر هاتی‌یه
رادان عومهر ل هندافی قه‌بری وی راوه‌ستیا وگوت : نه‌ی کوری
من ! ب خودی تو بو بابی خو بی باش بووی ، وئه‌فه رۆژا
خودی تو دایه من نه‌زی ب ته‌ که‌یفخو‌ش بووم حه‌تا من تو
ته‌سلیمی خودی کری ، خودی ره‌حمی ب ته‌ به‌ت وجزایی
خیری بده‌ته ته ، نه‌م درازینه ب قه‌ده‌را خودی ودی خو
ته‌سلیمی نه‌مری وی که‌ین و (الحمد لله رب العالمین ، وانا لله وانا
إلیه راجعون) پاشی نه‌و زفری فه وچوو سه‌ر کاری خو .

- هه‌قاله‌کی (فوضه‌یلی کوری عیاضی) دبیژت : سیه
سالان من هه‌قالینی یا وی کر من نه‌دیت جاره‌کی کریه که‌نی ،
وی رۆژی تی نه‌بت یا کوری وی تیدا مری ، من دیت نه‌و
گرنژی ، ئینا من گوتی : نه‌فه چیه ؟ وی گوت : خودی تشته‌ک

ههز کر فیجا من قیا ههز ژ وی تشتی بکهه یی خودی ههز ژ ی
کری و (إنا لله وإنا إليه راجعون) .

- وقازی یی مهزن (شوریحی) کورهك هه بوو یی نساخ بوو ،
و ب شهقی مر ئینا وی کاری کوری خو کر وهه وی شهقی
د گهل هندهك هه فالان بر فهشارت ، وگافا بوویه سپیده وه کی
هه می رۆژان نهو چوو قهستا دیوانا قهزایی کر ، و ل ویری هندهك
هه فالین وی پسارا کوری وی ژ ی کر ، وی گۆت : (الحمد
لله) چو ئیش لی نه ماینه ، ئینا که یفا هه فالین وی هات ووان
ههز کر نهو یی ساخ بووی ، ئینا نهو گر نژی و گۆت : مه نهو بو
خۆ ل نک خودی ب خیر حسیبکر و (إنا لله وإنا إليه راجعون) .

- وکتیبین دیروکی دیبژت : جاره کی زانایی مهزن مهلا
یه حیایی مزویری ل مهدره سا خۆ ل ئامیدی یی دهرس دگۆتسه
هندهك فهقی یان ، مروقهك هات تشتهك گۆتی وچوو ، نهو ما
دهرسا خۆ گۆت ههتا تمام کری ، وپشتی خلاس بووی گۆته
فهقی یین خۆ : رابن دا بچین کوری من یی هاتی یه کوشتن !

(إنا لله وإنا إليه راجعون) نهو دهرمان بوو یی موصیبه تین
وان ل سهه وان سفلک دکر ، چونکی وان ب دورستی دزانی
مهعنا (إنا لله وإنا إليه راجعون) چیه ، ژ بهر هندی نهو گههشتنه

خیرین مه‌زن : ﴿ وما یلقاها إلا الذین صبروا وما یلقاها إلا ذو حظ عظیم ﴾ (فصلت : ۳۵) .

۴ - و ریگین خه‌ما موصیبه‌تی ل سه‌ر مرۆقی سئك دكه‌ت
ئه‌وه مرۆقی باوه‌ری‌یه‌کا باوه‌ری هه‌بت كو خو‌نه‌رازیکرن ل سه‌ر
ئه‌م‌ری خودی و (نه‌یار) ژبلی كو گونه‌هه‌کا مه‌زنه موصیبه‌تی
نازقرینته فه ، و كه‌یفا نه‌یارین مرۆقی ژی ب مرۆقی دئییت ،
و پستی هنگی وی بقیث نه‌قیث لازم ب واقعی رازی بست نه‌گه‌ر
پستی ساله‌کی ژ (جه‌زه‌عی) ژی بت ، له‌و هنده‌ك عه‌قلداران
دگۆت : مرۆقی ب عه‌قل ئه‌وه‌یی ل رۆژا ئیکی یا موصیبه‌تی وی
بكه‌ت یا مرۆقی نه‌زان پستی چه‌ند رۆژه‌كان ژ موصیبه‌تی
دكه‌ت ، وئه‌و وه‌کی خودان قه‌درا سه‌بری نه‌كیشیت وه‌کی
حه‌یوانان دی بی ده‌نگ بت ، و سه‌بر ئه‌وه‌یال نك سه‌دما
ئیکی .. یه‌عنی : هندی تو خه‌م و نیه‌اری بكه‌ی هه‌ر دی
رۆژه‌ك ئیت فی خه‌ما هه‌ بدانی و ب حوكمی واقعی رازی بیسی ،
چونکی یا به‌رعه‌قل نینه‌ ژیا نا خو‌ هه‌می‌یی تو بی كو‌فاندار و
ب نیهار بی ، فیجا ماده‌م دویماهی هه‌ر دی ل سه‌ر فی چه‌ندی
پراوه‌ست ما بوچی دی خو‌ گونه‌هه‌كار كه‌ی ؟

ومرۆقی به‌لا ب سه‌ری دئییت نه‌گه‌ر بزانت خودانیین
سه‌برال سه‌ر به‌لای بیین د خیره‌کا چه‌ندا مه‌زن دا ، ئه‌و قه‌ت فی

خیرا هه ژ دهست خو ناکهن ، نههس دبیزت : پیغه مبهری
 - سلاف لی بن - گوت : ﴿ رۆژا قیامهتی ته رازی بین خیران
 دئینه دانان ، و خودانین نقیژ وروژی وزه کات وحه جی دئینه ئینان
 وخیرب کیشان بو وان دئینه دان ، و خودانین به لایی دئینه ئینان
 چو ته رازی بو وان نائینه دانان وچو دهفتهر بو وان نائینه فه کرن
 وهما خیران ب سهر وان دا دکهن ﴾ پاشی پیغه مبهری - سلاف
 لی بن - ئەف نایه ته خواند : ﴿ اِنَّمَا يُوفِي الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ
 حِسَابٍ ﴾ (الزمر : ۱۰) .

۵ - وحه تا خه ما مروقی سفق بیت دقیت مروقی بیرا خو
 ل هندی بینته فه موصیبه تا ژ موصیبه تی فه رقه ، وهندی موصیبه تا
 مروقی دینی دا نه بت دی یا سفقتر بت ، و خو موصیبه تین
 دنیایی ژی هنده ک ژ هنده کان سفقترن ، قیجا ده می
 موصیبه ته ک دئینه سه ری مروقی دقیت نه و سه برا خو ب هندی
 بینت کو باش بوو موصیبه تا وی ئەفه بوو نه کو مه زنتر ،
 زانایی ناقدار (القاضي شریح) دبیزت : « ده می موصیبه ته ک
 دئینه سه ری من چار جاران ئەز همدادا خودی ل سه ر دکهم ، ئەز
 همدادا وی دکهم کو موصیبه تا من یا هنده بوو نه کو یا مه زنتر
 بوو ، و ئەز همدادا وی دکهم کو وی سه بر ل سه ر دایه من ، و ئەز
 همدادا وی دکهم کو وی به ری من دایه گوتنا (اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِه

راجعون) ژ بهر وی خیرا مهزن یا تیدا هدی ، وئەز همدای وی دکەم کو وی ئەف موصیبه ته د دینی دا نه دایه من چونکی هەر تشته کی هدی به دهل فه دبت دین تی نه بت .

و د سهرهاتی یا (عوروهی کورپی زوبهیری کورپی
عهووامی) دا دئینه فه گوهاستن دهمی ئەو چوو به شامی و ب ریشه
پی پی وی کهفتی به سهر ههستی به کی و کول بووی ، وحه تا
که هشتی به شامی هندهک دختوران بهری خو دای و گوتی : دفت
پی پی ته بیته برین ، وپشتی پی پی وی بری ، وی گوت : یا ره بی
حمد بو ته بت ، ئە گەر پی به کی من هاتنه برین ، پی بهک ته بو
من پی هیلای ، و هەر هنگی جاب که هشتی کو کورپی وی پی
کهفتی به بن پی ههسپان وی مری ، وی گوت : یا ره بی
حمد بو ته بت ئە گەر کورپی من ته بر بت ئیک ته پی بو من
هیلای !

مهعنا : هەر موصیبه ته کا ههبت ، ئیکا ژ وی مهزنتر ل نک
خودی هدی ، قیجا تو شوکرا وی بکه کو وی ئەف موصیبه ته
دایه ته نه کو یا مهزنتر .. ئە گەر ل دهمی موصیبه تی مروّف بیره
خۆل فی چهندی بینت خه ما وی دی ل سهر سفک بت .

٦ - هەر وهسا دفت مروّف ل بیره خو بینت کو دنیا
واره ی لی مانی نینه ، و هەر تشته کی د فی دنیایی دا ههبت دی

پویج بت و نامینت ، و دنیا ریکا ئاخره‌تی‌یه ، دنیا نه‌خوشی‌یه که
 ل پشت هیقی‌یی خو قه‌دشیرت ، وهیقی‌یه که ب کاری دئیتنه
 ب جهئینان ، و کاره که ب نه‌جلی دئیتنه برین ، و ل ئاخره‌تی
 هه‌ر که سه‌ک گری‌دایی کریارین خویه ، و مرۆف ب عه‌قل دزانت
 کو دنیا چهندا شرین بت دویمایی‌یه کا بو هه‌ی ، و چهندا خوش
 بت مرن تامی‌تی ناهیلت ، چهند مرۆف هه‌وه دیتینه رۆژین وی
 ئافا کرینه ، گا فال سه‌ر عه‌ردی ب ریقه‌ه دچوون عه‌رد ژ به‌ر
 ده‌ژیا ، خه‌لکی سه‌ر ل به‌ر دچه‌ماندن ، قه‌سر و قوسیرین وان
 قوچ ل عه‌وران ددان ، چویچکان بسته نه‌دکر ل هنداف بفرن ،
 رۆژه‌ک ب سه‌ر وان دا هاتبوو هه‌می هه‌را وان ئه‌و بوو مرن
 نه‌شیتنه وان ، که یفا ب دنیا‌یی ئاخره‌ت ژ بیرا وان بربوو ..
 دویمایی‌یا وان چ لی‌هات ؟ پسارا شوینوارین وان بکه‌ن کانی
 چ ب سه‌ری وان هاتی‌یه ؟ یان پسارا کیلی‌یین وان بکه‌ن کانی
 چ ب سه‌ر وان دا هاتی‌یه :

﴿ اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ
 وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَأُهُ ثُمَّ
 يَهِيْجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُوْنُ خُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ
 شَدِيْدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا اِلَّا مَتَاعٌ
 الْعُرُوْر ﴿ (الحديِد : ٢٠) .

جارەکی زڤستانی ههوه هزرا خو د دنیا یی دا کرییه ده می
باران دئیت و که یفا و هرازان ب شوینکاتی یی وی دئیت ، ئەوی
ل بهاری شین دبت و که سک دکەت و بهر هه مه کی جوان پیقه
دئیت ؟ پاشی پاییز ب سەر دا دئیت و ئەف شینکاتی یی هندی
ب خەمەل زەر دبت و هیدی هیدی هسک دبت و دبتە پیش و هویر
هویر دبت ؟ ئەها مەتەلا دنیا یی ئەقەیه ، مروڤ ل بهارا ژینا خو
ده می یی ل سەر خو که یف ب مال و عەیا لی دئیت ، و ئەف که یفا
هه هندەک جار ان وی ژ بیرقە دبت ژ ی ، بەلی گاڤا پاییز
ب سەر دا هات ب چاقە کی دی ئەو بەری خو دده ته قی دنیا یی ،
ودی هند بینت ناخروت قیرا گه هشت .. و ل ناخروتی عەزابه کا
دژوار بو کافران و لیپورین و رازیبوونەک ژ خودی بو خودان
باوهران ههیه . هنگی ئەو باش دی زانت کو ژینا دنیا یی بو وی
یی کاری بو دکەت و ناخروتی ژ بیر دکەت هه ما ب تنی
پەرتالی خاپاندنی یه .

قیجا مادەم ئەقەیه حالی دنیا یی .. خوڤشی و نه خوڤشی یا وی
یا بهر و هخته ، نەمەت و موصیبهت دچن ، بوچی مروڤ ئیکا هند
ناکەت ده می ژ قی دنیا یی و هەر دکەت یی سەرفەراز بت ؟
ئەو مروڤی خو ب مانا سیبهری دلخوڤش بکەت ، یان
ب خەونین شهفا خو پشتگەرم بکەت ، چ ناف دی ل سەر ئیتسه

دانان؟ پیغه مېهر - سلاف لسی بن - د گوتنه کا خو دا - یا ترمذی
ژی فه دگو هیرت - دبیرت : ﴿ ما لي وللدنيا ؟ إنما مثلي ومثل
الدنيا كراكب قال في ظل شجرة ثم راح وتركها - من وديايی
چ د گهل ئیک هدیہ ؟ نی مه تله لا من وديايی وه کی مه تله لا وی
سویاری یه بی نیقرویه کی ل بن سبهره داره کی ددانت پاشی دجت
ودهیلت ﴾ .

ودنیا نهوا کافر ژهمی که سان پتر حه فحده فی بو دکهت
عهینی لهیلانی یه ، ل بهر چاقین مروقی تینی وه کی ناقه کا زهلال
لسی دئیت ، بهلی چهند نهو خو نیریک بکهت هند نهو ژی دویر
دکهفت ، وه کی ناقه ده ریای یه هندی ژی فه خو ی پتر دی تینی
بی : ﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمَانُ مَاءً
حَتَّى إِذَا جَاءَهُمْ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهَ عِنْدَهُ فَوَفَّاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴾ (النور : ۳۹) فیجا بوچی موصیبهت مه بی
هیقی بکهت یان نعمت مه ژبیر فه کهت ؟

۷ - و ژ تشین خه ما موصیبهت لی سهر مروقی سفک
دکهت نهوه مروف هزرا خو د وان مفايان دا بکهت یین
د موصیبهت دا هین ، و ژ وان مفايان نه م ل قیری دی هنده کان
هژمیرین :

أ - موصیبهت گەلەك جاران دبتە ئەگەرا هندی
مرۆف خو هشیار كەت ، و ل گونەهین خو لیقە بیت وتۆبه
بکەت ، و دەرمانەك وەکی موصیبهتی نینە بو دلین رەق ، بەری
خو بدە دلی خو دەمی موصیبهتەك ب سەر تە دا دئیت
و موقارەنا وی ب وان دەمان بکە وەکی تو د خو شسی
و بەرفرەهی یی دا دژی دی بینی هەر وەکی ئەو دلەکی دی یە تو
دبینی .

ب - بەلا و موصیبهت ئیكا هند ژ مرۆفی چی دكەت كو
مرۆف ل خودی بزفرت و هەوارین خو بگەهینتە وی ، و دو عایان
بو خو ژی بکەت ، شەفەکی ئەگەر تو یی نساخ بی ، یان
نساخی یەك ب سەر خو شتقی یەکی تە دا هات ، حەتا دبتە سپی دە
چەند جاران تو هەوارین خو دگەهینی یە خودی ؟ و شەفا بەری
هنگی دەمی تو یی ساخ لەم چەند جاران تە هەوارین خو
دگەهانندە خودی ؟

ج - بەلا و موصیبهت ئیكا هند ژ مرۆفی چی دكەت مرۆف
هیقی یا ژ هەمی كەسان بېرت و بەری وی بمینتە ل خودی ب تیی ،
بەری خو بدی مرۆفەکی خودی نەنیاس گاڤا دكەفتە
د دەرافەکی تەنگ دا هەوارین خو دگەهینتە کی ؟ تو گاڤا
موصیبهتەك ب سەری تە دئیت هیقی و دو عایین تە دچنە بەر

دەرگەهیی کئی؟ ئەگەر پەتەر دەمی خوۆ تو یی هۆسا بایە حالی ته
دا یی چاوا بت؟

د - بەلا و موصیبهت وه ل مرۆفی دکهن مرۆف ب حالی
وان کهسان ئاگههدار بیت ئەوین خودی بەلا ئیناینه سهری ،
وئەف چەندە دی مرۆف پالدهت کو دەستی هاریکاری یی بو وان
دریژ بکهت ، ئەم ب کوردی دیژین : یی تییر های ژ یی برسی
نینه ، ئەو مرۆفی موصیبهت نه دیتن نزانن کانی حالی وان چیه
یین موصیبهت دیتن ، لەو موصیبهت رهحمه که بو خودانین
موصیبهتان .

ه - و موصیبهت مرۆفی ل بهایی عافیهتی هشیار دکهت ، و
ژ میژ وه ره یا هاتی به گۆتن : چه تا مرۆف ل سهه دهستان نه چت
مرۆف قه دری بیان نزانن .. وژیان ئەگەر ژ بەلا و موصیبهت
ونه خووشی یان یا قالا با چو تام د خووشی یی نه دما ، وئەگەر چو
جاران تو نساخ نه بی بهایی ساخ له می یی تو نزانن ، وچی گافا
بهایی قهنجی یی ته نه زانی تو شوکرا وی ناکه یی قهنجی ل ته
کری .

۸ - و ژ وان رپکین خەمی ل سهه خودانی سفک دکهت
ئه وه ل دەمی موصیبهتی ناخفتنه کا باش بو بیته گۆتن ، یه عنی :
کەسه کئی شارهزا و گۆتن رههوان بچته نک وی یی موصیبهت

ب سه‌ری هاتی وهندهك ناخفتنین وهسا بیژتسی خه‌ما وی ل سه‌ر سڤك بکەت ، چونکی دبت مروّف ئە گەر چه‌ند یی موکم ژى بت هندهك جاران و ب تایبه‌تی ده‌می موصبیه‌ته‌کا مەزن ب سه‌ر دا دئیت سست ببت و باوه‌ری یا وی بله‌قییت ، فیجا ئە گەر ل وان ده‌مان هندهك هه‌قال و نیاسین وی ل نك بن و ناخفتنه‌کا خوۆش بیژنی دل‌ی وی دی ته‌نا بت ، و ئەف گۆرتنه‌ بو وی دی بنه‌ هاریکار ل سه‌ر سه‌بری ، و ئەفه ته‌عزیا شه‌رعی یا دورست ، نه‌ وه‌کی ئەفرو ئەم دینین مخابن گاڤا موصبیه‌ته‌ك ب سه‌ر كه‌سه‌کی دا هات خه‌لك دی پیدا جریین و پتر بینی لی ته‌نگ كەن ، و یا ژ فی خرابتر ژى ئەوه گه‌له‌ك ژ وان به‌ری وی پتر دی دهنه‌ بی ئەمری یا خودی وهندهك ناخفتنین وهسا دی بیژنی پتر دل‌ی وی بسوژت و ئیکجار سه‌بر نه‌مینت .

(موسلم) ژ (ئوم سه‌له‌مه) یی شه‌دگوهیژت ، دیژت : ده‌می (ئەبوو سه‌له‌مه) كه‌فتی به‌ د سه‌كه‌راتی دا پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - هات سه‌را بده‌ت ، گاڤا هاتی رح ب سه‌ر وی دا چوو و چاقین وی مانه‌ فه‌ کری ، ئینا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - چاقین وی دانانه‌ سه‌ر ئیک و گۆت : ﴿ ده‌می رح ده‌ردكه‌فت به‌ری چاقان دمیته‌ لی ﴾ و بوو قه‌ره‌بالغا مروّفین وی ، ئینا پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - گۆت : ﴿ ژبلی دو‌عایین

خیری چو تشتین دی نه بیژن ، چونکی هر گۆتسه کا هوین
بیژن ملیاکهت دیژن : نامین ﴿ پاشی پیغمبه‌ری - سلاف لی
بن - گۆت : ﴿ یا ره‌بی تو گونه‌هین نه‌بوو سه‌له‌مه‌ی ژی به‌ی ،
وده‌رحه‌یین وی د نأف باشان دا بلند بکه‌ی ، وتو چاق‌دیری‌یی
ل‌عه‌یالی وی بکه‌ین ، وگونه‌هین مه‌ ووی ژی به‌ی ، وتو
قه‌بری وی بو فره‌ه بکه‌ی و بو وی روهن بکه‌ی ﴿ .
ول قیری سی خالین گرنگ هه‌نه دقیت ئیشاره‌تی
ب کورتی بده‌ینی :

یا ئیکی : روینشتن بو تازی‌یی ل جهه‌کی تاییه‌ت و کۆمبونا
خه‌لکی ل وی جهی چهند روژان نه ژ وی ته‌عزیا شه‌رعی‌یه یا مه
به‌حس ژی کری ، به‌لکی نه‌و دبتسه‌ گرانی بو خودانی‌ین
موصیه‌تی ، وصه‌حابی‌یی پیغمبه‌ری (جه‌ری‌ری کوری
عه‌بدللاهی به‌جه‌لی) دیژت : کۆمبونا ل نک مروّقین مری پشتی
قه‌شارتتا وی مه‌ صه‌حابی‌یان ژ نیاچی حسیب دکر . وئاشکه‌رایه
کو (نیاچه) ژ کارین حه‌رامه‌ د ئیسلامی دا .

یا دووی : د گهل کو ئەف ته‌عزیه‌ نه‌ د شه‌رعینه ، مه‌سه‌له
خراپتر لی هاتی‌یه و ته‌عزیه‌ ژی نه‌فرۆ - وه‌کی گه‌له‌ک تشتین
دی - یین بووینه‌ جهی خوئینانه‌ پیشی‌یی و خو‌مه‌زنکرنی ،

وخەر جکړن وزه‌عیکرنا مالى بى حساب ، وئۀفه هه‌مى گونۀهه
ومرؤقى موسلمان دقیت خو ژى بده‌ته پاش .

یا سى بى : چى نابت بو مرؤقى موسلمان ژ سى روژان
زیده‌تر نیهارا شه‌رعى ل سهر مرؤقه‌کى مری بکته ، ژن تى
نہبت دورسته بو وی ئەو چار هه‌یف وده روژان ل سهر زه‌لامى
خو یا ب تازى بت ، وئۀوا ئەفرؤ ئەم ل نک ژنکان دبىن دهمى
ئەو سال ب سال خو رهش دکهن و نیشانىن نیهارى ل سهر خو
ئاشکهره‌را دکهن ، ئەفه کاره‌کى حه‌رامه ، ودرى سوننه‌تا
پیغه‌مبه‌رى به - سلاف لى بن - وئۀو ژ وی کارى جاهلى به بى
موسلمان ژى هاتینه پاشقه‌برن .

۹ - وئۀو مرؤقىن ته‌عزى یا خودانىن موصیبه‌تان دکهن
- ب وی ره‌نگى شه‌رعى بى مه به‌حس ژى کرى - یا باش بو وان
ئۀوه ئەو خو د سهرهاتى بىن خودان موصیبه‌تان دا شاه‌زا بکته ،
دا بشىن قان سهرهاتى بان ب ره‌نگه‌کى جوان بو خودانى
موصیبه‌تى فه‌گیرن ، چونکى ئاشکهره‌ایه مرؤقى موصیبه‌ت
ب سهرى دئیت دهمى ب موصیبه‌تىن خه‌لکى ئاگه‌هدار دبت
ب بىنفره‌هى بى دحه‌سىت ، چونکى خه‌ما وی ل سهر سفق
دبت .

۱۰ - دوعا کرنا ژ خودی ژی ئیک ژ وان ریکانه یین
موصیبه‌تی ل سهر مرۆفی سفک دکهت ، و ژ وان دوعایان یین
موصیبه‌تی ل سهر مرۆفی سفک دکهت نه‌فه‌یه یا ژ پیغه‌مبه‌ری
- سلاف لی بن - هاتی‌یه فه‌گوه‌استن ، دهمی دبیزت : ﴿ ههر
عه‌بده‌کی خهم ونه‌خۆشی‌یه‌ک بگه‌هتی و بیژت : (اللهم إني عبدك
ابن عبدك ابن أمتك ، ناصيتي بيدك ، ماض في حكمك ، عدل في
قضاؤك ، أسألك اللهم بكل اسم هو لك سميت به نفسك أو أنزلته
في كتابك ، أو استأثرت به في علم الغيب عندك ، أو علمته أحدًا
من خلقك ، أن تجعل القرآن ربيع قلبي ونور صدري وجلاء
حزني وذهاب همي) خودی خه‌ما وی دی فه‌ره‌فینت و ل شوینا
وی که‌یفی دی ده‌تی ﴾ .

۱۱ - ودوبه‌اهی‌یی دقیت مرۆف باش بزانت کو ههر
قه‌ده‌ره‌کا خودی ل سهر مرۆفی بنقیست یا ژ قه‌ستا نینه ، و خودی
یی ب ره‌حه‌ ووی دکهت یا مفایی عه‌بدی وی تیدا ، و هه‌ما به‌سی
مرۆفی‌یه‌ نه‌و گونه‌هین ب موصیبه‌تی بو مرۆفی ژی دچن .
وسبحانک اللهم وبحمدک أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرک
وأتوب إليك .

ناڤەرۆك

بەرپەر	بابەت
۵	پیشگۆتن
۱۵	صدەر کیشانا ل سەر موصیبه تا مرنی
۲۷	نیشانین دویماهی یا خراب
۳۱	هه‌ڤه‌یڤه‌یڤینه‌ك د گهل قه‌بری
۳۵	ئه‌حکامین مرنی و جه‌نازه‌ی
۵۹	ڤه‌گوه‌استن بۆ جیهانا بەرزەخی
۷۶	قه‌بر و سه‌روبه‌ری وی
۸۷	شه‌ڤا ئیکی د قه‌بری دا
۹۷	بۆ مرۆڤین مری
۱۱۸	ره‌ڤاندنا خه‌مان ل ده‌می وه‌غەر کرنا خوۆشتقی یان